

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİNDE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI ve
KAYNAŞTIRILMIŞ SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ
(İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI ÖRNEĞİ İLE)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MUHLİS ARABACI

BURSA 2006

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

SANAT EĞİTİMİNDE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI ve
KAYNAŞTIRILMIŞ SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ
(İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI ÖRNEĞİ İLE)

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

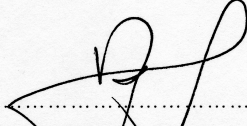
Danışman
Yard. Doç. GONCA ERİM

MUHLİS ARABACI

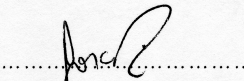
BURSA 2006

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜNE

Muhlis ARABACI'ya ait "Sanat Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi (İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Eğitimi Programı Örneği ile)" adlı çalışma, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

.....
Yard. Doç. Bedri VALMAN
Başkan

.....
Yard. Doç. Rüçhan ÖZKILIÇ
Üye

.....
Yard. Doç. Gonca ERİM
Üye (Danışman)

**GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**SANAT EĞİTİMİNDE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI VE
KAYNAŞTIRILMIŞ SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ
(İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME
RESİM-İŞ EĞİTİMİ PROGRAMI ÖRNEĞİ İLE)**

Muhlis ARABACI

(Yüksek Lisans Tezi)

ÖZET

Sanat eğitimi; görsel algıyı temel alarak sanat eserlerine karşı estetik duyarlılığı ve eleştirel bakış açısını geliştiren, malzeme ve yaratıcılık arasında düşünsel bağlantı kurarak bireyin kendini ifade edebilmesini sağlayan bir eğitim sürecidir.

İlköğretim okullarında sanat eğitiminin uygulama alanı Resim-İş dersidir. Günümüzde genel eğitim sisteminde ve sanat eğitiminde çeşitli öğretim yöntemleri uygulanmaktadır.

Bu araştırma, ilköğretim II. kademe Resim-İş dersi öğretmenlerinin kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi (disipline dayalı sanat eğitimi) ile çoklu zekâ kuramı uygulamalarına yaklaşımlarını ve bu yöntemlerin uygulanmasında karşılaştıkları sorunları saptamak amacıyla yapılmıştır.

Bu amaçla, 2005- 2006 öğretim yılında Bursa ili üç merkez ilçesinde (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) 51 ilköğretim okulunda, ikinci kademe Resim-İş dersine giren 60 öğretmene anket uygulanmıştır. Ankette araştırılan konular üç bölümde yer almaktadır. Birinci bölümde, resim-iş öğretmenleri hakkında kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde Resim-İş dersi İlköğretim ikinci kademe müfredat programı, sanat etkinlikleri, dersin işlendiği ortamların yapısı ve kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi etkinlikleri hakkında öğretmen görüş ve uygulamalarını belirleyici sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise, Resim-İş dersinde çoklu zekâ kuramı uygulamalarını belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

Anket sonucu elde edilen veriler değerlendirilerek aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- İlköğretim II. kademe Resim-İş dersi müfredat programını resim-iş öğretmenleri sanat eğitimi için yetersiz görmektedir.
- Resim-İş dersleri sanat eğitimi için uygun olmayan koşullarda işlenmektedir.
- Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi uygulamalarında resim-iş öğretmenlerinin çoğunluğu yeterli değildir ve yönetime gereken önemi vermemektedirler.
- Resim-İş dersi haftalık ders saati süresi, ilköğretimin ikinci kademesinde çoklu zekâ kuramına dayalı sanat etkinlikleri için yeterli değildir.
- Resim-iş öğretmenleri çoklu zekâ kuramı ve uygulamalarını benimsememektedirler.

Danışman : Yard. Doç. Gonca ERİM

Anahtar Kelimeler: Resim-İş Dersi, Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi, Çoklu Zeka Kuramı

**DEPARTMENT OF FINE ARTS EDUCATIONS
DISCIPLINE OF DRAWING-WORK SHOP EDUCATION**

**MULTIPLE INTELLIGENCE THEORY IN ART EDUCATION AND
INTEGRATED ART EDUCATION METHOD
(WITH CURRICULUM EXAMPLE OF DRAWING-WORK COURSE IN PRIMARY
EDUCATION)**

Muhlis ARABACI

(Graduate Thesis)

ABSTRACT

Art education is an educational process which improves aesthetic sensitivity and critical view on pieces of art by taking visual perception as basis and enables individuals to express themselves by mentally connecting material and creativity.

In primary schools, realization of art education takes place in drawing-work courses. A variety of methods are employed in general education system and art education nowadays.

This research has been designed to find out the opinions of drawing-work course teachers in primary education about the integrated art education method (discipline based art education) and applications of multiple intelligence and to pinpoint the problems they face using these methods.

With this aim, a survey was given to 60 art teachers in primary education in 51 primary schools located in three central districts of Bursa (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) during education year 2005 and 2006.

The survey has three parts each aimed for research topics. The first part requires personal information about the participating art teachers. The second part probes the teachers' opinions and applications about drawing-work course curriculum in primary education, art events, the conditions of classrooms and integrated art education method. In the third part there are three questions to identify the applications of multiple intelligence theory in drawing-work courses.

- The findings of the survey has been used to draw the following conclusions:
- Drawing-work course teachers find the the curriculum of primary education drawing-work course insufficient for art education.
- Drawing-work courses are performed in conditions not suitable for art education.
- Drawing-work course teachers are not adequate for applications of integrated art education method and they don't attach enough importance to the method.
- Drawing-work course teachers do not take notice of multiple inteelligence theory and its applications.

Advisor: Assistant. Prof. Gonca ERİM

Key words: Drawing-Work Course, The Integrated Art Education Method, Multiple Intelligence Theory

ÖNSÖZ

Bireylerin sosyal ve kültürel yönden gelişmesi ve kendini ifade edebilen bir kişilik kazanması planlı, programlı eğitim yaklaşımlarıyla mümkündür. Çağdaş eğitim sistemleri öğrenci merkezli yaklaşımlarıyla, öğrencinin çok yönlü gelişimini amaçlamaktadır.

Sanat eğitiminde de öğrenci merkezli eğitimi ilke edinmiş kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ile eğitimde çoklu zekâ kuramı uygulamaları birleşimi öğrencinin sanatsal potansiyellerini ortaya çıkararak, estetik duyarlılığa ve eleştirel bakış açısına sahip, yaratıcı bir kişilik kazanmasını sağlayacaktır.

Bu araştırma sanat eğitiminde özel öğretim yöntemlerinden olan kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve eğitimde çoklu zekâ kuramı uygulamalarının önemini ortaya koyması açısından önemlidir.

İlköğretimin ikinci kademesinde Resim-İş dersinde öğretmenlerin kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramı uygulamalarına bakış açılarını ve karşılaştıkları sorunları belirlemek, bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaçla ilköğretim okulları ikinci kademesinde Resim-İş dersine giren öğretmenlere anket uygulaması yapılmıştır.

Bu araştırmayı gerçekleştirmemde yardımları ve önerileriyle bana destek olan danışman hocam Sayın Yard.Doç. Gonca ERİM'e, beni bu çalışmaya yönlendiren kardeşim Nesrin ARABACI'ya, yardımlarıyla her zaman yanımda olan Özlem ŞENSOY'a ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

BURSA, 2006

Muhlis ARABACI

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	IV
ÖNSÖZ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
TABLolar LİSTESİ	XII
KISALTMALAR LİSTESİ	XV
I. BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. SANAT EĞİTİMİ	2
1.1.1. Sanat	2
1.1.2. Eğitim.....	3
1.1.3. Sanat Eğitimi.....	5
1.1.4. Sanat Eğitiminin Amaçları.....	7
1.1.5. Sanat Eğitimi Yöntemleri.....	8
1.1.6. Sanat Eğitimi Sorunları.....	10
1.1.7. Türkiye’de Sanat Eğitiminin Tarihçesi	12
1.2. İLKÖĞRETİM OKULLARI İKİNCİ KADEME RESİM-İŞ DERSİ EĞİTİM PROGRAMI	14
1.3. KAYNAŞTIRILMIŞ SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ.....	18
1.3.1. Sanat Tarihi	20
1.3.2. Eleştiri (Sanat Yapıtı İnceleme)	21
1.3.2.1. Betimleme – Tanımlama	25
1.3.2.2. Çözümleme – Analiz	25
1.3.2.3. Yorumlama – Değerlendirme.....	26
1.3.2.4. Yargı – Karar.....	27
1.3.3. Estetik.....	28
1.3.4. Uygulamalı Çalışmalar.....	30

1.3.5. Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yönteminde Dört Disiplini Nasıl Birleştirilir?.....	34
1.4. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI.....	37
1.4.1. Zekâ Nedir?	37
1.4.2. Beynin Yapısı Ve Özellikleri.....	40
1.4.3. Çoklu Zekâ Kuramı Nedir? Nasıl Ortaya Çıkmıştır?.....	41
1.4.3.1. Sözel - Dilsel Zekâ.....	42
1.4.3.2. Matematiksel - Mantıksal Zekâ.....	43
1.4.3.3. Görsel - Uzamsal Zekâ.....	43
1.4.3.4. Müziksel - Ritmik Zekâ.....	44
1.4.3.5. Bedensel - Devinduyumsal Zekâ.....	45
1.4.3.6. Sosyal - Kişiler Arası Zekâ.....	46
1.4.3.7. İçsel – Özedönük Zekâ.....	47
1.4.3.8. Doğacı – Varoluşçu Zekâ.....	48
1.4.4. Zekâ Alanlarının Gelişiminde Etkili Faktörler.....	48
1.4.5. Çoklu Zekâ Kuramı Ve Eğitim.....	49
1.4.6. Çoklu Zekâ Kuramının Okullarda Uygulanması.....	51
1.5. KAYNAŞTIRMIŞ SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI.....	54
1.6. Problem.....	57
1.7. Alt Problemler.....	58
1.8. Araştırmanın Amacı.....	59
1.9. Araştırmanın Önemi.....	59
1.10. Varsayımlar.....	59
1.11. Sınırlılıklar.....	60
1.12. Tanımlar.....	60
II. BÖLÜM.....	61
YÖNTEM.....	61
2.1. Evren ve Örneklem	61
2.2. Veriler ve Toplanması	61

2.3. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	61
III. BÖLÜM.....	63
BULGULAR ve YORUM.....	63
3.1. ANKET SONUÇLARI	64
3.1.1. Kişisel Bilgiler.....	64
3.1.1.1. Öğretmenlerin Branşı.....	64
3.1.1.2. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölüm	65
3.1.1.3. Öğretmenlerin Mesleki Deneyimi.....	66
3.1.1.4. Öğretmenlerin Cinsiyeti.....	67
3.1.2. Resim-İş Dersi Sanat Etkinlikleri Araştırma Sorularının Sonuçları	68
3.1.2.1. “Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Dersi Programını Sanat Eğitimi İçin Yeterli Görüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	68
3.1.2.2. “Okulunuzda Resim-İş Atölyesi Var mı? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	69
3.1.2.3 “Sınıfınızın Fiziki Şartları Resim-İş Dersleri Etkinlikleri İçin Yeterli mi? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	70
3.1.2.4. “Sınıfınızda Resim-İş Dersi Etkinliklerini Sergilemek İçin Kullanılan Bir Köşe Var mı? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	71
3.1.2.5. “Okulunuzda Resim-İş Dersi Etkinliklerini Sergilemek İçin Kullanılan Bir Alan Var mı? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	72
3.1.2.6. “Öğrencileri Sanat Merkezlerine, Sergilere, Müzelere vb. Yerlere Götürüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	73
3.1.2.7. “Yeni Bir Konuya Geçmeden Önce Öğrencilere Konu İle İlgili Araştırma Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	74
3.1.2.8. “Resim-İş Derslerinde Öğrenciler Sanat, Sanatçı, Sanat Eserleri Ve Estetik Konularında Bilgilendiriyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	75

3.1.2.9 “Resim-İş Derslerinde Konu İle İlgili Sanat Tarihi Bilgilerini Öğrencilere Veriyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	76
3.1.2.10. “Öğrencilerin Kendi Ürettikleri Çalışmalar Hakkında Yorum Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	77
3.1.2.11. “Öğrencilere Çeşitli Sanatçılara Ait Çalışmalar Hakkında Yorum Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	78
3.1.2.12. “Öğrencilerin Birbirlerinin Çalışmaları Hakkında Yorum Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	79
3.1.2.13. “Öğrencilerin Yaptıkları Çalışmalar ve Çeşitli Sanat Eserleri Üzerine Sınıfta Eleştiri Yapıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	80
3.1.2.14. “Resim-İş Derslerinde İşlediğiniz Bütün Konularda Uygulama Çalışması Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	81
3.1.2.15. “Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemini (Sanat Eleştirisi, Estetik, Sanat Tarihi, Uygulamalı Çalışmalar) Resim-İş Derslerinde Uyguluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	82
3.1.3. “Resim-İş Dersi Çoklu Zekâ Uygulamalarını Araştırma Sorularının Sonuçları	84
3.1.3.1. “Çoklu Zekâ Kuramı Ve Derslerde Uygulanması Konusunda Kendinizi Yeterli Görüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	84
3.1.3.2. “Milli Eğitim Bakanlığı’nın Eğitimde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanması Konusunda Yaptığı Çalışmaları Yeterli Görüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	85
3.1.3.3. “İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Derslerinde Haftalık Ders Saati Çoklu Zekâ Uygulamaları İçin Yeterli mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	86

3.1.3.4 “Resim-İş Derslerini Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Olarak İşleyebilmek İçin Kullandığınız Araç-Gereçler Yeterli mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	87
3.1.3.5. “Resim-İş Derslerinde Konuları İşlerken Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Bir Plan Uyguluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	88
3.1.3.6. “Ders Planlarını Hazırlarken, Bütün Zekâ Türlerine Göre Etkinlikler Hazırlıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları..	89
3.1.3.7. “Resim-İş Dersinde Öğrencileri Çoklu Zekâ Kuramı Ve Uygulama Yöntemleri Hakkında Bilgilendirdiniz mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları.....	90
3.1.3.8 “Öğrencilerin Güçlü Yada Zayıf Olduğu Zekâ Alanlarını Tespit Ettiniz mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	91
3.1.3.9. “Resim-İş Derslerini İşlerken Öğrencilerde En Çok Hangi Zekâ Türünü Veya Türlerini Gözlemliyorsunuz? Üç Zekâ Alanını Sırasıyla Belirtiniz” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	93
3.1.3.10. “Ölçme Ve Değerlendirme Yaparken Öğrencilerin Belirgin Oldukları Zekâ Türlerini Dikkate Alıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	94
IV. BÖLÜM.....	96
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	96
4.1.Sonuçlar	96
4.2.Öneriler.....	99
KAYNAKLAR.....	101
EKLER.....	105
EK-1 MEB Resim-İş Dersi Programı	106
EK-2 Ünite ve Ders Planı Örnekleri.....	116
EK-3 Anket Uygulaması	119

	<u>Sayfa</u>
EK-4. Öğrenci Gözlem Formu.....	125
ÖZGEÇMİŞİM	126

TABLolar LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1 . Zekâya İlişkin Eski Ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması	39
Tablo 2. Beynin Sağ ve Sol Yarı Küresinin Bilgi İşleme Dağılımı	41
Tablo 3. Zekâ Türleri İle Eğitim Durumları Arasındaki İlişki	53
Tablo 4. Öğretmenlerin Branşı	64
Tablo 5. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölüm/Alan	65
Tablo 6. Öğretmenlerin Mesleki Deneyimi	66
Tablo 7. Öğretmenlerin Cinsiyeti	67
Tablo 8. “Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Dersi Programını Sanat Eğitimi İçin Yeterli Görüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	68
Tablo 9. “Okulunuzda Resim-İş Atölyesi Var mı? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	69
Tablo 10. “Sınıfınızın Fiziki Şartları Resim-İş Dersleri Etkinlikleri İçin Yeterli mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	70
Tablo 11. “Sınıfınızda Resim-İş Dersi Etkinliklerini Sergilemek İçin Kullanılan Bir Köşe Var mı? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	71
Tablo 12. “Okulunuzda Resim-İş Dersi Etkinliklerini Sergilemek İçin Kullanılan Bir Alan Var mı? ” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	72
Tablo 13. “Öğrencileri Sanat Merkezlerine, Sergilere, Müzelere Vb. Yerlere Götürüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	73
Tablo 14. “Yeni Bir Konuya Geçmeden Önce Öğrencilere Konu İle İlgili Araştırma Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	74
Tablo 15. “Resim-İş Derslerinde Öğrenciler Sanat, Sanatçı, Sanat Eserleri ve Estetik Konularında Bilgilendiriyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	75
Tablo 16. “Resim-İş Derslerinde Konu İle İlgili Sanat Tarihi Bilgilerini Öğrencilere Veriyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	76

Tablo 17. “Öğrencilerin Kendi Ürettikleri Çalışmalar Hakkında Yorum Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	77
Tablo 18. “Öğrencilere Çeşitli Sanatçılara Ait Çalışmalar Hakkında Yorum Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	78
Tablo 19. “Öğrencilerin Birbirlerinin Çalışmaları Hakkında Yorum Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	79
Tablo 20. “Öğrencilerin Yaptıkları Çalışmalar Ve Çeşitli Sanat Eserleri Üzerine Sınıfta Eleştiri Yapıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	80
Tablo 21. “Resim-İş Derslerinde İşlediğiniz Bütün Konularda Uygulama Çalışması Yaptırıyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	81
Tablo 22. “Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemini (Sanat Eleştirisi, Estetik, Sanat Tarihi, Uygulamalı Çalışmalar) Resim-İş Derslerinde Uyguluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	82
Tablo 23 “Çoklu Zekâ Kuramı Ve Derslerde Uygulanması Konusunda Kendinizi Yeterli Görüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	84
Tablo 24. “Milli Eğitim Bakanlığı’ nın Eğitimde Çoklu Zekâ Kuramının Uygulanması Konusunda Yaptığı Çalışmaları Yeterli Görüyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	85
Tablo 25. “İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Derslerinde Haftalık Ders Saati Çoklu Zekâ Uygulamaları İçin Yeterli mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	86
Tablo 26. “Resim-İş Derslerini Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Olarak İşleyebilmek İçin Kullandığınız Araç-Gereçler Yeterli mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	87
Tablo 27. “Resim-İş Derslerinde Konuları İşlerken Çoklu Zekâ Kuramına Dayalı Bir Plân Uyguluyor musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	88
Tablo 28. “Ders Plânlarını Hazırlarken, Bütün Zekâ Türlerine Göre Etkinlikler Hazırlıyor Musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	89
Tablo 29. “Resim-İş Dersinde Öğrencileri Çoklu Zekâ Kuramı Ve Uygulama Yöntemleri Hakkında Bilgilendirdiniz mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları ..	90

Tablo 30. “Öğrencilerin Güçlü Yada Zayıf Olduğu Zekâ Alanlarını Tespit Ettiniz mi?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	91
Tablo 31. “Resim-İş Derslerini İşlerken Öğrencilerde En Çok Hangi Zekâ Türünü veya Türlerini Gözlemliyorsunuz? Üç Zekâ Alanını Sırasıyla Belirtiniz.” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları	93
Tablo 32. “Ölçme Ve Değerlendirme Yaparken Öğrencilerin Belirgin Oldukları Zekâ Türlerini Dikkate Alıyor Musunuz?” Sorusuna Verilen Öğretmen Yanıtları ...	94

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e	Adı geçen eser
ev.	Çeviren
f.	Frekans
KSEY	Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
s.	Sayfa
vb.	Ve benzeri
V.dđr.	İkiden fazla yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler
YÖK	Yüksek Öğretim Kurulu

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim, bütün toplumların sosyal ve kültürel açıdan gelişmesindeki en önemli etkidir. Ayrıca bireyleri geleceğe hazırlayarak sosyal uyum içerisinde yaşamalarını sağlar. Eğitim aynı zamanda bireylerin çok yönlü gelişimlerini de hedefler. Bu amaçla hazırlanan eğitim programları toplumun yapısına ve çağın şartlarına uygun olmalıdır. Sanat eğitimi, sanat etkinlikleriyle bireye sanat bilinci kazandırmayı, sanatçıyı anlamayı ve yaratıcılığı geliştirmeyi amaçlayan planlı programlı bir öğretim sürecidir. Bunların yanında bireyin estetik duyarlılığını ve sosyal yönlerini geliştirerek kendini ifade edebilen bir kişilik kazanmasını da sağlar. Bireylerde görülen gelişmeler, içinde bulunduğu toplumun sosyo-kültürel gelişimine de yansır.

Sanat eğitiminde kullanılan öğretim yöntemleri bu amaçların gerçekleştirilmesindeki en önemli etkidir. Sanat eğitiminde özel öğretim yöntemlerinden biri de kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemidir. Bu yöntem; sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik ve uygulamalı çalışmaları kapsayan dört disiplin alanında yapılan etkinliklerle sanat eğitiminin hedeflerine ulaşmayı amaçlamaktadır. Öğrenci merkezli eğitimi esas alan çoklu zekâ kuramına dayalı eğitim uygulamaları da öğrencinin sahip olduğu farklı zekâ alanlarındaki potansiyellerini ortaya çıkararak öğrencinin çok yönlü gelişimini amaçlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı 2003-2004 öğretim yılından itibaren ilköğretim okulları ders programlarında çoklu zekâ kuramına dayalı eğitim-öğretimi uygulamaya almıştır. Çağdaş eğitim-öğretim yaklaşımlarından olan kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve eğitimde çoklu zekâ uygulamaları, Resim-İş derslerinde birlikte uygulandıklarında öğrencilerin sanatsal potansiyellerini artırarak sosyal ve kültürel yönden gelişmiş bireyler olmalarını sağlayacaktır.

Bu araştırma ilköğretim okulları ikinci kademedeki resim-iş öğretmenlerinin kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ile çoklu zekâ kuramı uygulamalarına yaklaşımlarını ve Resim-İş derslerinde karşılaştıkları sorunları ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Çalışma için öncelikle sanat eğitimi, kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi

ve çoklu zekâ kuramı üzerine literatür taraması yapılarak ilköğretim ikinci kademe Resim-İş dersi eğitim programı incelenmiş, kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramını birlikte uygulanması üzerinde durulmuştur. Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramına resim-iş öğretmenlerinin yaklaşımlarını ve Resim-İş derslerinde karşılaştıkları sorunları belirlemek üzere anket formu hazırlanarak resim-iş öğretmenlerine uygulanmıştır. Anket sonuçları değerlendirilerek sonuçlar tablolar ve grafikler halinde belirtilerek bu sonuçlardan elde edilen verilerle çeşitli yorumlar ve önerilerde bulunulmuştur.

1.1. SANAT EĞİTİMİ

1.1.1. Sanat

Sanat, insanın varoluşuyla başlayan, tarihin her döneminde varlığını geliştirerek sürdüren bir olgudur. Sanat için bugüne kadar çeşitli tanımlamalarda bulunulmuş olsa da, bu tanımlamalar iki yaklaşımda birleşmektedir. Bu yaklaşımlardan biri; sanatın “nesnel” yani toplumsal olduğunu belirtirken, diğeri ise “öznel” bireysel olduğunu belirtmektedir.

Toplumsal yaklaşımda sanat, dönemin sosyo-kültürel yapısıyla şekillenir ve toplum için yapılır. Bireysel yaklaşımda ise, sanatçı sanatı kendi iç dünyasını yansıtmak için kullanır.

Read en basit anlamıyla sanatı “hoşa giden biçimler yaratmak gayreti”¹ olarak tanımlamıştır.

“Aristo sanatı iyi anlamak için onu doğa ile karşılaştırmak gerektiğini söylemiştir. Sanat insan zekâsının doğayı işlemesidir; kendi amacına göre doğayı etkilemesidir”².

Hegel’e göre; sanat insan aklının somut bir yansımasıdır. Sanat doğayı taklit etmemelidir. Sanatın güzelliği doğadakinden üstündür.

Kant’a göre sanatın tek amacı kendisidir. Sanat “sanat” içindir.

Marks’a göre ise sanat toplumsaldır. İnsan ve doğanın etkileşimi sonucudur.

---

¹ Read, Herbert, Sanatın Anlamı, Çeviren: Güner İnal,Nuşin Asgari, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1974, s.18.

² Edman, Irwin, Sanat ve İnsan, Çeviren: Turhan Oğuzkan, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 2. Baskı, İstanbul 1977, s.19.

Bu tanımlamalara göre sanat, kimi zaman insanın doğadan ve sosyal yaşamdan etkilenmesi sonucu duygu ve düşüncelerini yaratıcı gücüyle somutlaştırmasıyken, kimi zaman insanın ruhunun yansımasıdır.

“Sanat, insanı parçalanmış bir durumdan birleşmiş bir bütüne dönüştürebilir. İnsanın gerçekleri anlamasını sağlar. Sanatın kendisi bir toplumsal gerçekliktir. Sanatçı denen o üstün büyücü topluma gereklidir³.” Sanatçı, sanatı öznel veya nesnel nasıl yaparsa yapsın, zekâsı ve yaratıcılığıyla bulunduğu toplumun aydınıdır. Dolayısıyla sanatı ve sanatçıyı anlamak çaba gerektirir.

Sanat eseri sanatçının duygu ve düşüncelerinin, yaratıcılık ve estetik yaklaşım ile birleşimi sonucu ortaya çıkan ürünüdür.

“Sanat eserlerini oluş halinde iken tanımının, onun anlaşılmasında ve çözümlenmesinde büyük yararı vardır⁴.” Çünkü tamamlanmış bir sanat eserinin anlaşılması zordur. Sanat eserlerini anlayabilmek için sanat eserinin olduğu ortamı ve şartları bilmek gerekir.

Nietzsche’ye göre; sanat eserleri uygarlıkların kültürlerini sonraki nesillere aktarır. Ulu önderimiz ATATÜRK’ün “Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından bir kesilmiş demektir.” sözü O’nun sanata verdiği değeri ve sanatın toplum için önemini ortaya koymaktadır.

1.1.2. Eğitim

“Eğitim, genel anlamda bireyde davranış değiştirme sürecidir. Diğer bir tanımla eğitim sürecinden geçen kişinin davranışlarında bir değişme olması beklenmektedir. Eğitim yoluyla kişinin amaçları, bilgileri, davranışları, tavırları ve ahlak ölçüleri değişmektedir.”⁵ Eğitim sonucunda bireylerde daha önceden belirlenmiş hedeflere yönelik davranış değişikliklerinin olması beklenmektedir.

“Dictionary of Education’da eğitim, bireyin yaşadığı toplumda, uygulama değeri olan yetenek, yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamı olarak tanımlamakta; ayrıca eğitimin bireyin toplumsallaşmasında ve bireysel gelişimin

³ Fischer, Ernst, Sanatın Gerekliliği, Çeviren: Cevat Çapan, Payel Yayın Evi, 8. Baskı, İstanbul 1995,s.47.

⁴ Turani, Adnan, Çağdaş Sanat Felsefesi, Varlık Yayınları, İstanbul 1974, s.1.

⁵ Demirel, Özcan ve Kamile Ün, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Şafak Matbaası, Ankara 1987, s.57.

oluşmasında seçkin ve kontrollü bir çevreyi ve okul etkinliklerini içine alan toplumsal bir süreç olduğu vurgulanmaktadır.”⁶

“Kişinin kendini tanımaya yardım eden, yaratılışını koruyan, onu geleceğe hazırlayan, sosyal uyum içinde yaşamasına zemin oluşturan çalışmalar bütünü olan eğitim insanın, duygu ve düşünce hayatının değişmesine yardımcı olan, hareket ve davranışlarını yönetip kontrol eden, iradesini düzenleyen özelliğiyle, ciddi ve önemli bir olaydır.”⁷ Russel’a (1996) göre; eğitimin itici gücü, her çocuğun sahip olduğu yürüme ve konuşma çabalarında görülen, içten gelen öğrenme isteği olmalıdır . Eğitimde itici güç öğretmenin yetkisi değil, öğrencinin öğrenme isteği olmalı demektir.

Eğitim öğrenme ve öğretme etkinliklerinden oluşan bir süreçtir. Öğrenme tek başına olabileceği gibi öğretme etkinlikleriyle birlikte de olabilir.

“Öğrenme, davranışta nispeten kalıcı bir değişimin olması demektir. Bireyin davranışında böyle bir değişiklik olduğu zaman onun yeni davranışı öğrendiği kabul edilir.”⁸ “Bu değişiklik iyiye olabileceği gibi kötüye doğru da olabilir.”⁹ Kısaca; yaşantı sonucu kazanılan kalıcı davranış değişikliğidir.

“Öğrenme insan varlığıyla başlar. Bilgi kazanma etkinliği olan öğrenme, bilgi, beceri ve anlayışların elde edildiği heyecanlı bir serüvendir. Öğrenme, elde edilen bilgilerin uygun zamanda kullanılmasıdır. Eğitimcilerin kişisel özelliklerini devreye sokarak bu zihinsel canlılıktan yararlanması, yaşadığı çevreyi yakından tanınması, farklı olumsuzluklardan arınarak öğrenme eylemini sürdürmesi gerekir.”¹⁰ “Tüm eğitim süresi boyunca, ilk günden son güne dek, bir düşünsel serüven duygusu bulunmalıdır. Dünya yeterli bir çabayla anlaşılabilir şeylerle doludur. Şaşırtıcı olanı anlama duygusu neşe ve zevk verir.”¹¹ Russel öğrenmeyi kısaca şaşırtıcı olanı anlama duygusu olarak ifade etmiştir.

---

⁶ Demirel, Özcan ve Kamile Ün, a.g.e., s.57.

⁷ Çağlayan, Ahmet, Öğretimde Özlener Öğretmenler, Ağaç Yayınları, İstanbul 2004, s.15.

⁸ Özçelik, Durmuş Ali, Eğitim Programları ve Öğretim, ÖSYM Yayınları, Ankara 1992, s.1.

⁹ Yeşilyaprak, Binnur, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Pagema Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2002, s.143.

¹⁰ Çağlayan, Ahmet, e.g.e., s.17.

¹¹ Russell, Bertrand, Eğitim Üzerine, Çeviren: Nail Bezel, San Yayınları, 3. Baskı, İstanbul1996, s.183.

“Öğretme ise; öğrenmeyi sağlama ve rehberlik etme etkinliği”¹² veya bireyin davranışlarında, kendi yaşantıları yoluyla değişiklik yapmak demektir. “Davranışlarda meydana gelen değişme bireyin kendi yaşantılarının bir ürünüdür. Bu nedenle öğretme, bireyin belli davranış değişiklikleriyle sonuçlanacak yaşantılar geçirmesini sağlama eylemi olarak tanımlanabilir.”¹³ “Yıkıcı değil; yapıcı, asık suratlı değil; sevecen, cesur, açıkyürekli zeki ve uyumlu bir kişilik yaratmak üzere iç güdülerini yönlendirmek eğitimin görevidir.”¹⁴

1.1.3.Sanat Eğitimi

“20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsamsal ve genel anlamda, sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır.”¹⁵ Sanat eğitimi okullarda sanatsal gelişim için gerekli bilgi ve becerinin belirli programlar dahilinde kazandırıldığı bir eğitim alanıdır. Aynı zamanda okullarda bu eğitim alanının verildiği dersler olarak da tanımlanabilir.

“Sanatta öğrenme çok küçük yaşta başlamakla birlikte gerçek anlamda öğrenme okulda olur. Okulda sanat dersi geniş, kapsamlı bir öğretim alanıdır. Bu alan içinde; estetik değerler içeren, anlatımsal ve teknik anlamda nitelikli ürünler yaratmak, çevrede ve sanat yapıtlarında nitelikler görmek, ayırmsamak, sanat tarihini ve estetiği öğretmek yer alır.”¹⁶ Sanat eğitimi öğretim alanlarıyla okul öncesinden başlayarak yüksek öğrenimi de içine alan birbirini takip eden programların bütünüdür.

Sanat eğitimi görsel algıya dayalı olarak sanat eserlerine karşı estetik hazzı ve duyarlılığı geliştiren malzeme ve yaratıcılık arasında düşünsel bağlantı kurarak bireyin kendini ifade edebilmesini sağlayan bir eğitim sistemidir.

“Sanat eğitimi, sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın toplumdaki yeri, sanat türleri, sanat akımları ve anlayışları, sanatçının kişilik özellikleri vb. konuları işleyen, sanat (ve kültür) tarihî, estetik, sanat kuramları ve eleştirisi, sanat psikolojisini sanat

¹² Erden, Münire ve Akman Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 1997, s.121.

¹³ Özçelik, Durmuş Ali, a.g.e., s.1.

¹⁴ Russell, Bertrand, a.g.e., s.224.

¹⁵ San, İnci, Sanat Eğitimi Kuramları, Ütopya Yayınevi, İstanbul 2003, s.17.

¹⁶ Kırıçoğlu, Olcay T., Sanatta Eğitim: Görmek Öğrenmek Yaratmak, Pagema Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2002, s.101.

sosyolojisini sanat coğrafya ve topografyası gibi, sanat olayına, sanat ürünlerine ve sanat-toplum-kültür ilişkilerini irdeleyen kuramsal bilgi dallarının da katılmasıyla tamamlanıp bütünleşir.”¹⁷ “Teorik ve pratik sanat eğitimi alanlarındaki uyum, bu alanların vardıkları sonuçları sürekli olarak birbirlerine iletmeleriyle sağlanır.”¹⁸ Sanat eğitimi hedeflerine ulaşılmasında, birbirinin tamamlayıcısı olan kuramsal ve uygulamalı alanlar birlikte bir bütün olarak programlarda yer almalı ve derslerde uygulanmalıdır.

“Yaratıcılık süreçlerini işe koşan özgül alanlardan en önemlisi, sanatsal yaratmalara ve yaratıcı düşüncelere yol açan sanat/kültür eğitimi alanıdır.”¹⁹

“Yaratıcılığı ön planda hedef alan sanat eğitimi bu nedenle çok önemle üzerinde durulması gereken bir eğitim yöntemidir. Yaratıcılık, zihinsel ve duygusal aktivitenin her türü içinde mevcuttur.”²⁰ “Yaratıcılığın zaman içinde süreç olarak izlenmesinin gerekliliği kadar, çevre koşulları ve kişilik özellikleri de göz önünde bulundurulmalıdır.”²¹ Sanatsal yaratıcılığın gelişimi için sanat eğitimi çevre koşulları ve öğrenci gelişim düzeylerini dikkate alarak ardıllık içeren programlardan oluşmalıdır. Sanat eğitimi öğretim süreci içerisinde, öğretim alanları ve uygulama yöntemleri ile yaratıcılık gelişimi için vazgeçilemez bir eğitim alanıdır.

Sanat eğitimi ülkemiz ilköğretim okullarında “Resim-İş” ve “Görsel Sanatlar” dersi adı altında haftada “bir” ders saati olarak verilmektedir. Bu çalışma ilköğretim Resim-İş (Sanat Eğitimi) dersini kapsamaktadır.

“Resim-İş kavramı, iki ve üç boyutlu çalışmaları içeren bir kavramdır. Resim-İş’teki iş, üç boyutlu çalışmaları yansıtır. Sanat eğitimcilerine göre, yaratıcılığa dayanmayan, hiçbir çalışma, Resim-İş eğitimiyle aynı anlamı taşıyan sanat eğitimi etkinliği sayılmaz.”²² “Resim-İş derslerinde özgün çalışmalar yapmak önemlidir. Özgün eserler üretmek hayal gücünü geliştirdiği gibi araştırmacı olmayı da sağlar.”²³ İlköğretim okullarında Resim-İş dersi iki boyutlu çalışmalar, üç boyutlu çalışmalar ve eser

---

¹⁷ San, İnci, 2003, a.g.e., s.19.

¹⁸ Tansuğ, Sezer, Sanatın Görsel Dili, Remzi Kitabevi, İstanbul,1988, s.16.

¹⁹ San, İnci, Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:139 Temmuz-Ağustos-Eylül/1998, s.21

²⁰ Gökaydın, Nevide, Temel Sanat Eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002, s.19.

²¹ Yavuz, Halide S., Yaratıcılık, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul 1989, s.9.

²² MEB İlköğretim Okulu Ders Programları, Resim-İş Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000, s.9.

²³ Kılıçkan, Hüseyin, İlköğretim 7. Sınıf Resim-İş Kitabı, İnkılap Kitap Evi, Ankara 2002, s.9.

incelemelerinin temel oluşturduğu üç alanı kapsamaktadır. Genel amaç, yaratıcılığı ortaya çıkarmak ve sanat yoluyla kişisel bütünlük kazandırmaktır.

“Son yıllarda sanat eğitiminde büyük değişimler olmuştur. Eskiden sanat, çocuğa devredilen bir ders iken, şimdi onun fikir ve duygularını dışa aktarabildiği bir araç olmuştur.”²⁴ Resim-İş dersini halen boş zamanları değerlendirme etkinliği görenler olmasına rağmen, çağdaş yaklaşımlar ve çalışmalar sayesinde eğitim öğretimde hakkettiği yeri almaya başlamıştır.

1.1.4. Sanat Eğitiminin Amaçları

“Sanat eğitiminin spesifik müfredat hedefleri ve profesyonel organizasyonlar tarafından belirlenen standartları vardır. Ulusal Sanat Eğitimi Derneği (The National Art Education Association) bu hedefleri yaratma ve anlama bilincinde olma olarak tanımlar.”²⁵ Sanat eğitimiyle bireyin görsel algıya dayalı olarak yaratıcı gücünü, yeteneklerini ve estetik duyarlılığını geliştirerek araştırmacı, eleştirel bakış açısına sahip, sosyal yönden gelişmiş bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır.

“Günümüzde çağdaş sanat eğitiminin ana amacı öğrenciyi, kapasitesi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerine yanıt verebilme çabasını hedefler. Ayrıca sanat sadece estetik amaçları değil, eğitici ve öğretici amaçları da bu anlamda düşünülmesi gereken önemli bir konudur.”²⁶

“Sanat eğitiminin hedefi; öğrencilerin algısal ayırimsama yetilerini geliştirmek, düşüncelerini görsel biçimlere dönüştürmelerine yardım etmek, onlara sanatın dilini öğretmek, kültürleri ile sanat yapıtları arasındaki ilişkileri değerlendirmeyi sağlamaktır”.²⁷

“Sanat eğitimi, öğrenme süreçlerinin en iyi biçimde düzenleyip yönlendirdiği sanat etkinlikleri sürecinin sonunda katılanlar, dolaysız olarak yaşadıklarının ve denetlediklerinin birer yaratıcı anlatıma kavuştuğunu, "kendini ifade", "kendini

---

²⁴ Kehnemuyi, Zerrin, Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimi, Yapı Kredi Yayınları, 4.Baskı, İstanbul 2004, s.17.

²⁵ Isbell, Rebecca T. and Raines, Shirley C., Creativity and the Arts with Young Children, Thomson Delmar Learning Inc., Canada 2003

²⁶ Artut, Kazım, Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2002, s.106

²⁷ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, Orta Öğretim Sanat Öğretimi, YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, YÖK Yayınları, Ankara 1997 a, s.1.7.

gerçekleştirme" olgularının meydana geldiğini görürler"²⁸. "Estetik duyarlılığın varlığı ve yaratıcılık, toplumları gerilemekten, banalleştirmekten korur."²⁹ Sanat eğitimi bireyin sanatsal ve estetik gelişiminin yanında bunu topluma yayarak o toplumun kültürel gelişimini de amaçlar.

Bireylerin iletişimini ve işbirliğini güçlendirmek, sanata ve sanatçılara değer vermek, tabiat ve kültür varlıklarını korumak sanat eğitiminin toplumsal amaçları içinde yer almaktadır.

Buradan sanat eğitiminin "bireysel" ve "toplumsal" olarak iki ana amacı olduğunu çıkarabiliriz.

"Bugün sanat eğitiminde ağırlık, özgürce sanat yapan uygulayıcılar değil, sanattan tat alan, sanatı çözümleyebilen, kültürü anlayan bireyler yetiştirmek."³⁰ ve bunu topluma yayarak sosyal ve kültürel gelişim kazandırmaktır.

Sanat eğitiminin bu iki ana amacından yola çıkarak işlevlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

- Duygu ve düşünceleri görselleştirerek kendini ifade edebilmek
- Estetik duyarlılığı ve hazzı geliştirmek
- Eleştirel bir bakış açısı kazandırmak
- Araştırmacı, inceleyici ve sorgulayıcı bir kişilik kazandırmak
- Yetenekleri işlevsel hale getirerek üretkenliği artırmak
- Yaratıcı gücü geliştirmek
- El, göz ve düşünce arasındaki koordinasyonu artırmak
- Temiz ve düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmak
- Zamanı verimli kullanabilmek
- Topluma ve çevreye duyarlı, özgüvenli ve sorumluluk sahibi olmak
- Sanat eserlerine ve sanat tarihine ilgili olmak

1.1.5. Sanat Eğitimi Yöntemleri

---

²⁸ Çellek ,Tülay, Sanat ve Bilim Eğitiminde Yaratıcılık, Pivolka, Sayı:8, Yıl:2, 2003, s.4-11.

²⁹ Gökaydın, Nevide, Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998, s.12.

³⁰ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997 a. a.g.e. , s.1.7.

“Yöntem, hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da akılsı, düzgün, planlı düzenlemedir. Diğer bir tanımla, öğretme-öğrenme gereçlerini takdimde kullanılan sistemli bir plandır. Ayrıca yöntem, öğrencilerin beceri ve alışkanlıklar geliştirmelerine yön veren, bilgi ve yönelim kazanmalarını sağlayan düzenli işlemler olarak da tanımlanmaktadır.”³¹

Sanat eğitiminde belirlenen hedeflere ulaşabilmek için öğrenciye kazandırılacak davranışların nasıl gerçekleştirileceği, kullanılacak yöntemle belirlenir. Sanat eğitiminde öğretmenler tarafından kabul edilen tek bir yöntemden söz edemeyiz. Öğretmen sanat eğitiminin amaç ve ilkeleri doğrultusunda istediği yöntemi uygulayabilir. Sanat eğitimi derslerinde öğretmenlerin tek bir yöntem değil; öğrencilerin yaşlarına, öğrenme düzeylerine ve yeteneklerine uygun çeşitli yöntemler kullanması hem dersi daha ilgi çekici hale getirecek hem de amaçlara ulaşmada kolaylık sağlayacaktır.

“Sanatın öğretiminde seçilen konular, güdüleme, kullanılan araç ve gereç, uygulanan yöntem her yaşa ve saptanan amaçlara göre kimi zaman ayrılıklar gösterse de gerçekte temel ilkelerde aynıdır. Değişimin, öğretilecek konuların ve tekniğin çeşidinde değil yoğunluğunda olduğu bilinmelidir.”³² Sanat eğitiminde kullanılan yöntem ne olursa olsun amaç sanat öğretimidir. Kullanılan araç-gereç, teknik ve sanatçı örneklerinin bu eğitimde etkinliği kadar, kullanılan yöntemler de etkilidir.

“Genellikle ülkemizdeki ilk ve ortaöğretim okullarında sanat eğitimi, (büyük kentlerde) genellikle branş öğretmenleri tarafından verilmiş olmasına rağmen, sanat öğretiminde bu dersi veren öğretmenlerin özellikle sanatsal bilgi birikimi, deneyimi ve ilgilerine göre sanat eğitimi yöntemleri belirlenmekte bazen de bir yöntem üzerinde yoğunlaşabilmekte, birbirinden kopuk, bağımsız proje veya etkinlikler şeklinde yürütülmektedir.”³³

Sanat eğitiminde en çok kullanılan yöntemler; Kolaydan Zora Yöntemi, Kopya Yöntemi, Bellek Eğitimi Yöntemi, Gösterim Yöntemi (Demonstrasyon), Müzikli Yöntem, Dramatizasyon Yöntemi, Psikolojik Yöntem, Gezi-Gözleme Dayalı Yöntem, Bilgisayar Destekli Eğitim Yöntemi gibi yöntemlerdir.

³¹ Demirel, Özcan ve Kamile Ün, 1987, a.g.e., s.190.

³² Kınışoğlu, Olcay T, a.g.e., s.144.

³³ Artut, Kazım, a.g.e., s.115.

Yukarıda sayılan bu genel eğitim-öğretim yöntemlerinin yanında sanat eğitimi için özel öğretim yöntemleri vardır. Bu öğretim yöntemleri sanat eğitiminin genel amaçlarının yanında kendi özel amaçları ve uygulamalarıyla sanat eğitiminde istenilen hedeflere ulaşmayı amaçlar. Bu yöntemler; “Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi”, “Çok Kültürlü Eğitim” ve “Kültürler Arası Eğitim” gibi özel öğretim yöntemleridir.

Bu çalışmada sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve uygulamalı çalışmalar adı altındaki dört öğretim alanını birleştirmeyi amaçlayan kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemine yer verilecektir.

1.1.6. Sanat Eğitimi Sorunları

“Sanat eğitimi anlayış ve uygulamalarından kaynaklanan tüm sorunlar; okulöncesi eğitimden yüksek öğrenime kadar hemen hemen bütün dünyada aynıdır. Fakat bu sorunların çeşitleri, boyutları ve öncelikleri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir.”³⁴ Ülkemizde sanat eğitiminde hedeflenen seviyeye şuan ulaşamamıştır. Bundaki en önemli sebep sanat eğitimi ve öğretiminde gelişmiş ülkelerdeki yenilikler, yöntemler ve uygulamaların zamanında takip edilememesidir. Bunun altında ise toplumsal, kültürel, ekonomik, politik ve eğitime dayalı nedenler yatmaktadır.

Toplumların sanat ve sanatsal olaylara bakış açısı, eğitime verdiği önem sanat eğitiminin yerini ortaya koymaktadır. Ülkemizde sanatın ve sanat eğitiminin belirli çevrelerce destek bulması, büyük bir çoğunluğun sanat eğitiminin karşılığı olan resim-iş derslerini gereksiz ve boş zaman aktivitesi olarak görmesi sorunların aşılmasını güçleştirmektedir.

“Sanat derslerinin ve bu dersleri veren sanat öğretmenlerinin önemi, velilerden diğer öğretmenlere ve yöneticilere kadar geniş bir kesim tarafından henüz tam anlamıyla kavranmamıştır. Bunun doğal bir sonucu olarak sanat derslerine gereken ilgi gösterilmemektedir.”³⁵

Ekonomik açıdan bakıldığında eğitime ayrılan bütçe ve bunun içerisinde sanat eğitimine ayrılan payın düşük olması başka sorunları da beraberinde getirmektedir.

---

³⁴ Artut, Kazım, a.g.e., s.122.

³⁵ Özsoy, Vedat, Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği ve Müzeve Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Dergisi, Sayı153-154, Kış-Bahar/2002,s.5

Fiziksel şartların (derslik, atölye, araç-gereç) yetersizliği ve kalabalık sınıf mevcutları sanat eğitimini olumsuz etkilemektedir. Bununla birlikte sanat eğitimine ayrılan sürenin az olması ve eğitim programlarının uzun süre güncelleştirilmeden uygulanması ve tekdüzelik sınırlayıcı olmaktadır.

“Resim-iş öğretmenlerinin, yöneticiler ve diğer yetkililerle sağlıklı iletişim kurabilmeleri durumunda, sanat eğitimine ilişkin ekonomik-sosyal birçok sorunlarına çözüm bulabilecekleri söylenebilir.”³⁶

Kendisini sürekli geliştirme ve çağdaş yeniliklere ayak uydurma zorunluluğu bulunan Resim-İş (sanat) öğretmenlerinin sanat eğitimine bakış açıları, alan bilgisi, sanat eğitimindeki güncel yöntemler konusunda kendini yetiştirmesi, öğrenci ve veliyle olan ilişkisi, uygulamadaki bir başka sorunu oluşturmaktadır.

“Genel eğitim sisteminden geçen her kişi, üniversiteyi bitirmiş olsa da sağlıklı bir sanat eğitimi, sanat kültürü almadan, sanat örnekleri görmeden, bilinçli bir sanat tüketicisi kimliği kazanmadan eğitimini tamamlamaktadır.”³⁷ Sanat eğitimi ağırlıklı olarak güzel sanat liseleri ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde verilmektedir. Ülkemizdeki genel eğitim politikası, sanat eğitiminde gelişmiş ülkelerin düzeyini toplumumuzda yakalamak adına yetersiz kalmaktadır.

Sanat eğitiminin yukarıda verilen sorunlarının yanında öğretimsel sorunları da bulunmaktadır.

“Bilgi edinme, kavram geliştirme, yargı yalnız biliş alanı ile ilgili görülmüş ve öğretimle bağdaştırılmıştır. Buna karşılık değerlerle düşünme, estetik ve pratik deneyim ve değer yargısı us dışı alana itilerek sanatı öğretilir ve öğrenilir olmaktan uzaklaştırmıştır.”³⁸ Sanatın bilişsel olamayacağı yönündeki yaklaşımlar sanat eğitimini daha çok uygulamaya yönlendirerek tek yönlü bir eğitime itmiştir. Sanat eğitimi gelişimi bundan olumsuz yönde etkilenmiştir.

“Öznel olan, bir başka deyişle sanatsal değerler, anlatımla ilgili bileşenler öğretilemez olarak bilinir. Buna karşılık nesnel olan teknik beceri ile ilgili olan geçmişte

---

³⁶ Alakuş, Ali Osman, Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:160, Güz/2003 s:244

³⁷ Etike, Serap, Sanat Eğitimi Yazıları, İlke Yayınevi, Ankara 1995, s.21.

³⁸ Kırıçoğlu, Olcay T, a.g.e., s.99.

resim-çizgi derslerinde olduğu gibi, öğretilir ve öğrenilir.”³⁹ Resim-iş derslerinde ağırlığın uygulamalı çalışmalara verilmesi sanatsal değerleri ve anlatımla ilgili bileşenleri geri plana atmaktadır. Bu tek yönlülük dolayısıyla eğitim-öğretim bütünlüğü sağlanamamaktadır.

“Sanatın, öğretimle olumsuz ilişkisinin bir başka nedeni, kuram ve uygulama çelişkisidir. Kuramcılarının yalnız araştırmaları ile ilgili bir boyutta kalmaları uygulayıcıların (resim-iş öğretmenlerinin) ise kuramsal çalışmalarla daha yüzeysel ilişki kurmaları ya da hiç ilişki kurmamaları bu çelişkiyi yaratır.”⁴⁰ Dolayısıyla okulda uygulanan ile teoride anlatılan arasında farklılıklar olumsuz sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ancak geçmişte sanat öğretimindeki olumsuz yaklaşımlar günümüzde yerini yeni ve pek çok çevrede kabul edilen yaklaşımlara bırakmaktadır.

1.1.7. Türkiye’de Sanat Eğitiminin Tarihçesi

Cumhuriyet öncesi dönem:

1700’lü yılların başında batıya yönelme ve saraya yabancı sanatçıların gelmesiyle resim eğitimi sarayda usta çırak ilişkisiyle sürdürülmüştür.

1793 yılında Mühendishane-i Berr-i Hümayu’nda (Mühendis Okulu) resim derslerine ilk kez yer verilmiştir

1834 yılında Mekteb-i Harbiye’de (Harb Okulu) askeri ve teknik amaçlarla da olsa batılı anlamda ilk sanat dersleri verilmeye başlanmıştır.

“Askeri okulların yanı sıra Galatasaray Sultanisi (1868) ve Darü’ş-şafaka (1873) gibi sivil okulların eğitim programlarına resim dersi konması ve bunu takiben yetenekli gençleri resim eğitimi için yurt dışına yollanması, saray içinde ve dışında sergilerin düzenlenmesi, ülkede hem Batı tarzında resim yapan bir kuşağın yetişmesini ve hem de sanatsever bir kitlenin oluşmasını mümkün kılmıştır.”⁴¹

1883 yılında Osman Hamdi Bey tarafında kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) ile sanat eğitiminde akademik eğitimin temelleri atılmıştır.

---

³⁹ Kırıçoğlu, Olcay T., *a.g.e.*, s.100

⁴⁰ Kırıçoğlu, Olcay T., *a.g.e.*, s.100.

⁴¹ Berksoy, Funda, *Aydın Portreleri*, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2002, s.6

1911 yılında açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebi ile kız öğrencilerinde sanat öğrenmelerine imkan sağlanmıştır.

1910 yılında resim öğretimi için Almanya'ya gönderilen İsmail Hakkı Baltacıoğlu 1915 yılında yurda döndükten sonra makale ve yazılarıyla resim dersinin öğretilmesi konusunda yeni yaklaşımlarda bulunmuş ve resim-iş öğretimi programları oluşturmuştur.

“Cumhuriyet dönemine kadar resim derslerinde Batı ile bireysel ilişkilerin getirdiği kimi görüşler de dahil kolaydan zora, kopya, kolay resim çizmeye yönelik kartpostallardan yararlanma, bezeme çalışmaları,... gibi birçok yöntem yer alır.”⁴²

Cumhuriyet sonrası dönem:

“1924 yılında Amerika'dan getirilen John Dewey, Türk Milli Eğitimi'nin geliştirilmesi için hazırladığı raporda resim eğitimine önem verilmesini ve Öğretmen Okullarında resim öğretmeni yetiştirmek için dersler verilmesini önerdi. 1926 yılında Almanya'dan getirilen Frey ve Stiehler de Sanat ve İş Eğitimi konularında çalışmalar yapıp ilkokul ve orta okul öğretmenlerine kurslar verdiler.”⁴³

Dewey'in raporları doğrultusunda 1926 yılında Ankara'da Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılmış, ilk, orta ve lise resim-iş programları yeniden düzenlenmiştir.

1932 yılında Gazi Öğretmen Okulunda Resim bölümü açılmıştır. Ardında açılan “İş” bölümüyle daha sonra birleşerek “Resim-İş” bölümü adını almıştır.

1940 yılında kurulan köy enstitülerinde resim ve iş eğitimi derslerine geniş yer verilmiştir.

1952 yılında liselerde resim dersi seçmeli ders programına alınmıştır.

“1972 yılında İş dersi bir program değişikliği ile “İş ve Teknik Eğitimi” adı altında öğrencinin yaratıcı düşünmesini geliştirmeyi amaçlayan bir ders konumuna getirilir.”⁴⁴

“1982 yılında MEB Yüksek Danışma Kurulu hazırladığı raporda; örgün eğitimde sanat eğitiminin yapıcı rolü ve hak ettiği yeri alması önemle vurgulandı. Ancak somut bir veri elde edilememiştir.”⁴⁵

---

⁴² Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.35.

⁴³ Ünver Erdem, Sanat Eğitimi, Nobel Yayınevi, Ankara 2002, s.19

⁴⁴ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.38.

⁴⁵ Ünver Erdem, a.g.e., s.21.

1990 Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri açılarak yetenek sınavı ile öğrenci almaya başladı.

1992 Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 25.07.1991 tarih ve 3786 sayılı onayı ile ilköğretim resim-iş dersi programı yürürlüğe konuldu.

1994-1997 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası tarafından yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi kapsamında Eğitim Fakültelerinin yapısı yeniden düzenlenerek Resim-İş ve Müzik Eğitimi bölümleri, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü olarak birleştirilmiştir. Bölümlerdeki ders programları da yeniden düzenlenerek Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarla “Fakülte-Okul İşbirliği” programı 1998 yılında başlatılmıştır.

2005-2006 Eğitim-Öğretim yılından itibaren İlköğretim birinci kademesinde Resim-İş dersinin adı “Görsel Sanatlar” olarak değiştirilmesine karşın program içeriğinde hiçbir değişiklik yapılmamıştır. Birinci kademe İş Eğitimi dersi de programdan kaldırılmıştır.

2006-2007 Eğitim –Öğretim yılından itibaren İş Eğitimi dersi yerini ilköğretimin ikinci kademesinde “Teknoloji Tasarım” dersine bırakmıştır.

1.2. İLKÖĞRETİM OKULLARI İKİNCİ KADEME RESİM-İŞ DERSİ EĞİTİM PROGRAMI

İlköğretim okulları ikinci kademe (6.,7.,8.sınıflar) Resim-İş Dersi Öğretim Programı; Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bünyesinde oluşturulan Resim Dersi Öğretim Programlarını Geliştirme Özel İhtisas Komisyonunca hazırlanarak, kurul tarafından 11.09.1992 tarih ve 287 sayılı karar ile kabul edilen ve 1992-1993 Eğitim-Öğretim yılından itibaren uygulanan programdır.

“İlköğretimde Resim-İş dersleri, görsel ve yoğrumsal sanatlar eğitimi alanıdır. Resim-İş eğitiminin önemi sanat eğitim bilim boyutlarında değerlendirildiğinde, insana kendini anlatacağı bir dil, bir anlatım yolu kazandırmasında temellenir.”⁴⁶

Milli Eğitim Bakanlığı “İlköğretim Okulu Ders Programları” kitaplarından, Resim-iş dersi için “Resim-İş Programı 6-7-8” kitabında programın detaylarını yayınlamıştır.

⁴⁶ Kurtuluş, Yıldız, İlköğretimde Resim-İş Derslerinin Haftalık Ders Dağılımı İçindeki Yeri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, Milli Eğitim Dergisi,Sayı:153-154 / Kış-bahar 2002, 119-124 s.119

Resim-iş dersi öğretmenleri bu program kitabında belirtilen genel amaçlar, sınıflara göre belirtilen konular ve bu konuların özel amaçlarından yararlanarak yıllık ve günlük ders planlarını hazırlamaktadır.

Resim-İş dersi programları kitabı ; genel amaçlar, genel açıklamalar, 6.,7.,8. sınıflar için ayrı ayrı hazırlanmış özel amaçlar, sınıf konuları ve bu sınıf konuları için hazırlanmış sınıf programı (konu, amaçlar, davranışlar, işleniş, değerlendirme) bulunan bölümlerden oluşmaktadır.

“Genel amaçlar, ilköğretim eğitimi sonunda ulaşılabilecek ya da ulaşılabilecek değil, temel eğitimden itibaren yaşam boyunca alınacak sanat eğitimi sonucunda ulaşılabilecek amaçları ifade etmektedir. Oysa bu amaçlar, program içinde yer alan özel amaçların ilköğretim sonunda öğrencilere kazandıracakları davranışlara göre belirlenmeliydi. Ayrıca belirlenen amaçlar taksonomik bir anlayışla sıralanmamıştır. Toplam 17 amaçta 5 bilişsel, 6 duyuşsal, 8 davranışsal, birer teknik beceri, terapik ve sosyal boyutta ifade vardır.”⁴⁷

İlköğretim Resim-İş dersi genel amaçları aşağıda verilmiştir.

1. “Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.
2. Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlilik kazanmaları için öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme.
3. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme.
4. Her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme.
5. Düşünceleri gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme.
6. Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme.
7. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
8. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme.
9. Sanat yoluyla ifade imkânı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
10. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan

---

⁴⁷ Ünver Erdem, a.g.e., s.52.

taniyabilme.

11. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak içinde yaşadıkları kültüre katkıları sağlayabilme.
12. Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve iş birliği, dayanışma anlayışını; birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve davranışları geliştirebilme.
13. Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katısını kavrayabilme.
14. Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı takdir etmesini sağlayabilme.
15. Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
16. Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme.
17. Tarihî ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme.”⁴⁸

Resim-İş programı ile ilgili genel açıklamalar bölümünde aşağıda belirtilen konulara hakkında bilgiler verilmiştir:

1. Resim-iş Eğitiminin Gerekliliği: Yaratıcı gücün ortaya çıkarılması, resim-iş dersinin kişinin bedensel-ruhsal gelişimine etkisi ve estetik eğitiminin öneminden bahsedilerek açıklanmaya çalışılmıştır.

2. Resim-İş Eğitiminin İlkeleri: Belirlenen amaçlara ulaşılması için göz önünde bulundurulması gerekenler sekiz ilkeyle ifade edilmiştir. (EK-1.a)

3. Çocuk Resimlerinde Gelişim Basamakları: Resim-İş eğitimi programını uygulayabilmek için çocuğun gelişim sürecinin bilinmesi gerektiği vurgulanarak öğretmenlere hatırlatıcı olması amacıyla özet olarak verilmiştir.

4. Resim-İş Eğitiminde Eğitim Durumları: Resim-İş eğitiminin kapsamına temel oluşturan başlıca alanlar olan iki boyutlu çalışmalar, üç boyutlu çalışmalar ve eser incelemeleri hakkında bilgiler ve örnekler verilerek açıklanmıştır.

5. Çalışma Ortamı: Çocuğun kendini rahat ve özgür hissedeceği bir çalışma ortamının nasıl olması gerektiği ve önemi anlatılarak artık gereçlerden yararlanabilme ve neler yapılabileceği konusunda örnekler verilmiştir.

6. Sınıf İçinde Uygulama İlkeleri: Öğretmen ve öğrencilere dersteki uygulamalar sırasında göstermesi gereken davranışlar öneriler ve örnekler verilerek açıklanmıştır.

---

⁴⁸ MEB a.g.e., s.5.

7. Dersin İşlenişi: Ders etkinliklerinin belirlenmesi ve uygulanması sürecinde yapılması gereken etkinlikler, konu, çalışma alanı, amaç ve davranışlar, araç ve gereçler, ders öncesi yapılacak hazırlıklar, öğrenciyi hazırlama, güdüleme, çalışmanın yapılması, çalışmanın bitirilmesi, sınama durumu olarak sıralanmıştır.

8. Değerlendirme: Resimlerin değerlendirilmesinde öğrencinin gelişim düzeyinin dikkate alınması, yapıcı olunması ve sergilenmenin önemi vurgulanmıştır. Değerlendirme yapılırken dikkate alınması gereken özellikler sekiz madde ile açıklanmaya çalışılmıştır.

6. - 7. - 8. sınıflara ait özel amaçları verilmeden önce sınıf amaçları ile ilgili açıklamalar bilgilendirme amacıyla genel olarak onbir madde halinde verilmiştir. (EK-1.b)

Resim-İş Programında 6.sınıf Resim-İş programına ait amaçlar bölümünde özel amaçlar başlığı altında toplam 27 amaç verilmiştir. 6. sınıflarda özel amaçlara ulaşılması için 10 konu ile bu konularda öğrencilerin göstermesi gereken 168 adet davranış verilmiştir. Her amaca ait davranışlar amaç açıklandıktan sonra altında sıralandırılarak belirtilmiştir. (Ek-1.c)

7. sınıf Resim-İş programında 26 adet özel amaç ve bu amaçlara ait 16 konu 153 davranış verilmiştir. (Ek-1.d)

8. sınıf Resim-İş programında ise 20 adet özel amaç ve bu amaçlara ait 116 davranış ve 11 konuya yer verilmiştir. (Ek-1.e)

Kitapta sınıflara ait her bölüm sonunda program bünyesinde yapılması istenen etkinlikler; “Resim-İş derslerinde; Talim ve Terbiye Kurulunun 11/09/1992 tarih ve 287 sayılı kararı ile kabul edilen İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı’nda yer alan Atatürkçülükle ilgili konulardan hedef ve davranışları yazılmış olanlar aynen uygulanacaktır. İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programında ileride değişiklikler yapıldığı takdirde Atatürkçülükle ilgili bu hedef ve davranışlar aynen korunacaktır. Ayrıca resim-iş derslerinde, milli bayramlar, yerel kurtuluş günleri ve Atatürk Haftası başta olmak üzere, “Belirli Gün ve Haftalar”dan seçilecek olan günlerde, bu günlerin anlam ve önemine uygun resimler ve afiş

çalışmaları yaptırılmalı, resim yarışmaları düzenlenerek sergiler açılmalıdır.”⁴⁹ şeklinde belirtilmiştir.

1.3. KAYNAŞTIRILMIŞ SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ

“Uzun yıllar sanatın öğretiminde uygulama (sanat yapma) tek çalışma alanı olarak bilindi. Çocuk bol ve çeşitli araç ve gereçle uğraşırca yaratıcılığı gelişir, kendini anlatır, kimliğini bulur, dengeli olur, görüşü sanat eğitiminde yaygındı.”⁵⁰ Bu öğretim anlayışında uygulama etkinlikleriyle öğrencinin kendi kendine öğrenebileceği ve gelişebileceği kabul görmekteydi. Dolayısıyla öğrenci ihtiyacı olduğunda, gerekli yönlendirme ve desteği alamamaktaydı. Öğrenci yalnızca uygulama alanına yönelik çalışmalarla yaratıcılığını geliştirebilmesine karşın, sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik gibi kuramsal alanlarda kazanılması gereken bilgi ve deneyimden yoksundu. Sanat eğitiminin bilgiye, araştırmaya, sezgiye ve sorgulamaya dayalı düşünsel yönü eksik kalmaktaydı.

“Çoğunlukla eğitimciler, uygulamalı çalışmaların görsel algı gelişimi ve duygusal ayırmsama süreci ile gelişebileceğini savunuyorlardı. 1960’lı yıllarda sanat eğitimine yeni bir bakış açısı getirilerek o yıllarda ilk kez sanatın öğretiminden söz edilmeye başlandı. Bu bilişsel yaklaşım daha sonra sanat eğitiminde disiplin odaklı programları gündeme getirdi.”⁵¹ 1980 yılında, Amerika Birleşik Devletlerinde bulunan Getty Sanat Eğitimi Merkezi’nde sanat eğitimi üzerine yapılan araştırma ve uygulama çalışmalarını incelemeye başlamıştır. Bunlardan yola çıkılarak temelini sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve uygulamalı çalışmaların oluşturduğu dört disiplin alanını kaynaştırmayı amaçlayan bir yaklaşım 1982 yılında kabul edilmiştir. Kabul edilen bu sanat eğitimi öğretim yöntemi “Disiplin Temelli Sanat Eğitimi” (Discipline Based Art Education) veya “Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi” olarak adlandırılmıştır. Bu öğretim yöntemiyle sanat tarihini, eleştiriyi, estetiği ve uygulamayı birleştirerek yani kaynaştırarak sanat eğitiminin hedeflerine ulaşmak amaçlanmaktadır.

---

⁴⁹ MEB a.g.e., s.27.

⁵⁰ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.119.

⁵¹ Artut, Kazım, a.g.e., s.252.

“Bu disiplinlerde eğitim; toplum ve kültürde sanat bilincinin oluşmasında sanat etkinliklerinin, sanatçının ve yaratıcılığın görev ve işlevlerine katkıda bulunur.”⁵²

“Eleştirel, kültürel (sanat tarihi) estetik ve uygulamalı boyutlarda her etkinlik alanının kapsamları, kendilerine özgü öğretim ve öğrenme biçimleri gibi öğrenciye kazandıracakları davranışlar da ayrıdır.”⁵³ “Her disiplin farklı anlayış ve bakış açıları sağlar. Dünyada bulunan sanat eserlerine olduğu kadar yapılmakta olan sanat çalışmalarına da değer verir.”⁵⁴ Her bir disiplin alanının kendi içinde farklı hedef ve kazanımları olmasına rağmen hiçbiri tek başına öğrenciye sanat eğitimi alanında yeterli bilgi ve deneyim kazandıramaz. Sanat eğitiminde istenilen hedeflere ulaşılmasında, öğrenciye eleştirel, kültürel (sanat tarihi), estetik ve uygulamalı alanda gerekli bilgi, beceri ve deneyim kaynaştırarak bir bütün olarak kazandırılmalıdır.

“Sanatı öğrenmek ne salt uygulamalı boyutta sanat üretmek, ne salt yapıt inceleyerek eleştirel davranış kazanmak, ne estetik bağlamda güzeli tartışmak ve ne de salt sanat tarihi öğrenmektir. Bu dört alan bir bütünün parçaları olarak ve birbirleriyle bağlantılı bir biçimde okul programlarında yer almalıdır.”⁵⁵

“Sanat eğitiminde kapsamlı bir ünitenin temeli; estetik, sanat tarihi, eleştiri ve uygulama kriterleri üzerine kurulmalıdır. Temelinde sanatsal kültür ve estetik anlayışın yatmadığı etkinliklerin sonucunda oluşturulan ürünlerin sanatsal boyutu eksik ve düzeysizdir.”⁵⁶ “Salt gerçeklere ve kuramsal bilgilere ya da salt uygulamalı çalışmalara ağırlık veren sanat eğitimi eksiktir. Bu bağlamda sanat eğitimi; sanat tarihini, eleştiriye, estetiği ve uygulamayı içine alan bütüncül bir konu alanıdır.”⁵⁷

Kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemini oluşturan dört öğretim alanı ve bu alanlarının kapsamları şöyledir.

---

⁵² Dobbs, Stephen Mark, Learning in and Through Art- A Guide to Discipline-Based Art Education, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, California, U.S.A. 1998.

⁵³ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.119.

⁵⁴ Dobbs, Stephen Mark, a.g.e., s.3.

⁵⁵ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.120.

⁵⁶ Artut, Kazım, a.g.e., s.252.

⁵⁷ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.3.3.

1.3.1. Sanat Tarihi

“Kültür mirası olarak adlandırılan eski eserlerin, tanıtılması ve öğretilmesi ile uğraşan bilim dalına "sanat tarihi" denir.”⁵⁸ “Biçimsel olarak “Sanat tarihi” bir sanat yapınının, sanatçının ve yapıyla ilişkili öteki bilgilerin incelenmesidir. Sanat tarihi, yapının yaratıldığı ortama bağlıdır ve yaşanan sosyo-kültürel düzen içinde yaratma sürecinin ve sanat yapınının araştırmasını kapsar.”⁵⁹

“Sanat tarihi öğretmenin amacı ne kuru bir uygarlık tarihi öğretmek ne de kronolojik bir sıralama içinde sanatın tarihine yaklaşmaktır. Amaç, öğrenciye yaşayan, canlı bir sanat tarihi bilinci kazandırmaktır. Böyle bir sanat tarihi öğretimi; sanatı tanımak, öğrenmek ve seçmek için bir birikim sağlayacağı gibi öğrencilere yeni biçimler yaratmada da temel oluşturacaktır.”⁶⁰

“Sanat tarihi öğretmenin en önemli amacı, belli bir kültürde ve belli bir zaman dilimi içinde oluşan sanat yapınının, sanat tarihi bilgisi ışığında önemini öğrencilere aktarmaktır.”⁶¹

Sanat tarihi öğretimi sadece okuma, yazma ve görsel materyalleri izleme etkinlikleriyle sınırlı kalmamalıdır. Aynı zamanda sanat tarihinde yakın çevre ilkesi uygulanarak, en basitinden yaşanan çevredeki müzelere ve tarihi yerlere yapılacak gezilerle desteklenmelidir. Böylece sanat eserlerini yerinde görme imkânı bulan öğrencinin de ilgisi artacaktır.

“Sanat tarihi öğretimi, sanat yapıtı inceleme ile yeri geldiğinde birlikte yürütülmedir. Böylece sanat tarihi salt bilgi yükü olmaktan çıkıp öğrencilerin bütün duyu, algı, yorum ve çözümlenmeleriyle katıldıkları uygulamalı bir çalışma alanı olmalıdır.”⁶²

Öğretmenin sanat tarihi öğretiminde öğrenciye kazandırmaya çalışacağı davranışlardan birisi de sanat eserlerinin toplumdaki yerini ve toplum için önemini kavratmak olmalıdır.

---

⁵⁸ Eyice, Semavi, Sanat Tarihi Eğitimi, Sanat ve Bilgi-Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi, www.sanatvebilgi.com, Sayı: 1, Nisan 2003

⁵⁹ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.27.

⁶⁰ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.36

⁶¹ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.27.

⁶² Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.37.

Etkinliklerde öğretmenin kullanacağı dil ve her türlü materyal öğrencinin seviyesine uygun olmalıdır. Bu sayede öğrencinin derse daha etkin katılımı sağlanacaktır.

“Çağdaş sanat eğitimcileri sanat tarihini, bir disiplin ve sanat tarihsel anlayış süreci olarak öğretmelidirler. Sanat öğretmenleri, öğrencilerini bir sanat tarihçisinin rolünü üstlenmeye, onları bir sanat yapıtı ile ilgili sorular sormaya, bir yapıt ve onun kendilerine verdiği kültür hakkında nasıl bilgi edineceklerini öğrenmeye yönlendirmelidirler.”⁶³

Bir sanat yapıtı sanat tarihsel bağlamda incelenirken sanat tarihçilerin genel olarak kullandığı “yapıt yoğun” ve “bağlam içindeki” olmak üzere iki tür soru yöntemi bulunmaktadır. Bu yöntemi öğretmenler ve öğrenciler derslerde uygulayabilir. Yapıt yoğun yöntemde öğretmen ve öğrenciler sanat yapıtında bulunan ipuçlarından yararlanarak yapıtın konusu, yapılış süreci, fiziksel özellikleri (malzeme, boyutlar), teknik özellikleri hakkında sorular sorarlar. Bağlam içindeki soru sorma yönteminde ise yapıt ve sanatçı ile ilgili sosyo-kültürel bilgiler araştırılır. Bunu içinde yapıtın oluşturulduğu dönemin sosyo-ekonomik şartları, yapıtın o döneme etkisi ve işlevleri, sanatçının eğitimi ve dönemdeki etkisi, sanatçıyı etkileyen şartlar hakkında sorularla yanıtlar aranır.

Bu yöntemin yanında bir sanat yapıtı incelenirken genel olarak aşağıda örnek olarak verilen sorulara benzer sanat tarihini araştırmacı sorular da sorulabilir:

- Bu yapıt kimindir?
- Bu yapıt ne zaman oluşturulmuştur.?
- Bu niçin, ne amaçla yapıldı?
- Bu nasıl yapıldı?
- Bu yapıt yapılırken neler kullanıldı?
- Bu yapıtın yapıldığı dönem için anlamı neydi?
- Bugün bu yapıtın anlamı nedir?
- Sanatçının o dönemde toplumda nasıl bir etkisi vardı?
- Sanatçıya yapıtı oluştururken neler etki etmiş olabilir?

---

⁶³ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.27.

1.3.2. Eleştirisi (Sanat Yapıtı İnceleme)

“Sanat eleştirisi; sanatın sanat bilimi çerçevesi içinde ve daha çok çağdaş sanat yaratıları üzerinde durularak yargılanma ve değerlendirilmesidir.”⁶⁴ “Kısaca, bir sanat araştırması ve sanata karşı duyarlı tepki verme sürecidir.”⁶⁵

“Sanat yapıtlarının tanımlanması, yorumlanması ve değerlendirilmesi gibi görevleri bulunan “sanat eleştirisi”, yapıtların önceden benimsenmiş estetik değer ölçütlerine göre değerlendirilmesini içerdiğinden estetik kuramının bir uygulama alanı olarak görülebilir. Sanat eleştirisi etkinlikleri daha çok gazete ve dergi yazıları ile kitap yayınları biçiminde ortaya çıkar, ama bunlardan daha örtük biçimleri de vardır. Örneğe, korunacak sanatçıların seçilmesi, yapıtlarının özel ve kamuya ait koleksiyonlarda toplanması, hatta çalışmalarının onarım ve korunması, bazen de yok edilmesi, dolaylı yoldan sanat eleştirisi kapsamına girmektedir.”⁶⁶

Erinç eleştiriyi, bir sanat yapıtının irdelenmesinin yanında yapıtı izleyenin bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi” olarak tanımlamaktadır.(Erinç,2004). “Kırıçoğlu eleştirinin “sanat yapıtı inceleme” olarak adlandırıldığını, doğanın ve kültürel çevrede yer alan her şeyin estetik açıdan incelenmesinin, eleştiri kapsamında düşünülmesi gerektiğini belirtmektedir.”⁶⁷

“Sanat eleştirisi gözlemlenebilir gerçeklerle başlayan ve yorum yada yargı ile sonuçlanan kontrollü bir yöntemdir dayanmaktadır. Eğitim durumlarında geçerli olan sanat eleştirisi stratejileri, sanat yapıtlarına ilişkin soru sorma, karşılaştırma ve estetik değerlendirme üzerine temellenen sözlü ve yazılı etkinlikleri içerir.”⁶⁸

“Bir sanat yapıtını oluşturan değerleri görmek, usun estetik boyutta bir etkinliğidir. Sağlam bir ön bilgilene, kültür ortamının sunduğu fırsatlarla kazanılan bu deneyim kendi kendine öğrenilmez. Sanat yapıtını eleştirel bir gözle incelemek, bir anlamda yapıtı oluşturan simgeleri estetik anlamda okumak öğretimle gelişir.”⁶⁹

⁶⁴ San, İnci, Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2004, s.68

⁶⁵ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.18

⁶⁶ Bozkurt, Nejat, Sanat ve Estetik Kuramları, Asa Kitabevi, 3. Baskı, Bursa 2000, s.24.

⁶⁷ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.130.

⁶⁸ İşler, Ahmet Şinasi, İlköğretimin İlk Yıllarındaki Sanat Eleştirisi Uygulamaları ve Bu Uygulamaların Eleştirel Düşünme Gelişimi Açısından Önemi,Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:18(1), 2005/135-149 s.148

⁶⁹ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.130.

“Sanat eleştirisi de yan düzence (disiplin) ve bilim alanlarından (sanat tarihi, sanat kuramı, sanat psikolojisi ve sanat sosyolojisi gibi) yararlanır. Sanat eleştirisi, estetik bilimine ve sanat kuramına da gereç verir. Alanlar arasındaki bu etkileşim dolayısıyla, çoğu kez sanat kuramı ile sanat eleştirisi içice geçer.”⁷⁰

“İki çeşit sanat eleştirisi vardır;Öznel; *intrinsic* olan eleştiride dikkatler tek bir sanat yapıtında gözlemlenen ve duyumsanan bilgidan anlamlar oluşturan özelliklere ilişkin ipuçları üzerinde yoğunlaşır. Bağlam içinde. *extrinsic* eleştiri, sanat yapıtının yapıldığı sosyo-tarihsel zamanlara ilişkin bilgileri araştırma yöntemidir.”⁷¹

“Okul düzeyinde yapılan eleştiri çalışmalarına “sanat yapıtı inceleme” demek daha doğru olur. Çünkü bir sanat yapıtına bakmak, ondan tat almak, yapıttaki değerleri görmek, eleştiriye göre daha az uzmanlık ve bilimsellik ister. Aynı zamanda okul düzeyindeki sanat yapıtı inceleme, kişisel deneyimlere ve çabalara daha açık bir çalışma olduğundan “yapıt inceleme” tanımı daha uygun görünmektedir.”⁷² Okulda sanat yapıtı inceleme genellikle sanat yapıtıyla ilgili sorulara konuşma ve yazma etkinlikleriyle verilen cevaplardan oluşmaktadır. Öğrenciler bu etkinlikler sırasında eleştirel bir bakış açısı kazanmanın yanında sanatsal kavramlar ve tasarım elemanları gibi konularda bilgilenirken, görsel algı ve yaratıcılık yönünden de gelişme gösterecektir.

Sanat yapıtlarını incelemek ve yapıtlar hakkında tartışmak öğrencilerin sanatsal-kültürel etkinliklere ilgisini artırdığı gibi eleştirel bir bakış açısı kazanmaları ve estetik anlayışlarının gelişimi bakımından önemlidir. Öğrenciye sanat eğitimi derslerinde okul öncesinden başlayarak planlı programlı olarak sanat yapıtı inceleme alışkanlığı kazandırılmalıdır. Bunu yaparken öğretmenlerin bu alandaki yeterlilikleri göz önünde bulundurulmalı, eksiklikler hizmetiçi eğitim kurslarıyla ve üniversitelerle işbirliğinde bulunarak giderilmelidir. Sanat yapıtı inceleme etkinliğinde bulunacak olan öğretmen, öğrencilerin seviyesini dikkate almalıdır. Öğretmenler yaş gruplarına göre etkinlikleri önceden hazırlayarak, bu etkinlikleri bir plan doğrultusunda uygulamalıdır. Bu etkinlikler hazırlanırken ve uygulanırken şunlara dikkat edilmelidir:

- Etkinliklerde öğrenciler arası bilgi ve kültür farklılıkları gözetilmeli,

---

⁷⁰ San, İnci, 2004, a.g.e., s.68

⁷¹ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.18.

⁷² Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.130

- Öğrenci seviyesine uygun yapıtlar seçilmeli, öğrencilerin seviyesi yapıt incelemeye yeterli değilse konu ile ilgili temel kavramlar (sanat, sanat eseri, sanatçı, estetik vb.) verilmeli amaçlar açıklanmalıdır.
- Geçmişten günümüze kadar çeşitli dönemlere ait birçok sanat yapıtı örnekleri gösterilmeli, sık sık sergi, galeri ve müzelere geziler düzenlenmeli,
- Sınıfın fiziksel şartları sanat yapıtı incelemeye uygun hale getirilmeli,
- Gerçek sanat yapıtları da kullanılarak öğrencinin ilgisi artırılmalı, öğrencinin yapıta zarar vermeden dokunmasına izin verilmelidir.

Yapıtla doğrudan ilişkinin yararları şöyle sıralanabilir:

- “Gerçek yapıt görmek ve hatta yapıta dokunmak kişilerin duyularını arındırır.
- Sanat yapıtıyla doğrudan ilişki kişiyi yapıt hakkında önyargılardan kurtarır.
- Bu doğrudan niteliksel bilgi toplama kişiyi hazır bilgilerden uzaklaştırarak niteliksel düşünmeye götürür. Yapıtla kurulan bu doğrudan ilişki hiçbir zaman salt bakma ya da seyretme ile sınırlı değildir. Bu; görsel, düşünsel ve yaratıcı boyutlarda süren, bakma ile görmenin kaynaştığı bir etkinliktir. Kesinlikle bilgisiz, deneyimsiz, kendiliğinden elde edilemez.”⁷³
- Öğrencinin gereksiz ve uygun olmayan görüşlerine hazırlıklı olmalı, yanlış görüş ve değerlendirmelerden öğrenciyi uzak tutmalı,
- Çeşitli sanat yapıtları üzerine yapılmış eleştirileri güvenilir kaynaklardan alarak öğrenciye örnek olarak sunmalı,
- Yapıt inceleme için seçilen örnekler plastik sanatların hemen her türünden olmalı, konuya göre belli dönem, akım veya üslupları yansıtmalıdır.
- Yapıt inceleme sürecinde öğretmen tarafından sorulacak sorular öğretim hedeflerine ve işlenen konunun davranışlarına uygun olmalıdır. Bütünlük sağlanması için dört disiplin alanıyla (Sanat Tarihi, Estetik, Eleştiri, Uygulamalı Çalışmalar) ilgili araştırıcı ve inceleyici sorular hazırlamaya dikkat edilmelidir.

Bir sanat yapıtını incelerken sanat eğitimcileri tarafından genel olarak kabul edilen sanat eleştirisi yöntemi dört bölümden oluşmaktadır.

1. Betimleme - Tanımlama

⁷³ Kırıoğlu, Olcay T., a.g.e., s.131

2. Çözümleme - Analiz
3. Yorumlama - Değerlendirme
4. Yargı- Karar

1.3.2.1. Betimleme – Tanımlama

Yapıtın fiziksel görünüşü üzerine yapılan saptamalardır. Yapıtı uzun süre ve dikkatli bakılarak gördükleri hakkında “Ne görüyorsunuz?” sorusuna cevaplar verilir. Öğrenciye betimlemeyi daha da basitleştirmek, anlayabileceği seviyeye çekmek için şu sorular sorulabilir:

- Orada ne var? Ne görüyorsun? (Evler, ağaç, insanlar, dağlar vs.)
- Bu yapıtı türü nedir? (Resim, Heykel, Özgün Baskı, ...)
- Yapıtta ne tür şekiller var? (geometrik, düzensiz, organik, ...)
- Yapıt ne anlatıyor? (konu, tema)
- Yapıtta hangi tür çizgiler var? (düz, eğri, kesik,...)

“Yapıttaki tasarım elemanları betimlenirken sanatın kendine özgü diline gerek vardır. Renk, çizgi, doku, form, gibi elemanların resimdeki dağılımları yoğunluk dereceleri ve özellikleri bu dille açıklanır. Sanatın özel dilinin yanında kimi betimleme sözcükleri sıfat olarak kullanılır. Bunlar, akıcı, kitlesel, ince, zengin, zarif, coşkun, engin, hareketli ... gibi sözcüklerdir.”⁷⁴

“Tanımlamalar önemlidir, çünkü izleyicilere neyin fark edilip, neyin fark edilmediğini konusundaki bilgilendirmeleri içerir. Tanımlamalar yorumların temelini oluşturur. Eğer tanımlamalar doğru değil ya da yeterli değilse, yorumlar zarar görür, hedefine ulaşamaz.”⁷⁵

1.3.2.2. Çözümleme – Analiz

“Sanat yapıtı nasıl oluşturulmuştur? Nasıl yapılmıştır? Sanatçılar bir sanat yapıtını daha ilgi çekici bir şekle sokmak için, çizgileri, renkleri ve örüntüleri tekrarlar; bunlar arasında ilişkiler kurarlar. Buna kompozisyon yani düzenleme denir.”⁷⁶

---

⁷⁴ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.133.

⁷⁵ Artut, Kazım, a.g.e., s.258.

⁷⁶ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.20

Betimlemede verilen yanıtlar da göz önüne alınarak yapıtın oluşturulmasında kullanılan teknik, araç-gereç, yöntemler araştırılarak yapıtta gözlemlenen renk, ışık, çizgi ve doku gibi elemanlar arasındaki ilişkiler (kompozisyon) değerlendirilir. Değerlendirmede renk uyumu, hareket, ışık etkisi, ritm ve denge gibi kompozisyon unsurları yansıtılmalıdır. Bunların ifadesi ve değerlendirmesi, süreç içerisinde öğrencide davranış halini almalıdır. Çözümlemede de betimlemede olduğu gibi öğrenciyi hedeflere götürecek sorular yöneltilir. Örneğin;

- Renkler nasıl düzenlenmiş? (açık-koyu-mat-parlak, siyah-beyaz)
- Sanatçı renkleri nasıl kullanmıştır?
- Hangi renk veya renkler yapıtta hakim?
- Hangi teknik kullanılmıştır? Yapıtta başka hangi teknikler uygulanabilir? (kolaj, boyama, oyma, yontma...)
- Sanatçı yapıtta hangi araç-gereçleri kullanmış olabilir? (tuval, fırça, yapıştırıcı, yağlı boya,...)
- Işık nasıl kullanılmış? (belirgin gölgelemeler, açık-koyu dengesi, derinlik hissi verilmiş, vb.)
- Yapıtta uzam (boşluk) nasıl kullanılmış? Ön-arka-orta plan nasıl düzenlenmiş?
- Figürler nasıl düzenlenmiş?
- Bu yapıt gerçekçi mi, gibi sorular yöneltilebilir.

1.3.2.3. Yorumlama – Değerlendirme

“Bir sanat yapıtını yorumlamak, sanat yapıtının içsel ve dışsal konumu hakkında kişisel görüş belirtmektir. Bir sanat yapıtı için kesin doğru bir yorum yoktur. Ama bazı yorumlar diğerlerine göre daha doğru ve mantıklı olabilir. Buna karşı olarak bazı yorumlar destekleyici bilgi birikimi ve geniş düşünceden yoksun belirli bir amaca yönelik gerçek dışı olabilir.”⁷⁷ “Betimleme ve çözümleme yapıtı inceleyen yorumu götürür. Yorum, sanat yapıtı incelemenin en önemli bölümüdür. Yapıtın konusu ve biçimsel değerlerin çözümlenmesi son yargıya giden yolu açar. Burada önemli olan elde

---

⁷⁷ Artut, Kazım, a.g.e., s.258.

edilen bilgilerin temelde ana duygunun ve iletinin açıklanmasını kolaylaştırıcı bir işlev taşımasıdır.”⁷⁸

Betimleme ve çözümlemede sorulan sorulara verilen yanıtların niteliği yorumlamayı etkilemektedir. Çünkü betimleme ve çözümlemeden elde edilen bilgilerden yararlanılarak yorumlama yapılır.

Yorumlamada öğrenciye yine yapıt hakkında yardımcı olabilecek çeşitli sorular sorularak öğrencinin düşüncelerini daha açık bir şekilde ifade etmesi sağlanmalıdır. Yorumlar süreç içerisinde gelişerek sanatsal bir dilde daha mantıklı, anlamlı ve ilginç bir hal alacaktır. Yoruma yönelik aşağıdakilere benzer örnek sorular hazırlanabilir.?

- Bu yapıtın teması nedir?
- Ne anlatılmak isteniyor?
- Nasıl bir ortamda yapılmıştır? (evde, köyde, ormanda, ...)
- Yapıldığı dönem hakkında neler anlatıyor?
- Bugün için neler anlatıyor?
- Yapıt sizde ne tür duygular uyandırdı?
- Nasıl bir tat, koku, ses veriyor?
- Nasıl bir doku algılıyorsunuz?
- Siz bu yapıta ne isim verirdiniz?
- Yapıtta sizi en çok etkileyen nedir?

1.3.2.4. Yargı – Karar

Betimleme, çözümleme ve yorumlamada elde edilenlerle yapıt hakkında genel değerlendirme yapılır. Yapıt beğenip beğenmemek önemli değildir. Yapıtın niçin önemli ve değerli olduğunun anlaşılması önemlidir. Öğrenci bu aşamada yapıtı nasıl değerlendireceği ve bu değerlendirmede kullanılan çeşitli sanat kuramları konusunda yönlendirilmelidir.

“Bir sanat kuramı, nesnelerin ya da olayların neden sanat olarak kabul edildiğini açıklama çalışmasıdır. Sanat kuramları, sadece bütün sanat yapıtlarınca paylaşılan

---

⁷⁸ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.134

özellikleri belirleyen önerilerden oluşur.”⁷⁹ Bu sanat kuramları ve içerikleri aşağıdaki gibidir:

- **“Taklitçi ya da yansıtmacı kuram;** sanatçı ana temayı doğru ve kesin bu biçimde tanımlamaya çalışır; olay, insan ve nesnelere.
- **Biçimci kuram;** sanatçı alışılmışın ve görülenin dışında sanat elemanları; çizgiler, şekiller, renkler, uzam kullanır.
- **Dışavurumcu kuram;** sanatçı ruh durumu ya da simgeleri vurgular. Langer sanatın insan duygularının nesnelleştirilmesi olduğunu söyler.
- **İşlevsellik;** sanatçı yapıtında, dinsel, eğitsel ya da bir ilkeyi yayma açısından yararlı bulduğu durumları açıklamayı amaçlar.”⁸⁰

1.3.3. Estetik

“Sanat felsefesi, sanatın, sanatsal yaratmaların ve beğenilerin özü ve anlamını konu olarak ele alan bir felsefe dalıdır. Estetik yalnızca sanattaki güzeli, dolayısıyla yalnız sanat felsefesini değil, doğadaki güzeli de kapsar; bu bakımdan sanat felsefesi, estetiğin ancak bir bölümüdür; estetiğin öteki bölümleri ise, sanat sosyolojisi, sanat psikolojisi gibi disiplinlerdir.”⁸¹

“Estetiğin yalnız güzellik dediğimiz değeri inceleyen bir bilim, bir güzellik felsefesi olması, daha en baştan estetik dediğimiz bilimin araştırma alanını çok dar olarak sınırlamış olacaktır. Çünkü, estetik, dar anlamında yalnız bir değer felsefesi, bir değer bilimi olarak anlaşılabilir, bu bilimin sınırları içine güzellik değeri gibi başka değerler de, sözgelisi, yüce trajik, komik, zarif, ilginç, çocuksu ve hatta çirkin değeri de girer. Bütün bu değerlerin, en az güzellik kadar estetik ile ilgisi olduğu gibi, onların estetik birer anlamı vardır.”⁸²

“18. yüzyılda ve 19. yüzyıl başında estetik eğitim anlayışı, felsefik, bilimsel, politik ve toplumsal birçok nedenden ötürü, bağımsızca gelişmemiştir. Ayrıca bu yüzyıllarda estetik eğitim kavramı, tinsel (manevi) eğitim, duyguların eğitimi, zevkin ve ahlaksallığın eğitimi gibi kavramlarla, ya eş anlamlı tutulmuş ya da bunların bir aracı

⁷⁹ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.22.

⁸⁰ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.22.

⁸¹ Bozkurt, Nejat, a.g.e., s.23.

⁸² Artut, Kazım, a.g.e., s.5.

işlemi görmüştür.”⁸³ Bugün estetik kavramı çeşitli kuramlar çerçevesinde insanların sanat yoluyla eğitilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır.

“Estetik, sanatın genel doğasını soruşturma sürecidir. Öğretmenler, öğrencileri estetik araştırma ile sanatsal sorunları incelemeye yöneltmelidirler. Sanat hakkında tartışmak, bir dizi sistematik soru sormak ya da özgürce sanat üzerine tartışma yapmak demektir. Bu şekilde öğrenciler sanatı daha dikkatle değerlendirmeyi ve takdir etmeyi öğrenirler.”⁸⁴

“Estetik öğretiminin amacı çocuğun ve gencin sanat üzerine konuşmasını sağlamaktır. Sanat yapıtlarının farklı estetik kuramlara göre değerlendirilmesi de estetik öğretimi kapsamı içinde yer alır. Okullarda estetiğin konuları yalnız sanat yapıtları ile sınırlı tutulmaz, çevre, doğa, insanın günlük yaşamına girmiş her nesne güzellik yönünden tartışılır.”⁸⁵

Sanat yapıtları hakkında estetik bir yargıya varılması gerektiğinde estetik kuramlarından yararlanılmalıdır. Bu kuramlar ile sanat yapıtlarının farklı özellikleri kuramın yaklaşımına göre değerlendirilirler. Öğrencilerin böyle bir değerlendirmeyi yapabilmesi için estetik kuramlarının ve yaklaşımlarının öğrenciye anlayabileceği bir şekilde öğretilmesi önemlidir. Bu kuramlar ve yaklaşımları şöyledir; açık kuram, biçimci kuram, dışa vurumcu kuram, dışa vurumcu kuram, yansıtmacı kuram, işlevsel (yararcılık) kuram, kurumsalcı kuramdır.

“Okullarda çocuklara verilmek istenen estetik eğitimin amacı, onlara önce estetik deneyimi yaşatmak, sonra bunu düşünsel boyuta taşıyarak kendilerine güzellik adına birikim sağlamaktır.”⁸⁶ Etkinliklerde kullanılacak örneklerin öğrenci düzeyine uygun olması önemlidir. Etkinlik sürecinde karşılaştırmalar, çeşitli oyunlaştırmalar, drama ve taklitlerden faydalanılabilir.

Estetiğin temeli, sanatçının eserini yaparken duygu ve düşüncelerini esere aktarma kaygısının altında yatan güzelliktir. İzleyicinin de yapıttan aldığı hazda, yapıta verdiği değer ve yapıttan beklentisinde yine güzeli arayış vardır. Resim-iş derslerinde

---

⁸³ San, İnci, 2003, a.g.e., s.57.

⁸⁴ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, İlköğretim Sanat Öğretimi, YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, YÖK Yayınları, Ankara 1997-b., s.3.22.

⁸⁵ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.138.

⁸⁶ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.138.

öğrencilerin güzeli, sanatın doğasını, amacını, sanatçının kim olduğunu ve önemini, yaratı sürecini, sanat eserlerinin değerini estetik kuramlardan faydalanarak anlamaları ve kendi estetik anlayışlarını ortaya çıkarmalarına yardımcı olmak amaçlanmalıdır. Bunun için dersler planlanırken ve işlenirken aşağıdakilere benzer sorularla yanıtlar aranmalıdır:

- Sanat nedir?
- Güzellik nedir?
- Doğadaki ve sanattaki güzellik arasındaki farklar nelerdir?
- Sanatçı kimdir?
- Sanat yapıtı nedir?
- Sanat yapıtları niçin önemlidir?
- İnsanın sanatsal gelişiminde estetik evreler (kuramlar) nelerdir? Bunlar insanın sanatsal gelişimine nasıl etki eder?

1.3.4. Uygulamalı Çalışmalar

“Uygulamalı çalışma; atölye içinde gelişen, doğrudan yapmaya yönelik çalışma ve araştırma sürecidir. Uygulamalı çalışmalar, plan yapma, tasarım ve üretim yollarını içine alır. Bu kapsam içinde ayrıca öğrencilerin çalışmalarının gelişimlerini, sonuçlarını değerlendirme yolları ile ürünlerini en güzel nasıl sergileyecekleri de yer alır.”⁸⁷

“Bu çalışmalarda bilgi, beceri ve ustalık deneyimlerle alıştırmalarla elde edilir. Buradaki bilgi kuramsal öğreti malzemesi olmaktan çok, her çalışma sonunda öğrencide oluşan niteliksel birikimdir. Bu niteliksel birikim, teknik beceri ile birlikte belirli bir süre art arda yapılan çalışmaların sonunda elde edilir.”⁸⁸ “Sanat eğitiminde uygulanan metot, arama ve denemeye dayalıdır. Uygulamalar ve denemeler sanatı amaçlayan bir ortamda sürdüğü için öğrenci çok yönlü bir sezgi ve değerlendirme gücüne ulaşır.”⁸⁹

Uygulamalı çalışmalar içinde öğrenilecek konuları şöyle sıralanmaktadır;

---

⁸⁷ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.44

⁸⁸ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.122.

⁸⁹ Gökaydın, Nevide,2002, a.g.e., s.44.

1. “Görmeyi öğrenmek: Görsel alan içine giren sanat yapılarındaki, bizlere renk, çizgi, form, doku gibi değerlerle ulaşan her tür nesnedeki ve öğrencinin kendi ürünlerindeki nitelikleri görmek
2. Araç ve gereci beceri ile kullanmayı öğrenmek.
3. Gerecin sınırlılıkları ve olanakları içinde yaratıcıda ve izleyicide doyum sağlayacak, bir başka deyişle,, çalışmanın bittiğine, tamlığına kişiyi inandıracak, biçimler yaratmayı öğrenmek.
4. Yaratılan bir formda estetik değerler yanında güçlü bir anlatım yaratmayı öğrenmek.”⁹⁰

Uygulamalı etkinlikler çoğunlukla birbirleri ile bağlantılı olmaksızın değişik projeler şeklinde yapılmaktadır. Sonuç olarak, öğrenciler kimi güzel sanat yapıtları üretebilseler de sonuçta pek fazla bir şey öğrenememektedirler. Oysa yeni öğrenilecek konular, eski öğrenilenlerin üzerine kurulmalı, ve bu yapı bundan sonra öğrenileceklere temel olmalıdır. Uygulamalı çalışmalar;

- “Gereç odaklı,
- Kavram odaklı,
- Tema odaklı, yaklaşımlar şeklinde sıralanabilir.”⁹¹

Gereç odaklı yaklaşım: Uygulama etkinlikleri basitten karmaşığa doğru yönelim gösterir. Basit bir çizim ve bu çizimin boyanması ile bundan üç boyutlu bir form oluştururken her aşamasında gereçlerin farklı teknik ve öğretiler kullanılmasını kapsar.

Kavram odaklı yaklaşım: Öğretmenler derslerde yapılacak etkinlikleri ve kullanılacak olan ana kavram ile alt kavramları belirler. Konu ve kavramlarla ilgili bilgiler verilerek öğrencilerle belirlenmiş alt kavramlar üzerine tartışmalar ve beyin fırtınası sonucunda ana kavrama ulaşılmalıdır.

Tema odaklı yaklaşım: Öğretmenler öğrencilerin ilgi, yetenek ve gelişimlerine göre alışlagelmiş konular yerine daha ilgi çekici, merak uyandırıcı konular belirlemelidir. Örneğin “Geleceğin Şehirleri” adlı bir konu ile öğrencilerin sanata, mimariye ve geleceğe bakış açılarını gösteren, yaratıcı güçlerini ortaya koyabilecekleri bir uygulama çalışması yapılabilir. Ya da “Geçmişten Günümüze Türk Kültür ve Sanatı” konulu bir

---

⁹⁰ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.122

⁹¹ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-a, a.g.e., s.1.45.

çalışma ile Türk kültürünün değişik dönemlerindeki sanat eserlerini öğrencilerin bugün nasıl yorumladıklarını, yapacakları çalışmalarını görebiliriz.

Öğrenciye yapacağı uygulama çalışması için tasarlama ve planlama yapması gerektiği iyi kavratılmalıdır. Öğrenci çalışmalar sırasında mutlaka beceri ve deneyim kazanacaktır. Ancak yaratıcı süreç geliştirilmedikten sonra teknik ve beceri ne kadar iyi uygulanmış olursa olsun yaratıcılığın eksikliği üründe hissedilecektir.

Öğrencinin sanat eğitimi derslerine güdülenmesi, derslerin daha ilgi çekici hale getirilmesi ve öğrencinin rahat çalışabileceği bir ortamın olması önemlidir. Bu da öğretmenin disiplinli bir çalışma ortamı oluşturması ve gerekli donanımlara sahip bir işliğin bulunmasıyla sağlanabilir. Maalesef ülkemizde Resim-İş dersleri genellikle sanat eğitimi için uygun olmayan dersliklerde ve kalabalık sınıflarda yapılmaktadır. Bünyesinde Resim-İş dersi için işlik bulunan okul sayısı oldukça azdır.

Sanat eğitiminde hedeflere ulaşılmasındaki araçlardan biri olan işlik ve atölyelerin düzenlenmesi oldukça önemlidir. İşlik ve atölyelerin düzenlenmesinde ve kullanımında şunlara dikkat edilmelidir:

- Öğrencinin uygulama çalışması sırasında rahat hareket edebileceği bir alan sağlanmalı,
- Masalar bireysel ya da grup çalışmalarına göre düzenlenebilmeli,
- Araç-gereç ve sanat yapıtları atölyelerde depolanabilmeli,
- Öğrenci çalışmaları atölyede sergilenebilmeli ve depolanabilmeli,
- Çalışmalar için kurutma yerleri hazırlanmalı,
- Temizlik için araç-gereçler ve lavabo bulunmalı,
- Çalışmalar sırasında kullanılacak araç-gereç ve bunların dağıtımı önceden belirlenmeli, gerekirse öğrencileri görevlendirmeli,
- Atölye ile ilgili güvenlik tedbirleri alınmalı, çalışma kuralları ve diğer tablolar öğrencilerin görebilecekleri yerlere asılmalı,
- Tekrar kullanılacak artıklar için geri dönüşüm kutuları bulundurmalı (Bu sayede öğrenciye artık malzemeyi değerlendirebilme alışkanlığı da kazandırılabilir.)
- Öğretmenler atölyedeki çalışma alet ve makineleri ile bilgisayar,yansıtıcı cihazlar (tepegöz, projeksiyon, slayt makinesi) , fotokopi makinesi, kayıt cihazları ve video gösterim araçlarını kullanabilmelidir.

Uygulamalı çalışmalar sonucunda ortaya çıkan ürünün konu amaçlarına ve genel amaçlara uygunluğunun saptanması değerlendirme sonucunda ortaya çıkmaktadır. Değerlendirmede çalışmadaki yeterlilikler ve yetersizlikler saptanarak öğrencinin gelişimi gözlemlenir. İyi bir değerlendirme genel ölçütler ve konuya ait ölçütlere göre yapılabilir. Genel ölçütler teknik beceri, özgünlük, çalışma düzeni, zamanı verimli kullanabilme gibi ölçütlerdir. Konuya ait ölçütler ise amaca uygunluk ve konuyla ilgili kavramları öğrenebilmedir.

Değerlendirme yalnız öğretmenin öğrenciyi değerlendirmesi şeklinde olmamalıdır. Öğrencinin de kendi çalışmasını ve arkadaşlarının çalışmalarını değerlendirmesine imkân sağlanmalıdır. Bunun için öğretmen, öğrenci çalışmalarının nasıl eleştirildiğini öğrencilere göstererek bunu davranış olarak kazandırmalıdır. Öğretmen her konu için ölçütlerinin bulunduğu değerlendirme ölçeği hazırlayarak bunu öğrencilere vermelidir. Bu sayede öğrenciler kazandığı eleştiri davranışı ve bu ölçütleri birleştirerek kendi çalışmalarını daha iyi değerlendirebilecektir. Öğretmen, öğrenci değerlendirmelerini dikkatle dinledikten sonra tekrar bir değerlendirme yaparak öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirmeleri sırasında kaçırdıkları noktaları ve eksik kalan yönleri görmelerinde yardımcı olabilir.

Uygulama çalışmaları tamamlandıktan ve değerlendirildikten sonra çalışmalar sergilenmelidir. Sergileme yapıldığı çevreyi hareketlendirir, düzenler ve ilgiyi buraya çeker. Sergileme yalnızca yapılan çalışmaların çevreye gösterime sunulması değil aynı zamanda sergilendiği çevre için birleştirici, eğitici ve sanatsal çalışmalara bakış açısını geliştirici kültürel bir aktivitedir. Ayrıca sergileme çocukların yeteneklerinin, yapabileceklerinin ve bu tür çalışmalara harcanan paranın göstergesidir.

Öğrenci açısından çalışmalarının sergilenmesi; öğrencinin kendisine olan güvenini artıracak, yaptığından daha çok haz duymasını sağlayacak, yeni çalışmalara daha istekli olarak yönelecek ve grup içinde kendini kanıtlamasına yardımcı olacaktır.

Öğretmenler açısından ise çalışmaların sergilenmesi öğretmenin eğitim sürecinde öğrenciyi kazandırmak istediği davranışların somut bir görünümüdür. Bu yönüyle öğretmen de çabalarının sonucunu görerek bundan haz duyacaktır.

Sergiler yalnızca okulda değil, bulunduğu çevrede bulunan sergi salonları, sanat galerileri ve toplumun yoğun olarak bulunduğu yerlerde de açılarak daha çok izleyiciye

ulaşılmalıdır. Başka okullarla birlikte açılan sergilerle öğrenciler farklı çalışmalarını, yaklaşımlarını izleme ve değerlendirme fırsatı bulacaktır.

1.3.5. Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yönteminde Dört Disiplin Nasıl Birleştirilir?

“Birleştirme bir bütün oluşturmak için, bağlantılar kurma işlemidir. Birleştirme disiplinler arası öğrenme akışını sağlar. Birleştirme işlemi konu, tema, kavram ve de öğrencilerin gelişim evrelerine göre yapılır.”⁹²

Sanat eğitiminde yalnızca uygulama çalışmalarına veya kuramsal bilgilere yer vermek sanat eğitimini tek yönlü kılar. Sanat eğitimi, uygulama çalışmaları ve düşünsel etkinlikleri bir arada kullanabilmeyi amaçlar. Dolayısıyla sanat eğitimi; sanat tarihini, eleştiriyi, estetiği ve uygulamalı çalışmaları içine alarak bir bütün oluşturmalıdır.

“Ünite içinde yer alan örneklerde; kronoloji kavramına, öykü anlatma temasına ve oyun tasarlama ve oyunlaştırma süreçlerine yer verilir. Sanat tarihi; ‘ne’, ‘nasıl’, ‘nerede’, ‘ne zaman’ ve ‘niçin’ dünyada insanlar sanat yarattı? Sorularına yanıt arama sürecidir. Estetik genel olarak sanatın doğası, kapsamı, kökeni ve değerlerini araştırma sürecidir. Uygulamalı çalışmalar sanatın nasıl tasarlandığı ve yapıldığını sorgular. Sanat eleştirisi, edinilen bilgilerle bir sanat yapının doğasını, yapısını, araştırma, sorgulama sürecidir.”⁹³

Kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminde disiplinlerin birleştirilmesi; disiplinlerin içeriği ve oranı, öğrencinin gelişim düzeyi, konu kapsamı dikkate alınarak yapılmalıdır.

Derste işlenen konu veya ünite de kaç disiplinin hangi oranlarda alınacağı önemlidir. Disiplinlerin dördünün de içeriğe alınması konuyu daha kapsamlı ve her yönüyle ele alacaktır. Bunu yaparken her disiplin alanının eşit oranlarda ele alınmasına dikkat edilmelidir. Ancak herhangi bir konu işlenirken mutlaka dört disiplini de kullanabilmek için amaçlara uymayan bilgiler ve kavramlar öğretilmemeli, gereksiz etkinlikler yapılmamalıdır. Öğrencinin gelişim düzeyi, bunu belirleyen en önemli etkidir. Öğrencilerin gelişim düzeyi ve seviyesini dikkate almadan hazırlanan bir kaynaştırılmış sanat eğitimi programında hedeflere ulaşmak olanaksızdır.

---

⁹² Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-b, a.g.e., s.3.1.

⁹³ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-b, a.g.e., s.3.28.

“Sanat eğitimi öğretim programı, birbirini izleyen birçok üniteden oluşur. Bunlar “tema”; sanat ve hayvanlar, sanat ve kahramanlar, sanat ve çevre, sanat biçimleri; resim, yontu , “estetik kuram”; yansıtma, biçimci, dışavurumcu, işlevsel gibi başlıklar taşırlar.Üniteler yalından karmaşığa doğru; kavramlar ve uygulamalar ve iki boyutlu, üç boyutlu çalışmaları da içeren bir yol izler.”⁹⁴ Öğretmen ünite veya konunun amaçlarına göre disiplinleri önem sırasına koyarak disiplinlerin kapsamında yer alan bilgi ve becerileri mümkün olduğunca birbiriyle kaynaştırarak öğrenciyi yönlendirmelidir. Örneğin; konu ile ilgili sanat tarihi bilgileri verilirken yada araştırmalar yapılırken eleştirel yaklaşımlarda bulunulmalı, ya da bir sanat yapıtı üzerine sanat eleştirisi yapılırken estetik açıdan değerlendirmelerde bulunulmalı; yıllık veya ünite planları hazırlanmasında konular arasında ardıllık kurulmalı, bir önceki konu ile pekiştirmeler ve bağlantılar kurularak devamlılık sağlanmalıdır.

Disiplinlerin kaynaştırılmasında öğretmen her disiplinin kazanımlarını iyi anlamalı ve vereceği ders konusuna göre yorumlayarak etkinliklere uyarlayabilmelidir. Konuya veya üniteye başlamadan önce mutlaka her disiplin için yapacağı etkinlikleri ve bu disiplin etkinlikleri arasında nasıl bağlantılar kuracağını, ders veya ünite planında belirtmelidir.

Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemine göre yapılacak bir ders planı hazırlama sürecinde gerçekleştirilebilecek etkinlikler şunlar olmalıdır:

1. Bir sanat eğitimi konusu, amaçları ve hedefleri belirlenmeli,
2. Sanat eğitimi konusu ve amaçlarıyla ilgili olarak dört temel sanat disiplinine (sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalar) göre yapılabilecek etkinlikler hedeflere uygun olarak belirlenmeli,

- Sanat eleştirisi için; kullanılacak görsel örnekler, konu ile ilgili daha önce yapılmış eleştiriler ve yönlendirici sorular hazırlanmalıdır. Sorular, konuyla ilgili sanat yapıtı örneklerini eleştiri aşamalarına göre konuyu sorgulayabilmelidir.
- Estetik öğretimi için konuyla ilgili sanatsal kavramlar ve estetik kuramlar çerçevesinde etkinlikleri hazırlamalıdır. Sanatın kökeni, kapsamı, değerleri bu etkinliklerde yer almalıdır. (Etkinlikte incelenebilecek sanat yapıtlarına değer

---

⁹⁴ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-b, a.g.e., s.3.43

yükleyebilecek sorular hazırlanabilir , konu ile ilgili örnek çalışmalar, kuramsal bilgiler verilebilir.)

- Ünite veya konunun sanat tarihi açısından araştırması yapılmalı, kronolojisi incelenmeli ve sorular hazırlanmalıdır. Bu sorularla “kim”, “ne”, “ne zaman”, “nerede”, “nasıl”, “niçin” sorularıyla sanat yapıtı veya konu hakkında yanıtlar aranmalıdır. Araştırmalar öğrencilere de yaptırılarak araştırmacı yönlerinin gelişmesi sağlanmalı, müze sergi ve tarihi yerlere gezi planları yapılmalıdır.

- Belirlenen sanat eğitimi konusunda yapılacak uygulamalı çalışmalarda kullanılacak öğretim materyalleri, teknikler, ve öğrenciyi sanatsal yaratıcılığın yönlendirebilecek etkinlikler düşünölmelidir.

Bütün bu etkinlikleri plânlarken disiplinlerin birbirleri ile nasıl ilişkilendirilebileceği unutulmamalıdır. Daha önce de belirtildiği gibi dört disiplin alanı kullanabilmek için amaçlardan, hedef ve davranışlardan uzaklaşılmalıdır.

3. Disiplinlere ilişkin öğretim yaklaşımlarını netleştirmek için sanat eğitimcileriyle belirlenen sanat eğitimi konusu hakkında tartışmalar ve beyin fırtınası yapılarak yeni fikirler tespit edilmelidir.

4. Tespit edilen fikirlerden, materyallerden sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalara göre sınıf seviyesine en uygun olanları seçilmelidir.

5. Dört disiplin alanı, etkinlikleri ve materyalleri belirlenmiş olan sanat eğitimi konusunda bir ders veya ünite planı hazırlanmalıdır.

6. Hazırlanan ders veya ünite planı sınıfta uygulanmalıdır.

Kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemine göre hazırlanan bir ünite planı formatı Ek-2.a’da verilmiştir.

İlköğretim ikinci kademedede kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemine hazırlanan bir ünite planı örneği Ek-2.b’de verilmiştir.

Bugün ölkemiz ilköğretim okullarında kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi uygulanması tamamen resim-iş öğretmenlerinin bilgi, deneyim ve isteğine kalmıştır. Çünkü ilköğretim okulları resim-iş dersi genel ve özel amaçlarında kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemine doğrudan değinilmemiş ve Milli Eğitim Bakanlığı’nın bu konu üzerinde herhangi bir çalışması resim-iş derslerine yansımamıştır.

“Genel eğitim programı ortamında, önemli bir aktivite olan sanat eğitimi, eğitimin her kademesinde, çocuğun ve gencin beyinsel güçlerini tümü ile ele alarak geliştiren bir eğitim sistemidir. Bu ortamda öğrenci görmeyi, aramayı, sormayı, denemeyi, düşünmeyi, sonuca varmayı ve uygulamayı öğrenir. Zaten bu eğitimin temel amacı da bireyi düşündürmek ve sonuçta yaratıcı kılmaktır.”⁹⁵ Ülkemizde genel olarak uygulamalı çalışmalara yönelimli bir resim-iş eğitimi uygulanmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin yaratıcı yönleri ve tekniksel açıdan gelişimleri daha çok ön plana çıkmaktadır. Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemiyle okullarda ağırlıklı olarak yapılan uygulamalı eğitimin yanında estetik, sanat tarihi ve eleştirel alanda öğrencinin eğitilmesi sonucunda sorgulayan, yargılayan, araştıran ve yaratıcı düşünen bir birey olarak çok yönlü gelişimi amaçlanmaktadır.

“Sanat öğrenmek demek sanatın temel ilkelerini kavramak, bu yolla yeni bilgi ve deneyimlere hazır olmak demektir. Bu da ancak sanatı yaratıcı bir etkinlik olarak üretmek, izleyici olarak eleştirerek ve kültürel boyutta sanat tarihini öğrenerek, estetik boyutta sanata ilişkin sorular sorup yanıtlarını arayarak gerçekleşir. Bu dört alan birbirleriyle bağımlı olarak okul programlarında yer almalıdır. Yoksa süregeldiği biçimde bu alanların yalnız biri sanatın öğretiminde yetersiz kalır.”⁹⁶

1.4. ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

1.4.1. Zekâ Nedir?

Zekâ, bir çok eğitimcinin ve psikolojiyle ilgilenen bilim adamının ilgi alanına girmiştir. Zekânın ne olduğu hakkında yıllardır pek çok farklı tanımlamalar yapılmıştır. Zekânın tanımı konusunda net bir fikir birliği olmamasına karşın zekâyla ilgili ortak yargılar oluşturulmuştur. Bunlar: öğrenme yeteneği, öğrenme gücü, problem çözme kapasitesi, zihinsel yetenekler, çevreye uyum sağlayabilme, mantıklı düşünme gibi olgulardır. Bunun yanında zekânın yapılan bazı testlerle (IQ; Intelligence Quotient), bu testin sonucuna göre çıkan sayısal bir değer olarak nitelendirilebileceği de savunulagelmiştir.

---

⁹⁵ Gökaydın, Nevide, 2002, a.g.e., s.38.

⁹⁶ Kırıçoğlu, Olcay T., a.g.e., s.138.

“Farabi zekâyı, düşünme gücü, sonuca etki eden, gerçekle ilgili, yeniliklere uyum sağlayan, çalışan akıl olmak üzere dört aşamada ele almaktadır. Zekâ, maddi olmayan sırf eylemsel bir değerdir. Zekâ bu anlamda kendi içinde aşamalılık gösterir.”⁹⁷

“Starddat’a göre zekâ, bireyin zor, karmaşık, soyut, ekonomik, amaca uygun, sosyal değeri olan ve orijinal nitelikler taşıyan zihinsel davranışlar yapabilme; bu koşullar altında enerjisini davranışlar üzerine toplayabilme ve heyecanlara karşı koyabilme yeteneğidir.”⁹⁸

“Wechsler'e göre zekâ, bir bireyin, amaca uygun davranma, rasyonel düşünme ve çevresiyle etkili iletişim içinde olma yetisidir.”⁹⁹

“Binet'e göre zekâ, bellek alanı, duyum keskinliği ve tepki hızı gibi basit zihni öğelerle değil; kavrama, hüküm verme, akıl yürütme gibi karmaşık işlemlerle kendini göstermektedir. Bu karmaşık zihni etkinlikleri, duyuları ölçer gibi dakik olarak ve doğrudan doğruya ölçmek mümkün değildir. Bireyin zekâsı hakkında güvenilir bir fikir edinmenin yolu, bireyi çözümü yüksek zihni işlemlerin kullanılmasını gerektiren problemlerle karşı karşıya getirmek ve bireyin yaptıklarını objektif olarak saptamaktır.”¹⁰⁰

“Zekâyı ilk kez kuramsal düzeyde inceleyen psikolog ise Guilford'dur. Guilford'un geliştirdiği zekâ testi, insanın bilişsel sisteminin yapısal bütünlüğü olduğu ve süreçlerle ilgili işlemlerin bireyden bireye farklılık gösterdiği görüşüne dayanır. Örneğin; yapısal açıdan herkesin bir kısa süreli bellek kapasitesi vardır; ama herkesin karar verme hızı farklıdır. Bireyin yapısal özelliğinin ölçümü ve işlem gücü, zekâ kapasitesini tanımlar.”¹⁰¹

Piaget ise geleneksel zekâ anlayışına karşı çıkararak zekânın, zekâ testinden alınan puan olmadığını belirtmiştir. O, zekâyı zihnin değişme ve kendini yenileme gücü olarak tanımlamıştır.”¹⁰²

---

⁹⁷ San, İnci ve Hasan Güleryüz, Yaratıcı Eğitim ve Çoklu Zekâ Uygulamaları, Artım Yayınları, Ankara 2004, s.152.

⁹⁸ Demirel, Özcan v.dğr., Eğitimde Çoklu Zekâ, Pagema Yayıncılık, Ankara 2006s.7.

⁹⁹ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.8.

¹⁰⁰ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.8.

¹⁰¹ Bümen, T. Nilay, Okulda Çoklu Kuramı, Pagema Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2004, s.2.

¹⁰² Bümen, T. Nilay, a.g.e., s.3.

“Gardner zekâyı, bireyin karşısına çıkan problemleri çözme becerisi, kültürler arası yeni ürünler yaratabilme ve yeni sorunları bulabilme yeteneği olarak tanımlar (Gardner, 2004).

“1999 yılında ABD'de internet aracılığı ile yayınlanmış "Zekâ Konusunda Ortak Bilimsel Sonuçlar" adını taşıyan ve altına elli profesörün imza attığı bildiriye zekâ, "Diğer şeyler arasında, akıl yürütme(mantıklı düşünme yeteneği), plan yapma, problem çözme, soyut düşünme, karmaşık fikirleri kavrama, çabuk ve deneyimlerden öğrenme yeteneklerini içeren genel bir zihinsel kapasite" olarak tanımlanmıştır.”¹⁰³

Zekâ konusunda yapılan tanımlamalar incelendiğinde zekâ hakkında iki farklı görüş olduğu görülmektedir. Birincisi zekânın tek yönlü ve çeşitli testlerle ölçülebilir bir değer olduğunu savunurken ikinci görüş ise zekânın çok yönlü, birden fazla yeteneği içerdiğini savunmaktadır. Özellikle son iki yüz yıldır zekâyâ ilişkin araştırmalar sonucunda zekâyâ ilişkin anlayışlar ve günümüzdeki zekâ anlayışları karşılaştırıldığında eski ve yeni anlayışlar konusunda oldukça farklılıklar olduğu görülmektedir.

Saban (2004) eski ve yeni zekâ anlayışı arasındaki farklılıkları şu şekilde karşılaştırmıştır.

Tablo-1. “Zekâyâ İlişkin Eski ve Yeni Anlayışların Karşılaştırılması”¹⁰⁴

Zekâyâ İlişkin Eski Anlayış	Zekâyâ İlişkin Yeni Anlayış
1. Zekâ, doğuştan kazanılır, sabittir ve bu nedenle de asla değiştirilemez.	1. Bir bireyin genetiksel olarak kalıtımla birlikte getirdiği zekâ kapasitesi iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir.
2. Zekâ, niceliksel olarak ölçülebilir ve tek bir sayıya indirgenebilir.	2. Zekâ, herhangi bir performansta, üründe veya problem çözme sürecinde sergilendiğinden sayısal olarak hesaplanamaz.
3. Zekâ, tekildir.	3. Zekâ, çoğuldur ve çeşitli yollarla sergilenebilir.
4. Zekâ, gerçek hayattan soyutlanarak (yani, belli zekâ testleri ile) ölçülür.	4. Zekâ, gerçek hayat durumlarından veya koşullarından soyutlanamaz.
5. Zekâ, öğrencileri belli seviyelere göre sınıflandırmak ve onların gelecekteki başarılarını tahmin etmek için kullanılır.	5. Zekâ, öğrencilerin sahip oldukları gizil güçleri veya doğal potansiyelleri anlamak ve onların başarmak için uygulayabilecekleri farklı yolları keşfetmek için kullanılır.

¹⁰³ Akpınar, Yavuz, “Çoklu Zekâ Kuramına Göre Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf İçi Etkinliklerin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), Bursa 2004, s.3

¹⁰⁴ Saban, Ahmet, Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, 4. Baskı, Ankara 2004., s.4

1.4.2. Beynin Yapısı Ve Özellikleri

“Beyin, gelişmiş omurgalılarda, sağlam kemiklerin oluşturduğu kafatası boşluğunda yer alan, merkez sinir sisteminin ön bölümünü oluşturan, yoğunlaşmış sinir dokusundan oluşur. Duyular aracılığıyla alınan verileri birleştirip bütünleyerek bu uyanlara yanıt niteliğindeki hareketleri yöneten ve yönlendiren bir merkezdir. Bu nedenle temel içgüdüsel etkinliklerde çok önemli bir rol oynayan beyin, aynı zamanda öğrenme merkezidir.”¹⁰⁵

İnsan beyni arka, orta ve ön beyin olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

“Arka beyin, medulla, serebellum ve ponsdan oluşur. Medulla kalbin atışını, nefes almayı ve kan basıncını denetler. Serebellum (Beyincik), kas faaliyetlerinin koordine edildiği ve hareketlerin düzgün ve akıcı bir hale getirildiği beyin bölgesidir. Pons ise beyincığın iki lobu arasındaki bağlantıyı sağlayan bir köprü vazifesi görmektedir.”¹⁰⁶

“Orta beyin, ön beyni ve arka beyni birbirine bağlayan bir işlevi üstlenmektedir. Orta beynin nispeten küçük bir yapısı vardır ve işitme, görme ile ilgili önemli işlevler gören nöronlara sahiptir.”¹⁰⁷

“Ön beyin talamus, hipotalamus, limbik sistem, selebrum ve beyin kabuğundan oluşur. Talamus, duyu organlarından gelen nöronların beyin kabuğuyla olan ilişkisini sağlar. Hipotalamus, heyecanların ve arzuların denetlendiği merkezdir. Limbik sistem, beyin sapının yukarı kısmıyla ön beyin arasında yer alan nöron ağından oluşur; heyecan, saldırma ve kaçma davranışlarıyla ilişkisi vardır. Selebrum beynin en gelişmiş yapısıdır; görme, işitme, bedensel hareketler, öğrenme, düşünme gibi birçok karmaşık işlevler selebrum tarafından koordine edilir. Selebrum'u örten girintili çıkıntılı yüzeye ise serebral korteks ya da beyin kabuğu denir.”¹⁰⁸

İnsan beyni ayrıca fonksiyonlarından dolayı sağ ve sol yarı küre olarak iki bölümden oluşmaktadır. Sağ ve sol yarı kürelerin birbirinden farklı işlevleri olduğu bilinmektedir. İnsanın yapmış olduğu bedensel veya fiziksel aktiviteye göre beyin sağ veya sol tarafı daha fazla faaliyet göstermektedir. Örneğin; konuşma veya matematiksel

---

¹⁰⁵ San, İnci ve Hasan Güleriyüz, a.g.e., s.155.

¹⁰⁶ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.4.

¹⁰⁷ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.5.

¹⁰⁸ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.5.

işlemlerde sol yarı küre daha çok kullanılırken, görsel algı veya duygusal alanda sağ yarı küre daha aktif kullanılmaktadır.

Beynin sağ ve sol yarı küresinin bilgi işleme dağılımı şöyledir:

Tablo-2. “Beynin Sağ ve Sol Yarı Küresinin Bilgi İşleme Dağılımı”¹⁰⁹

Ayrıştırıcı sol beyin	Bütünleyici sağ beyin
<ul style="list-style-type: none"> • Analitik ve ardışık düşünür. • Ayrıntıları yakalar. • Sözel etkinlikler; dinleme ve konuşma etkinliklerini yerine getirir. • Mantiğa dayalı fikirler yürütür. • Analizler yaparak, zamanı etkin kullanır. • Dinlemeye ve yazmaya dayalı etkinlikler üzerine çalışır. • Otomatik ve rutinleşen aktiviteleri tercih eder. • Sözcüklerle düşünür.	<ul style="list-style-type: none"> • Bütüncü ve eş zamanlı düşünür. • Bütünü görür. • Görsel ve dokunsal etkinlikleri görür ve yapar. • Hislerine dayalı fikirler yürütür. • Tasarımlarla 3 boyutlu mekansal çalışmalar yürütür. • Dokunmaya ve uygulamaya dayalı etkinlikler üzerine çalışır. • Sıradışı ve yenilikçi aktiviteleri tercih eder. • Duyusal imgelerle, resimlerle düşünür.

1.4.3. Çoklu Zekâ Kuramı Nedir? Nasıl Ortaya Çıkmıştır?

“Nöropsikoloji ve gelişim uzmanı Gardner, geleneksel zekâ anlayışını inceledikten sonra, 70’li ve 80’li yıllarda bireylerin bilişsel kapasitelerini araştırmaya başlamıştır. Boston Üniversitesi’nde yeteneklerin örüntüsünü anlamaya, bilişsel ya da duyuşsal kazaların etkilerini belirlemeye çalışmıştır.”¹¹⁰

“Çoklu Zekâ Kuramı Gardner’ın, Harvard Üniversitesi projesi "Proje Sıfır (Project Zero)" kapsamında gerçekleştirdiği, normal ve yetenekli çocukların bilişsel potansiyellerinin gelişimi ve beyindeki hasarlardan doğan zekâ bozuklukları konusundaki araştırmasının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Projenin sayıltısı “Her çocuk, bir ya da birkaç alanda gelişim için potansiyele sahiptir.”¹¹¹

Gardner’ın teorisindeki anlayışa göre zekâ çok yönlüdür. Çoklu zekâ teorisinde birey bir çok yeteneğe farklı düzeylerde sahiptir. Bireyin doğuştan sahip olduğu zekâsı geliştirilebilir ve kapasitesi artırılabilir. Birey zekâsını daha etkin kullanmayı öğrenebilir.

¹⁰⁹ Yavuz, Kudret Eren, Eğitim-Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları, Ceceli Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2003, s.5.

¹¹⁰ Bümen, T. Nilay, a.g.e., s.4.

¹¹¹ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.8.

Gardner 1983'te yayımladığı "Frames of Mind" (Zihnin Çerçevesi) adlı kitabında insanda yedi farklı zekâ bulunduğunu belirtmiştir. İnsanın yeteneklerinin çokluğuna değinerek bunların daha da fazla olabileceğini vurgulamıştır. Çoklu zekâ üzerine çalışmalarına devam ederek 1999 yılında sekizinci zekâ alanının varlığını ortaya koymuştur. Gardner'ın çoklu zekâ kuramı çerçevesindeki zekâ alanları şunlardır:

1. Sözel - Dilsel Zekâ
2. Matematiksel - Mantıksal Zekâ
3. Görsel - Uzamsal Zekâ
4. Müziksel - Ritmik Zekâ
5. Bedensel - Devinduyumsal Zekâ.
6. Sosyal - Kişiler Arası Zekâ
7. İçsel – Özgedönük Zekâ
8. Doğacı – Varoluşçu Zekâ

1.4.3.1. Sözel - Dilsel Zekâ

Sözel - dilsel zekâ, dile ait kavramları kullanabilme yeteneğidir. Okuma, yazma, konuşma ve dinleme bu zekânın en belirgin özellikleridir. Kelimelerle ifade edebilme, kelimelerin anlamlarını kavrama, dilin gramer yapısını iyi kullanabilme ve farklı dilleri öğrenmede etkilidir. Kavram oluşturma, soyut ve simgesel düşünme gibi olguları da içerir.

Sözel - dilsel zekâsı güçlü kişilerin özellikleri şunlardır:

- Dinlediklerini ve okuduklarını kolay anlar ve yorumlarlar.
- Etkili ve akıcı konuşurlar. Telaffuzları iyidir.
- Yazma becerileri iyidir, Edebi sanatlarda başarılı olurlar.
- Taklit yapma ve mizah yönleri belirgindir.
- Kişi, yer isimleri ve tarihleri iyi hatırlarlar.
- Okumayı severler.
- Farklı dilleri kolay öğrenebilirler.

Bu zekâyı geliştirmek için; sık ve anlamlı okumaya çalışmalı, tartışmalara katılmalı, başkalarını dikkatli dinlemeli, topluluk önünde konuşma yapmaya çalışmalı, hikâye veya şiir yazmalı, kelime oyunları oynamalıdır.

Sözel-dilsel zekâsı güçlü kişiler, edebiyat, hukuk, siyaset, dilbilim, hitabet, yazarlık alanlarında başarı gösterirler.

1.4.3.2. Matematiksel - Mantıksal Zekâ

Matematiksel-mantıksal zekâ, sayılarla düşünebilme, mantıksal ve kavramsal ilişkiler kurabilme, akıl yürütme, soyut problemleri çözme, eleştirel düşünme yeteneğidir. Neden-sonuç ilişkisi kurabilme, miktar tahmin edebilme, benzerlikleri karşılaştırabilme ve bilimsel yöntemleri kullanabilme becerilerini de içerir.

Matematiksel-mantıksal zekâsı gelişmiş kişilerin özellikleri şunlardır:

- Alet ve makinelerin çalışması, olayların oluşumu ile ilgili sorular sorarlar.
- Matematiksel ve mantıksal problemlere ilgi duyar, çözmeye çalışırlar.
- Hipotezler kurarlar.
- Satranç, dama, sudoku gibi zekâ oyunlarını severler.
- Deneysel çalışmalar ve araştırmalardan hoşlanırlar.
- Grafikleri ve tabloları kolaylıkla yorumlarlar.
- Bilgisayar programları hazırlarlar.

Bu zekâyı geliştirmek için; Matematik ve mantık problemleri çözmeye çalışmalı, deneysel çalışmalara katılmalı, araştırmaya yönelmeli, zekâ oyunları oynamalı, olaylar için neden-sonuç ilişkileri kurmaya çalışmalıdır.

Matematiksel - mantıksal zekâsı güçlü kişiler, matematik, istatistik, muhasebe, mühendislik, bilgisayar programcılığı, fen bilimleri ve ekonomi alanlarında başarılı olurlar.

1.4.3.3. Görsel - Uzamsal Zekâ

Görsel-uzamsal (uzaysal, mekansal) zekâ, temeli görsel algıya dayalı olarak zihinde görsel canlandırmalar, şekil, çizgi, sembol ve resimlerle düşünme, üç boyut ve perspektifi algılama, resim ve şekil oluşturma ile üç boyutlu tasarı yapabilme yeteneklerini içerir.

“Bu zekâ alanı, bir bireyin çevresini objektif olarak gözlemlemesi, algılaması, değerlendirmesi ve bunlara bağlı olarak da dış çevreden edindiği görsel ve uzaysal fikirleri grafiksel olarak sergilemesi kabiliyetlerini içerir.”¹¹²

Görsel zekâsı güçlü kişilerin özellikleri şunlardır:

- Görerek ve izleyerek daha kolay öğrenirler.
- Resim, heykel ve mimari alanlara ilgi duyarlar.
- Renklere ve şekillere karşı hassas ve ilgilidir.
- İki ve üç boyutlu tasarımlarda başarılıdır.
- Harita, grafik ve diyagramları kolay okurlar, anlarlar.
- Görsel sunumları severler.
- Detayları görürler ve hatırlarlar.
- Çok hayal kurarlar.

Bu zekâyı geliştirmek için; görsel yaratıcılığı ve düşünceyi ortaya çıkarıcı iki boyutlu ve üç boyutlu çalışmalar tasarlamalı ve yapmalı, detayları görmeye, incelemeye çalışmalı, zihin haritaları oluşturmalıdır.

Görsel zekâsı güçlü kişiler, iyi bir ressam, heykeltıraş, mimar olabilirler. Tasarım ve dekorasyon alanlarında başarı gösterirler. Fotoğrafçı, rehber, harita mühendisi de olabilirler.

1.4.3.4. Müziksel - Ritmik Zekâ

Müziksel-ritmik zekâ, sesler ve ritimlerle düşünme, müziksel algılama (işitsel kavrayış) ve yorumlama, farklı sesleri tanıma ve ayırt edebilme, ritm oluşturabilme, sese melodiye duyarlılık gibi becerileri içerir.

“Müzikal zekâ, diğer zekâ türleriyle ilişkili olmayabilen, kendi kural ve düşünme yapılarına sahiptir. Müzik, üç temel öğeyi kullanarak konuşulan bir dildir: ses perdesi / uzunluğu, ritim ve ton. Gardner, düzenli olarak müzikle bir arada olan her insanın, bu üç öğeyi kullanarak beste yapma, şarkı söyleme ve enstrüman çalma gibi müzikal etkinliklerde sahip olduğu bazı becerilerle başarılı olacağını söylemektedir.”¹¹³

Müziksel zekâsı güçlü kişilerin özellikleri şunlardır:

---

¹¹² Saban, Ahmet, a.g.e., s.9.

¹¹³ Bümen, T. Nilay, a.g.e., s.13.

- Sesele karşı duyarlıdırlar.
- Şarkıları ve melodileri hatırlar, kolay öğrenirler.
- Güzel şarkı söyleyebilirler.
- Enstrüman çalmayı severler ve kolay öğrenirler.
- Ritim eşliğinde çalışır, farkında olmadan ritim tutar veya şarkı söylerler.
- Müziği hareketlerle birleştirirler.

Bu zekâyı geliştirmek için; farklı türde müzikler dinlemeli, çeşitli enstrümanları çalmaya ve şarkı söylemeye çalışmalı, ritim alıştırmaları yapmalıdır.

Müziksel zekâsı güçlü kişiler, müzisyen, besteci, orkestra şefi, şarkıcı, dansçı, söz yazarı olarak başarı gösterirler.

1.4.3.5. Bedensel - Devinduyumsal Zekâ

Bedensel-devinduyumsal zekâ, vücut ve beyin arası koordinasyon, vücut hareketlerini kontrol etme, fiziksel beceri ve jestlerle mimiklerin kullanımı yeteneklerini barındırır.

“Bu zekânın gelişimini sadece atletik yapıda olanlarla sınırlamak yanlış olur. Bir cerrahın açık kalp ameliyatı yaparken gösterdiği ince-devinim kontrolü ya da uçakta pilotun göstergeleri ince ayarını yaparken gösterdiği performans bu zekânın gelişimini ortaya koyar.”¹¹⁴

“İradeli yapılan hareketlerin kontrolü ile başlayan kinestetik zekâ gelişimi, vücudu farklı ve usta bir şekilde kullanma ile devam eder. Bütün bu ustaca performansların keskin bir zamanlama dürtüsü/duyusu ve istenilenin harekete dönüştürülmesine ihtiyacı vardır.”¹¹⁵

Bedensel zekâsı gelişmiş kişiler,

- Birden fazla spor dalıyla ilgilenir ve başarılı olurlar.
- Nesneleri dokunarak tanırlar ve incelerler.
- El becerisi gerektiren işlerde başarılıdır.
- Öğrenmede uygulama yapma, drama ve tiyatrodan faydalanırlar.

¹¹⁴ Bümen, T. Nilay, a.g.e., s.14.

¹¹⁵ Yavuz, Kudret Eren, 2003, a.g.e., s.146

- Hareketsiz olarak uzun süre bir yerde durmazlar.
- El ayak koordinasyonu gerektiren spor alanları ve dansa başarılıdırlar.
- Jest ve mimiklerini etkili olarak kullanabilirler.

Bedensel - kinestetik zekâyı geliştirmek için; yaş ve fiziksel yapıya göre uygun sporlar seçilerek yapılmalı, yürüme ve koşma gibi aktivitelerde bulunmalı, el ayak koordinasyonunu geliştirmek için farklı danslar öğrenmeye çalışmalı, el becerisi gerektiren çalışmalara (kil işleri, maketler, puzzle, heykel) ağırlık vermelidir.

Bu zekâ alanı gelişmiş kişiler iyi bir sporcu, tiyatrocü, cerrah, tamirci, teknisyen, heykeltıraş olabilirler.

1.4.3.6. Sosyal - Kişiler Arası Zekâ

Sosyal - kişilerarası zekâ, çevredeki bireylerle sözlü veya sözsüz iletişim kurabilme duygularını ifade edebilme, başkalarının duygularını anlama ve paylaşma, toplumla iç içe yaşama becerilerini içerir.

“İnsanlar arasında özellikle huy, mizaç ve yönelim açısından ayırım yapma, bu zekâ boyutunun temelini oluşturur. İnsan ilişkileri ile kazanılan bilgi bireye, diğer insanların açık ya da gizli olan istek ve eğilimlerini bilme, bilgilere dayanarak, farklı bireylerden oluşan bir grubu etkileme ve istenilen doğrultuda davranmalarını sağlama olanağı verir.”¹¹⁶

Sosyal – kişilerarası zekâsı güçlü olan bireyler şu özellikleri gösterir:

- Çevresiyle kolay iletişim kurar, farklı ortamlara daha kolay uyum sağlarlar.
- Grup içerisinde belirgin olarak ortaya çıkarlar.
- Birlikte yapılan çalışmalardan ve aktivitelerden hoşlanırlar.
- İkna kabiliyetleri gelişmiştir.
- Empati kurarlar ve başkalarının duygularını anlarlar.
- Çevresindekilerin sorunlarını algılar ve birlikte çözmeye çalışırlar.
- Kendini ifade etmekte zorlanmaz.

Bu zekâ alanını geliştirmek için, grup çalışmalarına katılmalı, yeni çevreler edinmeye gayret göstermeli, başkalarını dikkatle dinleyip anlamaya çalışmalıdır.

¹¹⁶ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.38.

Sosyal zekâsı güçlü kişiler, öğretmen, sosyolog, psikolog, politikacı, hukukçu, pazarlamacı, sunucu olurlarsa bu mesleklerde başarı gösterirler.

1.4.3.7. İçsel – Özedönük Zekâ

İçsel – özedönük zekâ, kişinin kendi duygu ve düşüncelerini tanıması ve değerlendirmesi, duygusal tepki derecesini bilme, kendine ait hedeflerini geliştirebilme, sorumluluk alabilme ve hayat felsefesi oluşturabilme gibi becerileri içerir.

“Prof. Howard Gardner’a göre kişisel zekâ insanın kendisi ile olan ilişkilerinin özüdür ve kişisel zekâsı güçlü insanlar, yaşamlarında doğru değerlendirmeler ve kararlarla başarı ve mutluluğu yaşarlar. Kişisel zekâyâ sahip kişiler duygularını tanıyan, duygularını tahlil edebilen, duygu, düşünce ve davranışları arasında düzenli dengeler kurabilen insanlardır.”¹¹⁷

Kişisel zekâsı güçlü olanlar:

- Özgürlüklerine düşkündür ve yalnız kalmayı severler.
- Kendisiyle ilgi düşünceler kurar ve kendini değerlendirirler.
- Bireysel çalışmalarını zevkle yapar. Kendi kendine öğrenmeyi severler.
- Kendini iyi tanır, becerilerinin farkındadır, güçlü ve zayıf yönlerini bilirler.
- Yaşadığı deneyimlerden ders alırlar.
- Kendisiyle gurur duyar ve kendine güvenirler.
- Hayattaki amacını bilir ve kendine bir yaşam felsefesi oluştururlar.

Kişinin kendine daha fazla zaman ayırması, kişisel bir anlayış oluşturması, yaptıklarında amacını çok iyi bilmesi ve bunları analiz etmesi, bireysel çalışmalarda bulunması içsel zekâ gelişimi için önemlidir.

Bu zekâ alanı güçlü olan bireyler psikoloji, ilahiyat, felsefe, araştırma alanlarında başarılıdır. İyi bir yazar ve şair de olabilirler.

---

¹¹⁷ Yavuz, Kudret Eren, Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulama Rehberi, Ceceli Yayınları, Ankara 2004, s.123.

1.4.3.8. Doğacı – Varoluşçu Zekâ

Doğacı – varoluşçu zekâ, doğadaki canlıları anlama, tanıma, araştırarak sınıflandırma, varoluş nedenlerini düşünerek araştırma ve doğa olaylarına (deprem, yağmur, bulutlar vb.) karşı ilgili olma becerileridir.

“Çeşitli çiçekleri ayırt edebilen, farklı hayvanları adlandırabilen, hatta, ayakkabı, araba, ya da giysi çizimcilerini ortak kategorilere yerleştirebilen çocuklar (gençler), geleceğin doğa bilimcileridir. Botanik ve zooloji, doğacı zekâyla öğrenmeye açık örnek ise de, organik kimya, böcek bilimi (entomoloji), tıp, fotoğrafçılık, inşaat mühendisliği ve diğer birçok alanlarda çalışan insanların da bu becerileri geliştirmeleri gerekmektedir.”¹¹⁸

Doğacı zekâsı güçlü kişilerin özellikleri şunlardır:

- Doğaya, hayvanlara ilgi duyarlar, doğa gezileri yaparlar, hayvanat bahçelerine sık giderler.
- Çeşitli hayvanları besler ve bitkiler yetiştirirler.
- Doğa olaylarına karşı ilgilidirler.
- İyi bir çevre bilinçleri vardır.
- Doğanın canlılar üzerine etkisini incelerler
- Canlılar ve doğayla ilgili projeler hazırlar.

Bu zekânın gelişimi için, hayvanlar beslemeli, bitkiler yetiştirmeli, yaşam ve doğa olayları hakkında araştırmalar yapmalı, yaşadığı çevreyi ve bu çevredeki canlıları incelemelidir.

Doğacı – varoluşçu zekâsı güçlü kişiler, zoolog, botanikçi, jeolog, veteriner, çiçekçi, dağcı, fotoğrafçı olarak başarı gösterirler.

1.4.4. Zekâ Alanlarının Gelişiminde Etkili Faktörler

Gardner’a göre bütün insanlar sekiz zekâ alanına farklı düzeylerde sahiptir ve bireyin doğuştan getirdiği zekâsı iyileştirilebilir, geliştirilebilir ve değiştirilebilir. Bireyin doğumundan itibaren zekâ gelişimi kalıtım, çevresel kültürel etkenler, aile ve deneyim gibi birçok faktörden etkilenmektedir.

---

¹¹⁸ Bümen, T. Nilay, a.g.e., s.18.

Bireye anne ve babadan aktarılan genetik yapı, doğum öncesi ve sonrası olumlu ya da olumsuz etkenler bireyin zekâ gelişimindeki biyolojik etkenlerdir.

Zekâ gelişimdeki bir diğer etken olan ailenin yaşam koşulları, kültürel yapısı veya kendi istekleri doğrultusunda bireyi yönlendirmesi sonucu zekâ gelişimi etkilenmektedir. Örneğin; yoksul bir ailenin çocuğuna müziksel zekâsının gelişimini sağlayacak eğitimi aldırması ve gerekli enstrümanları almaması ya da çocuğun gelişmiş zekâ alanlarını ve isteklerini göz ardı ederek kendi istedikleri yönde eğitime zorlaması sonucu zekâ alanların gelişimi etkilenecektir.

Bireyin büyüdüğü çevre ve kültür de zekâ gelişimini etkilemektedir. Yaşadığı çevredeki sosyal imkânların durumu ya da bunlardan yararlanabilmesi önemlidir. Kırsal bir bölgede yetişen birey ile kentte yetişen bir birey arasında zekâ alanlarının gelişimi açısından farklılıklar görülecektir. Alınan eğitimin kalitesi, çevrenin kültürel yapısı ve bireyin arkadaşları da diğer etkenlerdir.

“Bir bireyin çoklu zekâ alanlarının gelişiminde "kristalleştirici deneyimler" ve "felce uğraticı deneyimler" olmak üzere iki anahtar süreçten söz etmek mümkündür. Kristalleştirici deneyimler, bir bireyin yeteneklerinin ve potansiyellerinin gelişiminde "dönüm noktaları" sayılabilecek tecrübeleri içerirler. Bu olaylar, birey hayatının herhangi bir döneminde olabileceği gibi daha ziyade bireyin çocukluk döneminde vuku bulurlar.Öte yandan, felce uğraticı deneyimler, kristalleştirici deneyimlerin aksine bir bireyde varolan zekâ potansiyellerini söndüren, körelten veya yok eden tecrübeleri içerirler. Felce uğraticı deneyimler, genellikle bir bireyin belli bir zekâ alanının sağlıklı gelişmesini engelleyen utanma, aşağılanma, suçluluk duygusu, korku ve kırgınlık gibi olumsuz duygularla doludur.”¹¹⁹

1.4.5. Çoklu Zekâ Kuramı Ve Eğitim

“Çoklu zekâ teorisine göre, eğitimin amacı sadece öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak değil; aynı zamanda öğrencilerdeki çoklu zekâ potansiyellerini ortaya çıkarmak ve onları geliştirmektir. Dolayısıyla, öğretmenler, öğrencilerin çoklu

---

¹¹⁹ Saban, Ahmet, a.g.e., s.22-23.

zekâ alanlarını sınıfta işleyecekleri konularla ilişkilendirerek her öğrencinin her zekâ alanında kendisine özgü bir yapıda gelişmesine fırsat tanınmalıdır.”¹²⁰

Eğitimde çoklu zekâ kuramına dayalı bir eğitim-öğretim sistemi uygulamak için öncelikle eğitim sisteminin hedefleri değerlendirilmeli yada belirlenmelidir.

Gardner’a göre böyle bir eğitim sisteminde hedefleri genellemelerden arındırarak mümkün olduğunca açık tutmalıdır. Bunu şu şekilde açıklamıştır:

“ ‘Bireyleri potansiyellerini gerçekleştirmeleri için eğitmek’ ya da ‘bilgili bir yurttaş yaratmak’ tanımı havada kalır; ama ‘gazete okumak ya da güncel bir siyasi sorunu tartışmaya yetecek okur yazarlık düzeyini yakalamak’ yeterince somuttur. Belirttiğimiz bu son hedef için, mevcut entelektüel beceriler incelenip başarıyı (ya da başarı ve başarısızlık düzeyini) değerlendirmeye yarayacak bazı yöntemler geliştirilebilir, ilk büyük; hedef içinse, uygulanabilir bir ölçü yoktur.”¹²¹

“Hedeflerin değerlendirilmesinden sonraki adım, bu hedeflerle ulaşmak için eldeki araçların açıkça değerlendirilmesidir. Bu analiz bir yönüyle eldeki geleneksel yöntemlere odaklanmak zorundadır: Gözlemlenilen öğrenme, teklifsiz etkileşim, çıraklık sistemleri, etkili araçlar, çeşitli okullar, mevcut eğitim programı (örtülü ya da açık). Ancak ağı daha geniş tutup, bilgiyi aktaracak kişileri, aktarım yerini, hangi değerlerin, rollerin ve süreçlerin gelecek kuşaklara aktarılacağını belirlemek de tavsiye edilir.”¹²²

Daha sonraki adımda çoklu zekâyaya dayalı eğitim sisteminin uygulanacağı toplumun yapısı sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan incelenerek toplumun öne çıkan ve arka planda kalan zekâlar belirlenmelidir. Yani toplumun çoklu zekâ profili çıkarılmalıdır. Bu da kuramın uygulanacağı yaş grubu ve çevreye yapılacak çoklu zekâ alanlarını belirlemeye yönelik testlerle yapılmalıdır.

Hedefler belirlendikten mevcut imkânlar (eğitim programı, okul durumu, araç-gereç- eğitimci) değerlendirilip ve zekâ profili çıkarıldıktan sonra hazırlanacak eğitim programları geri kalmış zekâ alanlarını geliştirmeye yönelik olmalıdır. Çoklu zekâ kuramına dayalı bir eğitim sisteminin amacının, bireylerin sahip olduğu zekâ potansiyellerini iyileştirmek ve geliştirmek olduğu unutulmamalıdır.

---

¹²⁰ Saban, Ahmet, a.g.e., s.61.

¹²¹ Gardner, Howard, Frames of Mind.(Zihin Çerçeveleri), Çeviren:Ebru Kılıç, Alfa Yayınları, İstanbul 2002,s. 546

¹²² Gardner, Howard, a.g.e., s.546.

“Eğitime getirilecek her değişiklik, yararı, zararı ve olması gereken dikkate alınarak ele alınmalı ve bu alanı doğru tanıyan, deneyimli uzmanlarla işbirliği içinde olunmalıdır. Bu tutum, her yıl değişen koşullar dikkate alınarak gözden geçirilmeli ve öğretmenler sık sık yenileyici kurslara çağrılmalıdır.”¹²³ Çoklu zekâ kuramına dayalı bir eğitim-öğretimi sistemi uygulanmadan önce sonuçlarının neler olacağı iyi hesaplanmalı ve gerekli çalışmalar bunlara göre yapılmalıdır.

1.4.6. Çoklu Zekâ Kuramının Okullarda Uygulanması

Bu kuramın okullarda uygulanmasını ve öğrencilerin yönlendirilmesini sağlayacak olan öğretmenlerdir. Çoklu zekâ kuramıyla eğitimde öğrenci merkezli yaklaşım esastır. Yani öğrenci aktif olmalı, öğretmen yol gösterici bir rol üstlenmelidir. Bu sebeple öğretmenler çoklu zekâ kuramı ve uygulamaları hakkında kendilerini yetiştirerek bilgili ve yeterli bir seviyeye gelmelidirler. Öğretmenler eğitimde çoklu zekâ kuramının uygulamaları konusunda kaynakları, araştırmaları ve uygulama örneklerini incelemeli, diğer öğretmenlerle fikir ve deneyimlerini paylaşmalıdırlar.

“Çoklu öğretim modelini benimseyen bir öğretmen öğrencilerin çoklu zekâ alanlarını yaratıcı bir şekilde harekete geçirmek ve onların farklı yollarla öğrenmelerine fırsat tanımak için farklı zekâ alanları ile ilişkili öğretim metotlarını kendine özgü bir bütünlük içinde sınıftaki öğretim sürecine uyarlamaktadır.”¹²⁴

“Bu çerçeveden ele alındığında, çoklu zekâ teorisinin öğretim alanına sağladığı en büyük katkı, bir çok geleneksel eğitim sistemlerinde öğretmenlerin sahip oldukları öğretim stratejileri repertuarlarının sözel-dil zekâ alanının dışına çıkarak daha da genişletmeleri gerektiğini vurgulamasıdır. Bu durumda, örneğin, uzaysal zekâ alanı güçlü olan bir öğrenci, resimler, üç boyutlu materyaller, video oyunları veya grafik içeren bilgisayar programları ile yeni şeyler öğrenmeyi tercih edebilir.”¹²⁵

Çoklu zekâ kuramına dayalı bir dersi planlarken ve uygularken şu noktalara dikkat edilmelidir:

- Kurama dayalı öğretim öncesi öğretmenler, kuram ve uygulamaları hakkında yeterli bilgi ve beceriye sahip olmalıdır.

¹²³ Gökaydın, Nevide, Çaędas Eğitime Bakış, Milli Eğitim Dergisi, Sayı153-154, Kış-Bahar/2002,s.2

¹²⁴ Saban, Ahmet, a.g.e., s.62.

¹²⁵ Saban, Ahmet, a.g.e., s.63

- Öğrencilerin tepkileri olacağı göz önünde bulundurularak kuram ve dersteki uygulamaları konusunda öğrenciler önceden bilgilendirilmelidir.
- Dersin ve konunun hedeflerine göre etkinlikleri planlamalı, ders konusunun süresi ve etkinliklere ayrılacak süreler belirlenmelidir. Bütün zekâ alanlarını kullanmak adına gereksiz etkinlikler hazırlanmamalıdır.
- Etkinliklerde zekâların tek başına kullanılmamasına dikkat edilmeli, etkinlikleri planlarken öğretilcek konuda zekâlar arasında nasıl bağlantılar kurulabileceği veya birbirlerine uyarlanabileceği düşünülmelidir.

Zekâ alanları birbirleriyle etkileşim içindedir. Örneğin; müziksel zekâyı kullanarak bir melodi bestelenirken, enstrüman çalabilmek için bedensel-kinestetik zekâ faydalanılacaktır. Bir resim çalışmasında öğrencinin konu ile ilgili bir şarkı uydurması ve söylemesi sırasında müziksel zekâ kullanılırken, hassas fırça hareketleri için bedensel-kinestetik zekâ kullanılacaktır, ya da sosyal-sözel-bedensel zekâ alanlarının birlikte kullanılabileceği iletişim çalışmaları gibi örnekler çoğaltılabilir.

“Bir zekâdan kaynaklanan beceriler, bilgi edinmenin aracı olarak kullanılabilir. Bir başka deyişle, bireyler dilin kurallarını, kinestetik veya uzamsal örnekleri ya da kişilerarası ilişkileri kullanarak öğrenebilirler. Farklı zekâlar bilgi aktarımının araçları olarak kullanılabilirken, üzerinde ustalık kazanılacak malzeme, belli bir zekânın sınırları dahilinde yer alabilir. Eğer bir enstrümanın çalınması öğrenilecekse, edinilecek bilgi müzikal bilgi olacaktır. Hesaplanarak öğrenilecekse, edinilecek bilgi mantıksal-matematiksel bilgi olacaktır (Öğrenim aracı doğası itibarıyla dilsel olsa dahi...).”¹²⁶

- Öğrencilerin gösterdiği davranışların hazırlanan etkinliklere uygun olup olmadığı gözlemlenmeli, gerekli müdahaleler yapılmalıdır. Öğrencilerin bireysel farklılıkları bulunduğu göz önüne alınmalıdır.
- Planlanan çoklu zekâ etkinlikleri için zekâ alanlarına uygun öğretim stratejileri, yöntem ve teknikler belirlenmelidir.

---

¹²⁶ Gardner, Howard, a.g.e., s.546.

“Her bir zekâ kendine özgü eğitim ve öğretim araçlarına, tekniklerine sahiptir. Eğitim ve öğretim programlarının oluşturulmasında ve zenginleştirilmesinde çoklu zekâların her birinin kendine özgü teknikleri kullanılabilir. Çoklu zekâ teorisinin sınıflarda öğrenme ortamlarında kullanılmasıyla beynin sağ ve sol lobu aktif hale getirilerek kullanım yüzdeliği artar. Beynin aktif olarak kullanıldığı ortamlarda, yüksek düşünme becerileri gelişir, hayal gücü zenginleşir ve öğrenme etkinliği artar.”¹²⁷

Tablo-3. “Zekâ Türleri İle Eğitim Durumları Arasındaki İlişki”¹²⁸

Hedef Alanları Zekâ Türleri	Öğretim Stratejileri	Yöntem ve Teknikler	Araç ve Gereçler
Sözel-Dilbilimsel	Sunuş Yoluyla	Anlatma, Tartışma	Görsel - İşitsel
Mantıksal-Matematiksel	Buluş Yoluyla	Tartışma	Görsel
Görsel-Uzamsal	Sunuş, Buluş ve Araştırma Yoluyla	Gösterip Yaptırma	Görsel
Müzikal-Ritmik	Sunuş, Buluş ve Araştırma Yoluyla	Gösterip Yaptırma	İşitsel, Görsel - İşitsel
Bedensel-Duyudevinimsel	Sunuş, Buluş ve Araştırma Yoluyla	Gösterip Yaptırma	Görsel
Doğa-Doğacı	Buluş ve Araştırma Yoluyla	Problem Çözme	Görsel
Sosyal-Bireylerarası	Buluş ve Araştırma Yoluyla	İşbirliğine Dayalı, Tartışma, Drama	Görsel
İçsel-Özedönük	Buluş ve Araştırma yoluyla	Bireysel Yöntem	İşitsel

- Ders içi etkinliklerde kullanılacak materyaller, araç-gereç ve eğitim teknolojileri belirlenmeli ve ders öncesinde hazır hale getirilmelidir.
- Bir zekâ alanı ile ilgili etkinlik yapıldıktan sonra diğer bir zekâ alanı ile ilgili etkinliğe nasıl geçileceği planlanmalıdır. Etkinlikler arası geçişte kopukluklar olmamalı, bir bütün halinde devam etmelidir.

¹²⁷ Vural, Birol, Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ, Hayat Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2004, s.281.

¹²⁸ Demirel, Özcan v.dğr, a.g.e., s.65.

“Çoklu zekâ teorisini uygulamaya koymak için standart sayılabilecek tek bir öğretim modelinden, tarzından veya yaklaşımından söz etmek mümkün değildir. Aksine, çoklu zekâ teorisi, öğretmenlere bir dizi seçenekler sunarak onları sınıflarında farklı öğretim modellerinin bir arada uygulanmasını gerektiren çoklu bir öğretim yaklaşımını benimsemeye zorlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, çoklu zekâ teorisi, çok kapsamlı bir öğretim modeli ortaya koyarak öğretmenlerin sınıfta daha fazla sayıda öğrencilere ulaşabilmek için eğitimde kullandıkları öğretim yöntemlerini gözden geçirmelerine zorlamakta ve öğretimde yöntem zenginliğine gitmeleri hususunda onlara yardımcı olmaktadır.”¹²⁹

1.5. KAYNAŞTIRMIS SANAT EĞİTİMİ YÖNTEMİ VE ÇOKLU ZEKÂ KURAMI

“Eğitimciler, uzamsal ve görsel zekâ başlığı altında görsel sanat çalışmasını bulacaklardır. Ancak, sanatın öteki zekâ biçimlerini de kullanması gerekir. Örneğin, sanat yönetmenleri bir ürünü tasarlamada uzamsal oluşum ile yola çıkar, ancak daha sonra maliyet tahminleri için matematiksel becerilerini, yazarken dil yeteneğini ve bir ekiple çalışmayı planlarken kişiler arası ilişki yeteneklerini kullanırlar. Tasarım gerçekte bir kaç zekânın hep birlikte kullanılmasını gerektirmektedir.”¹³⁰

Çoklu zekâ alanlarından sanat eğitimi ile en çok ilişkisi olduğu görülen temelini görme duyusu ve buna bağlı olarak şekiller tasarlama ve zihinde resimler yaratma yeteneğinin oluşturduğu görsel ve uzamsal zekâdır.

“Uzamsal düşünmenin bilime katkısı yeterince vurgulanmasa da, görsel sanatlar açısından kilit önem taşıdığı apaçıktır. Resim ve heykel, görsel ve uzamsal dünyaya duyarlılık kaplar, bunları bir sanat eserinde yeniden yaratabilme becerisini de gerektirir. İncelikli bir hareketin kontrolü gibi başka bazı entelektüel becerilerin de kuşkusuz katkısı vardır, ama grafik sanatların olmazsa olmazı uzamsal alanla ilgilidir.”¹³¹

Sanat eğitimi ve görsel algı ilişkisi açısından bakıldığında görsel-uzamsal zekâ daha etkili olsa da diğer zekâ alanları da sanat eğitiminde kullanılmalıdır. Çünkü görsel çalışmalar daha çok beynin sağ yarım küresini çalıştırır ve geliştirir. Diğer zekâ alanlarının da kullanılması ile gerçekleştirilen sanat eğitimi çalışmalarlarıyla hem beynin

¹²⁹ Saban, Ahmet, a.g.e., s.63.

¹³⁰ Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, 1997-b, a.g.e., s.3.20.

¹³¹ Gardner, Howard, a.g.e., s.279.

iki yarım küresi kullanılır hem de diğer zekâ alanlarının gelişimi sağlanır. Bu sayede çok yönlü bir öğrenme gerçekleşmiş olur.

Kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminde çoklu zekâ kuramına dayalı olarak hazırlanacak bir ders planı hazırlama sürecinde gerçekleştirilebilecek etkinlikler şunlar olmalıdır;

1. Bir sanat eğitimi konusu seçilmeli. Bu konu için hedef, davranışlar ve uygulama süresi belirlenmeli,
2. Belirlenen sanat eğitimi konusunun işlenmesinde kullanılacak araç-gereç, öğretim materyalleri, yöntem ve tekniklerine ilişkin yapılabilecekler düşünülmeli. Bunların hangi zekâ alanlarında kullanılacağı planlanmalı,
3. Sanat eğitimi konusu veya amacıyla ilgili olarak dört temel sanat disiplinine (sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalar) göre yapılabilecek çalışmalar çıkarılarak bunlara çoklu zekâ alanlarına ait yönlendirici sorular çıkarılmalıdır. Bunu yaparken kullanılacak araç-gereçler de göz önünde bulundurulmalıdır,

Sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalara ilişkin öğretim yaklaşımlarını her zekâ alanında netleştirmek için sanat eğitimcileri ile belirlenen sanat eğitimi konusu hakkında beyin jimnastiği yapılarak bu etkinlikler tespit edilmeli,

4. Tespit edilen fikirler ve etkinliklerden sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalar göre sınıfta işlenebilecek en uygun olanları seçilmeli,
5. Sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalar ve seçilen etkinlikler materyallerin kullanılacağı belirlenmiş sanat eğitimi konusunda bir ders ve ünite planı geliştirilmeli,
6. Hazırlanan ders ve ünite planı sınıfta uygulanmalıdır.

Sanat eğitimi (Resim-iş) derslerinde belirlenen bir ders konusunu çoklu zekâ kuramına göre planlarken zekâ alanlarına göre planlama sorularının tespit edilmesi için şu soruları sorabiliriz:

1. Sözel / Dilsel : Konuşmayı, yazmayı, sanat eğitimi kavram ve sözcüklerini nasıl ve hangi etkinliklerle kullanabilirim?

2. Matematiksel/Mantıksal : Sayılardan, hesaplamalardan, karşılaştırmalardan, sınıflandırmalardan, mantıksal analizlerden ve eleştirel düşünmeden dört disiplin alanında nasıl faydalanabilirim?
3. Görsel / Uzamsal : Sanat eleştirisi, sanat tarihi, estetik, uygulamalı çalışmalarda görsel araçları, resimleri şekilleri, renkleri, biçim ve formları, diyagramları, zihin haritalarını nasıl kullanabilirim?
4. Bedensel / Kinestetik : Vücudu, hareketleri ve el becerilerini kullanmayı gerektiren kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi çalışmalarını nasıl geliştirebilirim?
5. Müziksel- Ritmik: Müziği, ritmi, melodiye ve sesleri sanat eğitimi derslerini destekleyici olarak nasıl kullanabilirim?
6. Sosyal-Kişilerarası : Dört disiplin alanında öğrencileri paylaşmaya, işbirliği içerisinde çalışmaya, birbirlerinden öğrenirken yardımlaşmalarını sağlayacak etkinliklere nasıl yönlendirebilirim?
7. İçsel : Öğrencilerin duygularını harekete geçirmek, kendilerini tanımalarını ve ifade edebilmelerini sağlamak için neler yapabiliriz?
8. Doğacı zekâ: Doğayı, canlı ve cansız varlıkları ve çevre bilincini sanat eğitimi derslerine nasıl katabiliriz?

“Geleneksel yapıdaki öğrenme anlayışı, öğrencilerin öğrenme sürecine ilişkin düşüncelerini şu şekilde etkileyebilir: “Öğrenme, birbirinden ayrı parçalar olarak oluşur.” : matematik parçası, sosyal bilgiler parçası ve fen bilimleri parçası gibi. Öte yandan, çoklu zekâ teorisi, öğrenmeyi daha anlamlı kılmak için ders planları hazırlanırken “tematik” bir yaklaşımın izlenmesi gerektiğini vurgular.”¹³²

“Öğretimde tematik yaklaşım, sınıfta ele alınacak konuyla ilgili çeşitli öğrenme etkinliklerinin disiplinlerarası bir anlayışla planlanmasını ve uygulanmasını gerektirir. Bu sayede öğrenciler, bir alanda öğrendiklerini diğer alanlarla ilişkilendirerek bütüncül bir görüş elde ederler. Çünkü, "tema" birden çok disiplin arasındaki geleneksel sınırları ortadan kaldırır, çeşitli disiplinlere ilişkin dış dünyada bir arada bulunan bütün bilgileri

---

¹³² Saban, Ahmet, a.g.e., s.73.

ve becerileri birbiriyle ilişkilendirir ve öğrencilerin kendi zekâ alanlarını pratik bir biçimde kullanmalarına fırsat tanır.”¹³³

Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemini çoklu zekâ kuramı uygulamalarını birleştirmek için tematik yaklaşıma göre hazırlanacak bir plan kullanılabilir. Bu şekilde dört sanat disiplini sekiz çoklu zekâ alanı ile ilişkilendirmek mümkündür. Bu amaçla hazırlanacak bir planda ders konusunun hedef ve davranışları göz önünde bulundurulmalıdır. Sonraki aşama her bir sanat disiplinine sekiz zekâ alanından faydalanılarak hangi etkinliklerin yapılabileceğini düşünmek olmalıdır. Ancak disiplinleri sekiz zekâ alanı ile mutlaka kullanmak adına anlamsız, amaç dışı etkinliklerin hazırlanmamasına dikkat edilmelidir.

Aslında son derece önemli olan, bilgi, beceri ve deneyim isteyen böyle bir planı hazırlamak için öğretmenler, program geliştirme uzmanları ve sanat eğitimcileri bir araya gelerek fikirlerini, bilgi ve deneyimlerini paylaşmalıdır. Bu amaçla ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelerin uygulanmasında bilgi ve deneyim isteyen program geliştirme çalışmalarını yürütüp ve öğretmenlerin bu konulardaki eksikliklerini kapatmada yol gösterici olması gerekmektedir.

Sanat eserleri incelemesi konusunda kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramı için tematik yaklaşımlı bir ders planı örneği Ek 2.c’de verilmiştir.

Sanat eğitiminde de disiplin temelli eğitim çoklu zekâ kuramı gibi çağdaş eğitim ve öğretim sistemleri ile birleştirilirse öğrencilerin; algısal yetilerini geliştirmek, düşüncelerini görsel biçimlere dönüştürmek, sanatın dilini öğrenmek, kültürlerle sanat yapıtı arasındaki ilişkileri anlamak gibi sanat eğitiminin hedefleri olan davranışları daha kolay ve rahat bir şekilde anlayacaklardır

1.6. Problem

Sanat eğitimi görsel algıya dayalı olarak sanat eserlerine karşı estetik hazzı ve duyarlılığı geliştiren, malzeme ve yaratıcılık arasında düşünsel bağlantı kurarak bireyin kendini ifade edebilmesini sağlayan plânlı programlı bir eğitim sürecidir. Sanat eğitiminde farklı yöntem ve uygulamalar görülebilmektedir. Sanat eğitiminin özel öğretim yöntemlerinden olan “kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi” içeriğini oluşturan

---

¹³³ Saban, Ahmet, a.g.e. s.73.

dört temel disiplini (sanat tarihi, sanat eleştirisi, estetik, uygulamalı çalışmalar) birleştirerek sanat eğitiminin amaçlarına ulaşmayı hedeflemektedir.

Sanat eğitimi, ilköğretim okullarında uygulama alanı görsel sanatlar eğitiminin karşılığı olan Resim-İş derslerinde verilmektedir. İlköğretim okulları Resim-İş dersi amaçlarına baktığımızda sanat eğitimi kapsamında bulunan sanat tarihi, estetik, eleştiri ve uygulamalı çalışmalar gibi kavramlar bu amaçlar arasında yeterince görülmemektedir.

MEB 2003-2004 eğitim-öğretim yılından itibaren başlayarak ilköğretim okullarında derslerin planlanması ve işlenmesinde çoklu zekâ kuramına dayalı eğitim öğretim programı uygulanmaya başlamıştır. İlköğretim okulları ikinci kademe Resim-İş dersi programında ve amaçlarında herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Yalnızca derslerin planlanması ve işlenmesinde çoklu zekâ kuramı uygulamalarından yararlanılmaktadır.

Resim-İş dersi sanat etkinliklerinde; kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminin kendi uygulamaları yanında, çoklu zekâ kuramı uygulamalarından faydalanan eğitim öğretim yaklaşımlarıyla farklı zekâ alanlarına ve kapasitelerine sahip öğrencilere ulaşılarak, sanat eğitiminde hedeflenen amaçlar gerçekleştirilebilecektir.

Ancak ilköğretim ikinci kademe Resim-İş programındaki amaçlar ve konuların sanat eğitimi amaçlarına uygunluğu, haftalık ders saati sayısı, yardımcı ders araç-gereci durumu ile öğretmenlerin Resim-İş derslerinde sanat eğitimi yöntemlerine yaklaşımları incelendiğinde çeşitli sorunlarla karşılaşılabilir.

İlköğretim ikinci kademe Resim-İş dersi öğretmenlerinin kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemi ve çoklu zekâ kuramına bakış açıları ile Resim-İş derslerinde karşılaştıkları sorunlar bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.7. Alt Problemler

1. İlköğretim ikinci kademe uygulanan resim-iş dersi eğitim programı sanat eğitimi için yeterli midir?
2. İlköğretim okullarında Resim-İş dersi ve sanat eğitimi için fiziki şartlar yeterli midir?
3. İlköğretim ikinci kademe resim-iş öğretmenlerinin sanat eğitimi ve kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemine yaklaşımı nasıldır?

4. İlköğretim okulları ikinci kademesinde Resim-İş dersine giren öğretmenlerin çoklu zekâ kuramı uygulamalarına yaklaşımı nasıldır?
5. Çoklu zekâ kuramı ve sanat eğitimi uygulamalarında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
6. İlköğretim ikinci kademe resim iş derslerinde çoklu zekâ kuramı ve kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi birlikte uygulanırsa bu, öğrencilerin sanatsal potansiyellerini ortaya çıkarabilir mi?

1.8. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı ilköğretim okulları ikinci kademesinde Resim-İş dersi öğretmenlerinin sanat eğitimi uygulamaları ve çoklu zekâ kuramına yaklaşımlarını değerlendirmektir. Ayrıca Resim-iş dersi amaçlarının gerçekleşmesinde kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramının birlikte uygulanması konusunda öneriler getirmektir.

1.9. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, ilköğretim ikinci kademe Resim-İş öğretmenlerinin çoklu zekâ kuramına dayalı sanat eğitimi etkinliklerini gerçekleştirme dereceleri, karşılaştıkları sorunların belirlenmesi ve kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemine yaklaşımlarının belirlenmesi açısından önemlidir. Elde edilen bulgularla Resim-İş dersi amaçlarına ulaşmada sanat eğitiminde kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramının önemini ortaya koyarak bunların, resim-iş öğretmenlerine, sanat eğitimcilerine ve program geliştirme uzmanlarına yardımcı olması beklenmektedir.

1.10. Varsayımlar

Bu araştırma şu varsayımlara dayanmaktadır:

1. Anket uygulanan öğretmenlerin anket formundaki soruları içtenlikle yanıtladıkları,
2. Araştırmanın örnekleminin , araştırma evrenini doğru olarak temsil ettiği,
3. Görüşlerine başvurulmuş uzmanların gerçeği yansıttığı,
4. Kaynak, kişi ve kurumlardan alınan bilgilerin doğru olduğu varsayılmıştır.

1.11. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın örnekleme, Bursa ili Osmangazi, Nilüfer, ve Yıldırım ilçelerindeki seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiş resmi ilköğretim okullarında, ikinci kademedeki Resim-İş dersine giren 60 öğretmenle sınırlıdır.
2. Araştırmada elde edilen veriler, anket sorularına verilen yanıtların değerlendirilmesi sonucunda ulaşılan bulgularla sınırlıdır.
3. Araştırmadan elde edilen veriler 2005-2006 öğretim yılı ile sınırlıdır.

1.12. Tanımlar

Sanat Eğitimi: Bireyin yaratıcı gücünü, estetik duyarlılığını ve eleştirel bakış açısını geliştirerek, kendini ifade edebilmesini amaçlayan plânlı, programlı eğitim sürecidir.

Resim-İş Dersi: İki ve üç boyutlu çalışmalarını içeren görsel sanatlar eğitiminin verildiği alandır.

Zekâ: Akıl yürütme , soyut ve somut düşünebilme, amaca uygun zihinsel davranışları yapabilme yetenekleridir.

Yaratıcılık: Yeni ve özgün fikirler geliştirebilme, bilinçli yaklaşımlarla problem çözme yeteneğidir.

Eğitim Hedefleri: Eğitim sisteminin amaçları doğrultusunda plânlanan davranışlara ulaşılmasıdır.

Yöntem: Beceri ve davranışların kazandırılmasında, hedefe ulaşmada izlenen yol, metot.

II. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2005-2006 öğretim yılında Bursa ili, üç merkez ilçesindeki resmi ilköğretim okullarında ikinci kademesinde Resim-İş derslerine giren öğretmenler oluşturmaktadır.

Bursa ili, merkez üç ilçesinde (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) seçkisiz örneklem yoluyla belirlenen toplam 51 ilköğretim okulundan, (Ek-3.a) her ilçeden 20'şer olmak üzere toplam 60 Resim-İş öğretmeni bu araştırmanın örneklemine oluşturmaktadır.

2.2.Veriler ve Toplanması

İlköğretim II. kademedeki Resim-İş derslerinde yararlanılmakta olan çoklu zekâ kuramı uygulamaları ve özel bir öğretim yöntemi olan kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi hakkında Resim-İş öğretmenlerinin yaklaşımlarını değerlendirmeye yönelik bu araştırma için kullanılan veri toplama aracı, araştırmacı tarafından hazırlanan ve 25 sorudan oluşan anket formudur. Anket soruları hazırlanırken tez danışmanı ve uzman görüşlerine başvurulmuş, anket uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Hazırlanan anketin uygulanabilmesi için Bursa Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden onay (Ek-3b) alınmıştır. Anket uygulamaları sırasında okul yöneticileri anket hakkında bilgilendirildikten sonra Resim-İş Öğretmenleri ile birebir görüşme yapılarak anket uygulanmıştır.

2.3.Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırmada 60 Resim-İş öğretmenine uygulanan anket formlarının çözümlemesine geçmeden önce anket formları kontrol edilerek araştırmaya uygun olup olmadıkları belirlenmiştir. Uygun olan formlara verilen yanıtlar anketin bölümlerine göre hazırlanmış bilgi formlarına ve daha sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Anketin her bölümü için öğretmenlerin yanıtlarından elde edilen veriler çözümlenirken, frekans ve

yüzelikler kullanılarak anket analiz edilmiştir. Veriler hazırlanan tablo ve grafiklerle gösterilmiş, gerekli yorumlar yapılarak desteklenmiştir.

III. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmada, İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş dersinde kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zekâ kuramı uygulamalarına öğretmenlerin yaklaşımlarını saptamak amacıyla Bursa ili, merkez üç ilçesindeki (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) toplam 51 ilköğretim okulunda II. kademede Resim-İş dersine giren her ilçeden 20'şer, toplam 60 öğretmene 2005-2006 Eğitim-Öğretim yılında anket uygulaması yapılmıştır. (Ek-3.c)

Uygulanan anket çalışmasının birinci bölümde kişisel bilgilere, ikinci bölümde ilköğretim ikinci kademe Resim-İş dersi sanat etkinliklerine, üçüncü bölümde ise Resim-İş derslerinde çoklu zekâ uygulamalarına ilişkin sorulara yer verilerek öğretmenlerden bu konulardaki uygulamalarına yönelik bilgiler alınmıştır.

Bu bölümde; kişisel bilgileri, ilköğretim ikinci kademe Resim-İş dersi sanat etkinliklerini ve Resim-İş derslerinde çoklu zekâ uygulamalarını ölçmeye yönelik anket sorularına verilen yanıtların frekans ve yüzdeler dağılımları hesaplanarak tablolar ve grafiklerle gösterilmiş, bu sonuçlara göre yorumlara yer verilmiştir.

3.1. ANKET SONUÇLARI

3.1.1. Kişisel Bilgiler

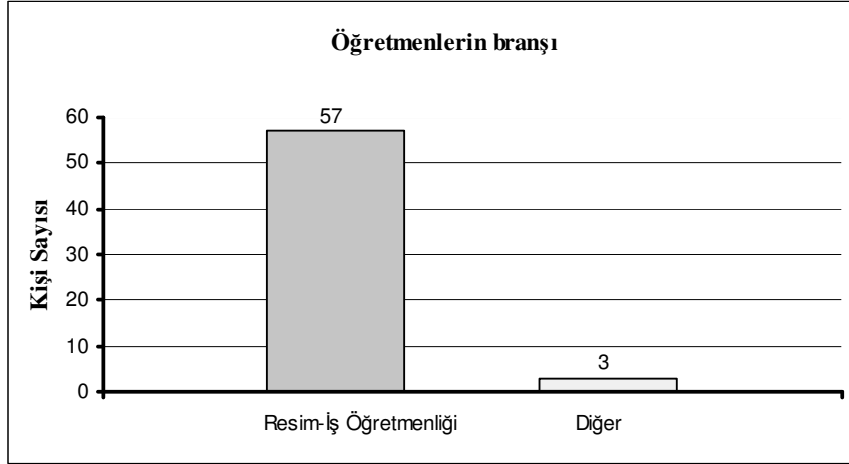
3.1.1.1. Öğretmenlerin Branşı

Tablo-4

Öğretmenin Branşı	f	%
RESİM-İŞ	57	95
DİĞER	3	5
TOPLAM	60	100

Ankete katılan ve Resim-İş dersine giren öğretmenlerinin % 95'inin branşı Resim-İş iken %5'inin branşı İş ve Teknik Eğitimidir. İş ve Teknik eğitimi branşındaki bu öğretmenler de üniversitelerin eğitim fakültesi, Resim-İş bölümünden mezundur. Ancak atamaları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından İş ve Teknik Eğitimi öğretmenliği olarak yapılmıştır.(Tablo-4, Grafik1)

Grafik- 1

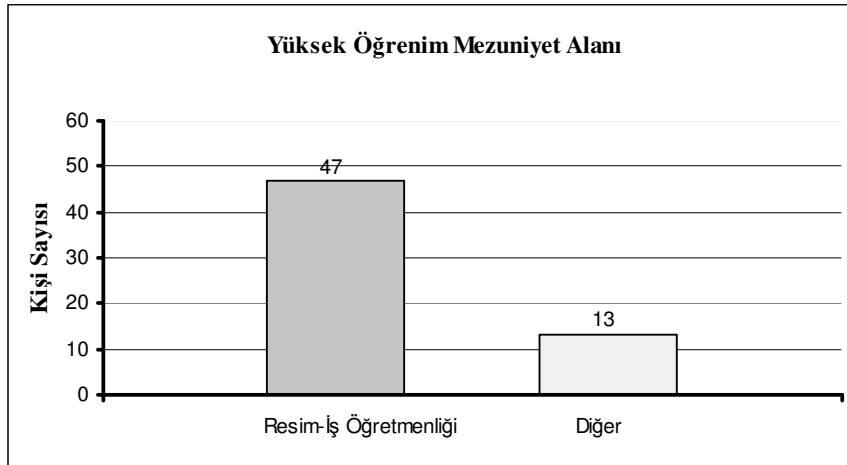
3.1.1.2. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Bölüm

Tablo-5

Öğretmenin Mezun Olduğu Bölüm	f	%
RESİM-İŞ	47	78,3
DİĞER	13	21,6
TOPLAM	60	100

Ankete katılan öğretmenlerin %78,3'ü Resim-İş Öğretmenliği Bölümü mezunudur. % 21,6'sı ise Resim-İş bölümüne bağlı grafik, tekstil ve iş eğitimi gibi anasanat dallarından mezun olmuştur.(Tablo-5, Grafik-2)

Grafik- 2

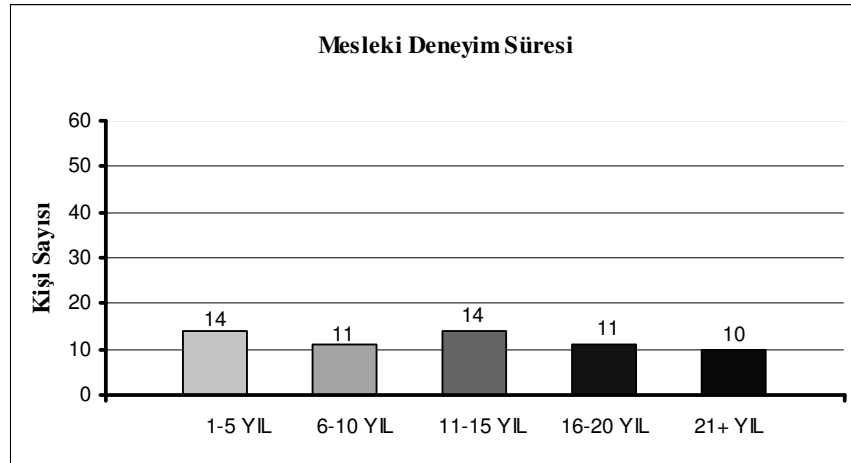
3.1.1.3. Öğretmenlerin Mesleki Deneyimi

Tablo-6

Mesleki Deneyim	f	%
1 - 5 Yıl	14	23,3
6 - 10 Yıl	11	18,3
11 - 15 Yıl	14	23,3
16 - 20 Yıl	11	18,3
21 Yıl ve üstü	10	16,6
TOPLAM	60	100

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin mesleki deneyimlerine bakıldığında %23,3'ünün 1-5 yıl arası deneyime sahip olduğu görülmektedir. 6-10 yıl arası deneyime sahip olanların oranı %18,3'tür. 11-15 yıl arası deneyime sahip olanlar oranı %23,3 ve 16-20 yıl arası öğretmenlik deneyimi olanların oranı %18,3'tür. 21 yıl ve üzeri çalışma deneyimi olan öğretmenlerin oranı ise % 16,6'dır. Beş yıllık çalışma dilimlerine bakıldığında, ankete katılan öğretmenlerin yüzde oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. (Tablo-6, Grafik-3)

Grafik- 3

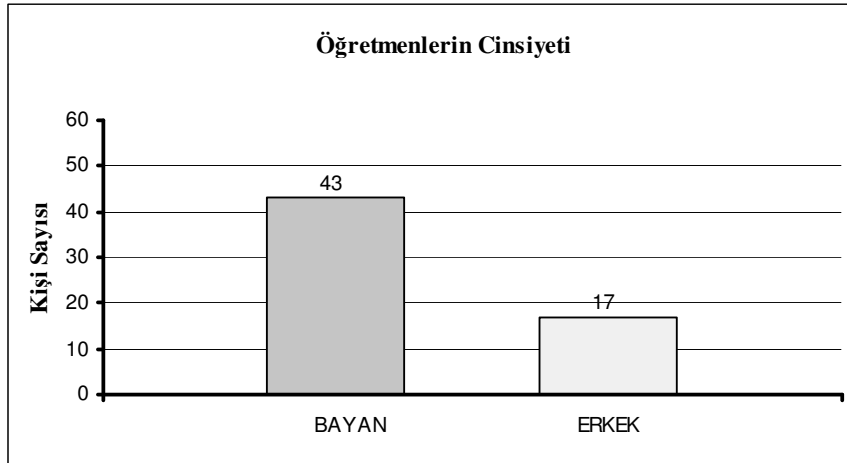
3.1.1.4. Öğretmenlerin Cinsiyeti

Tablo-7

Öğretmenlerin Cinsiyeti	f	%
BAYAN	43	71,6
ERKEK	17	28,3
TOPLAM	60	100

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %71,6'sını bayanlar oluştururken, %28,3 'ü erkek öğretmenlerdir. Bursa merkez üç ilçesindeki Resim-İş öğretmenlerinin çoğunluğunu bayan öğretmenler oluşturmaktadır. (Tablo-4, Grafik-4)

Grafik- 7

3.1.2. Resim-İş Dersi Sanat Etkinlikleri Araştırma Sorularının Sonuçları

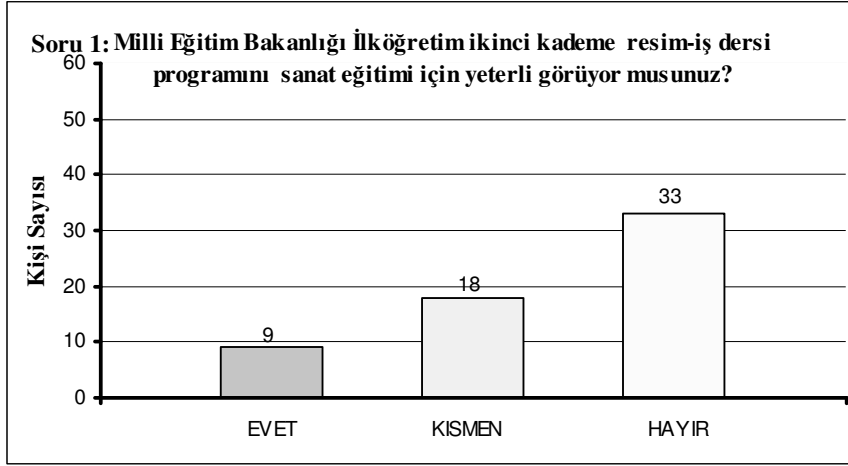
3.1.2.1. “Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ikinci kademe Resim-İş dersi programını sanat eğitimi için yeterli görüyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %15’i “evet”, %30’u “kısmen” ve %55’i ise “hayır” yanıtı vermiştir. (Tablo-8, Grafik-5)

Tablo-8

Soru 1	f	%
EVET	9	15,0
KISMEN	18	30,0
HAYIR	33	55
TOPLAM	60	100

Grafik-5

Resim-İş öğretmenlerinin %55’lik çoğunluğu ilköğretim ikinci. kademe Resim-İş dersi programının sanat eğitimi için yetersiz olduğu görüşündedir. %30’lık kısmı bazı konularda programı sanat eğitimi için yeterli görürken, %15’lik az bir kısmı ise programın yeterli olduğu görüşündedir. Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin çoğunluğu ilköğretim ikinci kademe Resim-İş dersi eğitim programının sanat eğitimine yönelik hedef ve davranışlardan uzak olduğunu belirtmektedir.

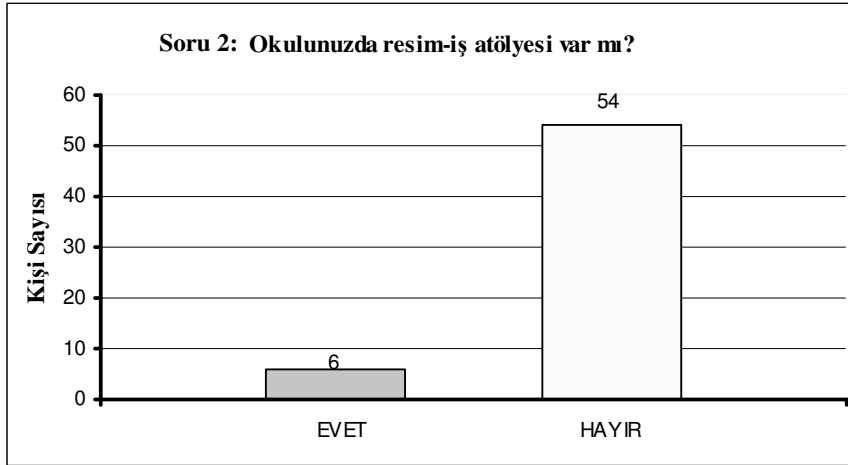
3.1.2.2. “Okulunuzda Resim-İş atölyesi var mı?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %10’i “evet”, %90’ı ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-9, Grafik-6)

Tablo-9

Soru 2	f	%
EVET	6	10
HAYIR	54	90
TOPLAM	60	100

Grafik- 6

Bu sonuçlara göre, bünyesinde Resim-İş atölyesi bulunan okulların oranı %10 ile çok azdır. Bursa ili üç merkez ilçedeki (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) resmi ilköğretim okullarının %90’ında Resim-İş atölyesi bulunmamaktadır. Resim-İş dersleri atölyesi olmayan okullarda diğer derslerinde işlendiği sanat eğitimi için uygun olmayan dersliklerde işlenmektedir.

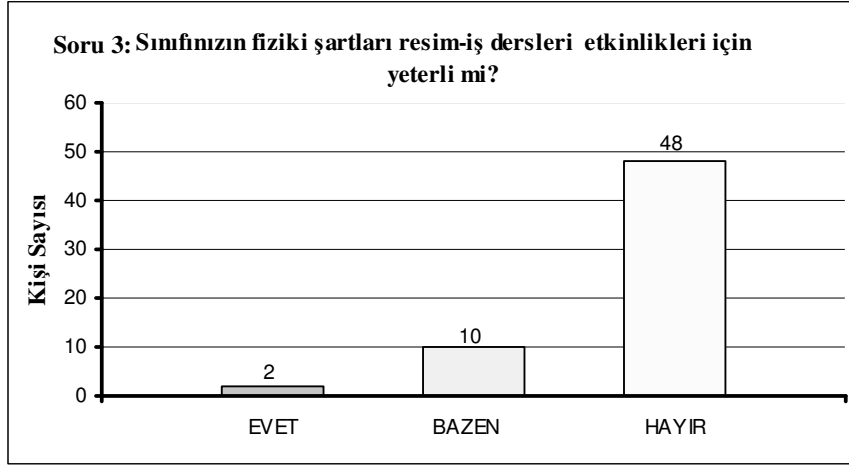
3.1.2.3 “Sınıfınızın fiziki şartları Resim-İş dersleri etkinlikleri için yeterli mi? ” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %3,3’ü “evet”, %16,6’sı “bazen” ve %80’i ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-10, Grafik-7)

Tablo-10

Soru 3	f	%
EVET	2	3,3
BAZEN	10	16,6
HAYIR	48	80
TOPLAM	60	100

Grafik-7

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %80’lik büyük bir çoğunluğu sanat eğitimi için uygun olmayan koşullarda Resim-İş dersini işlerken, %16,6’sının bazen sınıf fiziki şartlarının uygun olabildiği görülmektedir. %3,3’lük çok az bir kısımda ise sınıflarının fiziki şartlarının Resim-İş dersi için uygun olduğu görülmektedir.

3.1.2.4. “Sınıfınızda Resim-İş dersi etkinliklerini sergilemek için kullanılan bir köşe var mı? ” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruyu ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %55’i “evet”, %8,3’ü “bazen”, %26,6’sı “hayır” olarak yanıtlamıştır. (Tablo-11, Grafik-8)

Tablo-11

Soru 4	f	%
EVET	33	55
BAZEN	11	18,3
HAYIR	16	26,6
TOPLAM	60	100

Grafik-8

Verilen yanıtlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %55’lik çoğunluğu ders içi etkinliklerde ortaya çıkan çalışmalarını sınıf panolarında sergileyebilirken, %18,3’ü genellikle sınıflardaki panolar diğer derslerle ortak kullanıldığı için, yer bulabildiklerinde çalışmalarını sergileyebilmektedirler. %26,6’sı ise sınıflarında böyle bir imkânlarının olmadığını belirtmiştir. Öğrenci çalışmalarının sergilenmesi konusunda öğretmenlerin gayretli olduğu görülmektedir.

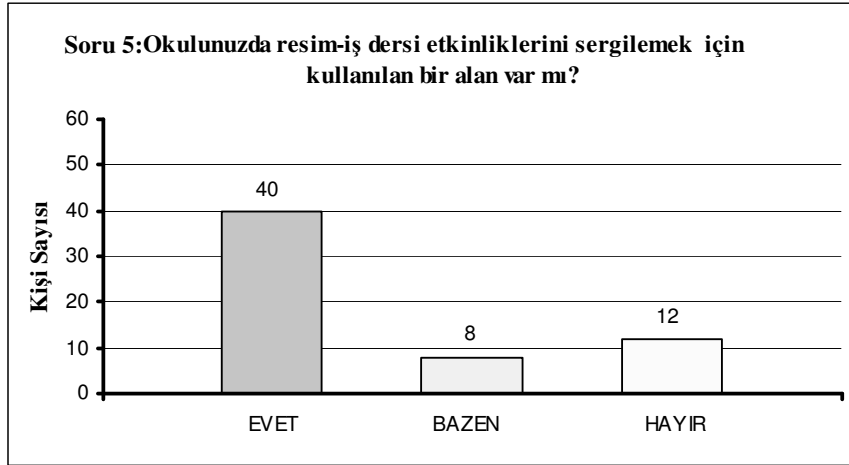
3.1.2. 5. “Okulunuzda Resim-İş dersi etkinliklerini sergilemek için kullanılan bir alan var mı? ” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %66,6’sı “evet”, %13,3’ü, “bazen” ve %20’si ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-12, Grafik-9)

Tablo-12

Soru 5	f	%
EVET	40	66,6
BAZEN	8	13,3
HAYIR	12	20
TOPLAM	60	100

Grafik-9

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %99,6’lık çoğunluğu görev yaptıkları okulun derslik harici bölümlerinde Resim-İş dersi etkinliklerinin sergilenebileceği alanlar bulabilmektedir. %13,3’ü buna bazen imkân bulabilirken, öğretmenlerin %20’si çalışmalarını sergileme imkânına sahip değildir.

Önceki sorudaki verilerle birlikte değerlendirildiğinde okullarda ve sınıflarda öğrenci çalışmalarını sergilemek için imkânların bulunduğu ve öğretmenlerin öğrenci çalışmalarının sergilenmesine önem gösterdiği görülmektedir.

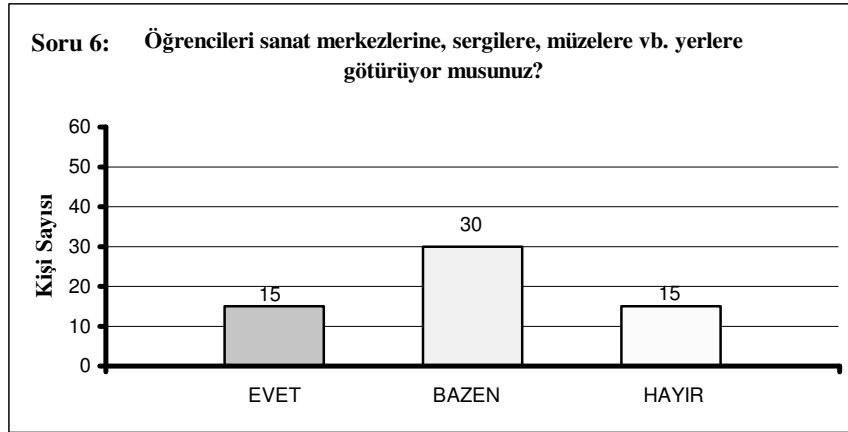
3.1.2.6. “Öğrencileri sanat merkezlerine, sergilere, müzelere vb. yerlere götürüyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %25’i “evet”, %50’si “bazen” ve %25’i ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-13, Grafik-10)

Tablo-13

Soru 6	f	%
EVET	15	25
BAZEN	30	50
HAYIR	15	25
TOPLAM	60	100

Grafik-10

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %25’lik bölümü öğrencileri sanat merkezleri, sergi ve müzelere götürmeye dikkat ederken, %50’si bu gezileri bazen yapmaktadır. %25’lik kısım ise öğrenci gezilerini müze, sergi vb. yerlere hiç düzenlememektedir.

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin sanat merkezlerine, sergilere, müzelere vb. yerlere öğrenci gezileri düzenlenmesine yeteri kadar önem vermediği görülmektedir. Resim-İş dersleri genellikle sınıflarla sınırlı kalmaktadır.

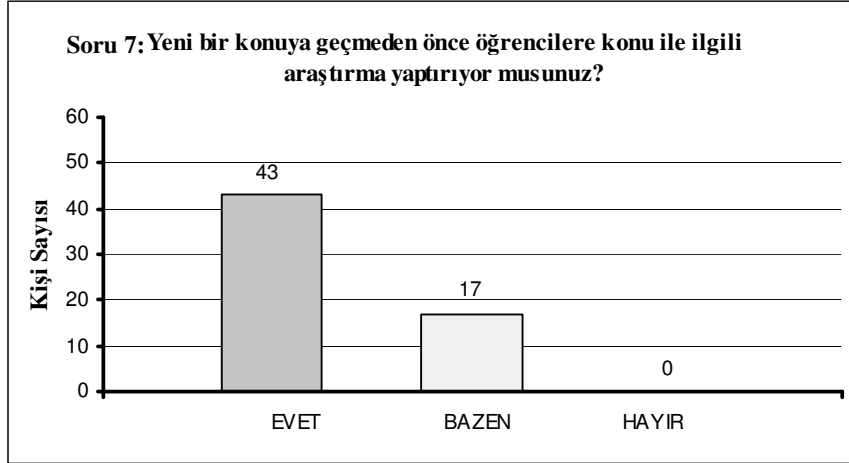
3.1.2.7. “Yeni bir konuya geçmeden önce öğrencilere konu ile ilgili araştırma yaptırıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %71,6’sı “evet”, %28,3 “bazen” yanıtını vermiştir. Bu soruya hayır cevabı veren öğretmen bulunmamaktadır. (Tablo-14, Grafik-11)

Tablo-14

Soru 7	f	%
EVET	43	71,6
BAZEN	17	28,3
HAYIR	-	-
TOPLAM	60	100

Grafik-11

Verilen yanıtlardan Resim-İş öğretmenlerinin %71,6’lık çoğunluğu öğrencilerden yeni bir konuya başlamadan önce konuyla ilgili araştırma yapmalarını istediği ortaya çıkmaktadır. %28,3’ü ise işlenecek ders konusuna göre bazen öğrencilere konuyla ilgili araştırma yaptırmaktadır.

Öğrenciyi bilgiye yönlendirme ve araştırıcı bir kişilik kazandırma konusuna Resim-İş öğretmenlerinin çoğunun önem verdiği görülmektedir.

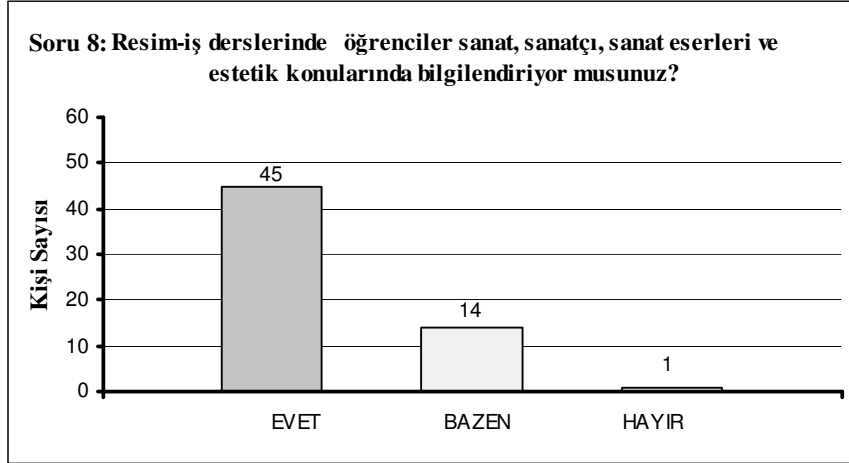
3.1.2.8. “Resim-İş derslerinde öğrenciler sanat, sanatçı, sanat eserleri ve estetik konularında bilgilendiriyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %75’i “evet”, %23,3’ü “bazen” ve %1,6’sı ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-15,Grafik-12)

Tablo-15

Soru 8	f	%
EVET	45	75
BAZEN	14	23,3
HAYIR	1	1,6
TOPLAM	60	100

Grafik-12

Verilen yanıtlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %75’i öğrencileri sanat, sanatçı, sanat eserleri ve estetik konularında bilgilendirirken, %23,3’ü bunu bazen yapmaktadır. Öğretmenlerin %1,6’lık çok az bir kısmı bu bilgileri vermediğini belirtmiştir.

Resim-İş öğretmenlerinin sanat, sanatçı, sanat eserleri ve estetik gibi konulara önem verdiği görülmektedir.

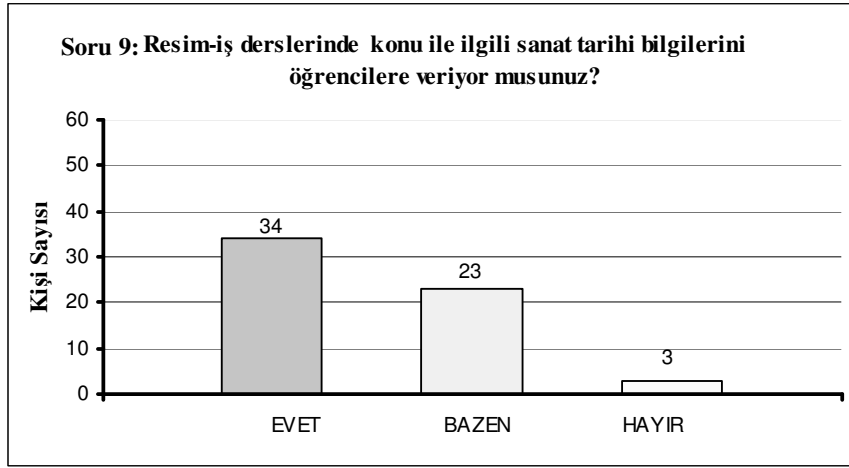
3.1.2.9 “Resim-İş derslerinde konu ile ilgili sanat tarihi bilgilerini öğrencilere veriyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruyu ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %56,6’sı “evet”, %38,3’ü “bazen”, %5’i “hayır” diye yanıtlamıştır. (Tablo-16, Grafik-13)

Tablo-16

Soru 9	f	%
EVET	34	56,6
BAZEN	23	38,3
HAYIR	3	5
TOPLAM	60	100

Grafik-13

Bu sonuçlara göre, ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %56,6’lık çoğunluğu işledikleri konu ile ilgili sanat tarihi bilgilerini öğrencilere verirken, %38,3’ü bu bilgileri bazen vermektedir. %5’lik bir kısım ise bu bilgilere hiç değinmemektedir.

Sanat eğitiminde sanat tarihsel öğretim alanına Resim-İş öğretmenlerinin önem verdiği; ancak bunun daha genele yayılması gerektiği görülmektedir.

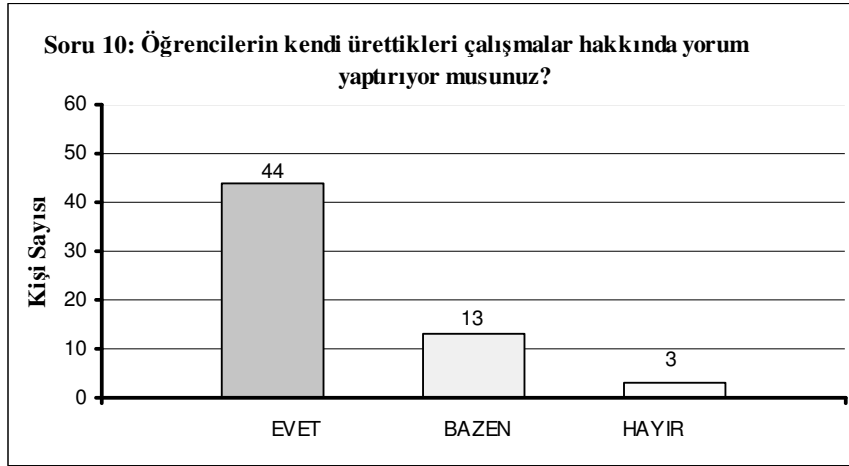
3.1.2.10. “Öğrencilerin kendi ürettikleri çalışmalar hakkında yorum yaptırıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %73,3’ü “evet”, %21,6’sı “bazen” ve %5’i ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-17, Grafik-14)

Tablo-17

Soru 10	f	%
EVET	44	73,3
BAZEN	13	21,6
HAYIR	2	5
TOPLAM	60	100

Grafik-14

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %73,3'lük bir çoğunluğu öğrencilerin kendi yaptığı çalışmalarını yorumlamasına önem verirken, %21,6'sı çalışmaların yorumlanmasını düzenli olarak yaptırmamaktadır. Öğretmenlerin %5'inin ise bunu hiç yaptırmadığını görülmektedir.

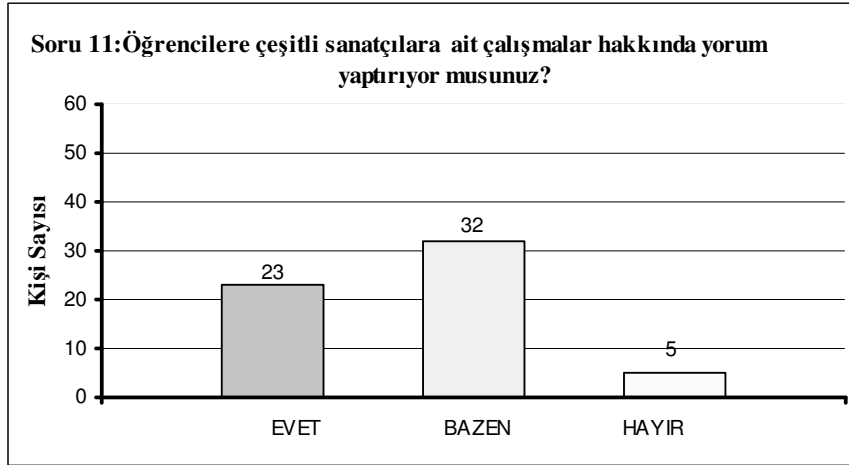
3.1.2.11. “Öğrencilere çeşitli sanatçılara ait çalışmalar hakkında yorum yaptırıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %38,3’ü “evet”, %53,3’ü “bazen”, %8,3’ü ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-18, Grafik-15)

Tablo-18

Soru 11	f	%
EVET	23	38,3
BAZEN	32	53,3
HAYIR	5	8,3
TOPLAM	60	100

Grafik-15

Bu sonuçlara göre Resim-İş öğretmenlerinin %38,3’ü çeşitli sanatçılara ait sanat eserleri üzerinde öğrencilerin yorum yapmalarını sağlarken, %53,3’lük çoğunluğu ise bunu bazen yapmaktadır. %8,3’ü ise sanatçılara ait eser örnekleri üzerine öğrencilere yorum yaptırmamaktadır.

Resim-İş öğretmenlerinin, sanatçılara ait eser örneklerinin öğrencilere yorumlatılmasına yeteri kadar önem vermedikleri görülmektedir.

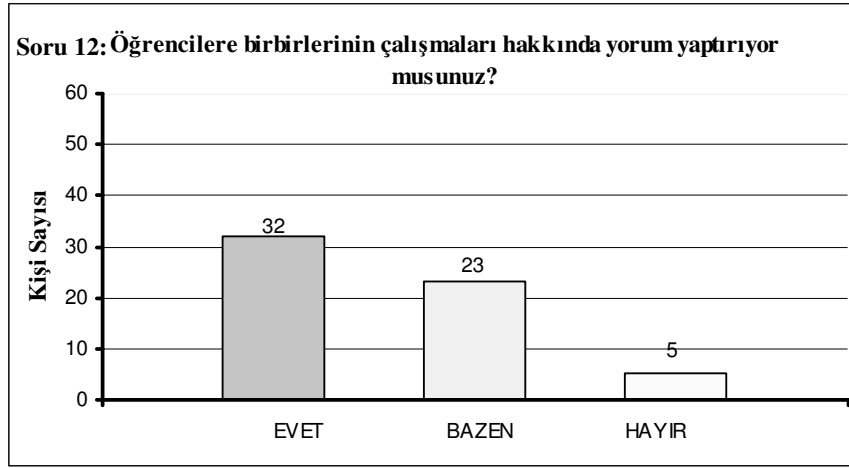
3.1.2.12. “Öğrencilere birbirlerinin çalışmaları hakkında yorum yaptırıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %53,3’ü “evet”, %38,3’ü “bazen”, %8,3’ü ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-19, Grafik-16)

Tablo-19

Soru 12	f	%
EVET	32	53,3
BAZEN	23	38,3
HAYIR	5	8,3
TOPLAM	60	100

Grafik-16

Verilen yanıtlardan Resim-İş öğretmenlerinin %53,3’lük çoğunluğunun öğrencilere arkadaşlarının çalışmalarını yorumlama imkânı sağlarken, %38,3’lük kısmının ise bunu bazen yaptırdığı anlaşılmaktadır. %8,3’ü ise buna gerek görmemektedir.

3.1.2.13. “Öğrencilerin yaptıkları çalışmalar ve çeşitli sanat eserleri üzerine sınıfta eleştiri yapıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %76,6’sı “evet”, %20’si “bazen”, %3,3’ü ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-20, Grafik-17)

Tablo-20

Soru 13	f	%
EVET	46	76,6
BAZEN	12	20
HAYIR	2	3,3
TOPLAM	60	100

Grafik-17

Öğretmenlerin %76,6’lık çoğunluğu, öğrenci çalışmalarını ve çeşitli sanat eserleri üzerine eleştirilerde bulunurken, %20’si bunu bazen yapmaktadır. Çok az bir kısmı ise eleştiri yapmamaktadır.

Bu sonuçlardan Resim-İş öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun öğrencilere ait çalışmalar hakkında eleştiri yaptığı ortaya çıkmaktadır. Öğrencilere sanat eleştirisinin öğretilmesinde en etkili örnek olan Resim-İş öğretmenlerinin genelinin, eleştiri konusuna önem verdiği görülmektedir.

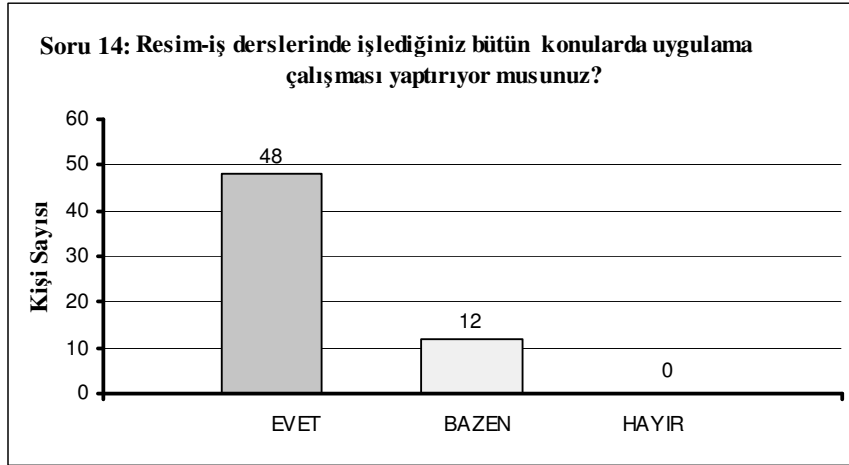
3.1.2.14. “Resim-İş derslerinde işlediğiniz bütün konularda uygulama çalışması yaptırıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %80’i “evet”, %20’si “bazen” yanıtını vermiştir. (Tablo-21, Grafik-18)

Tablo-21

Soru 14	f	%
EVET	48	80
BAZEN	12	20
HAYIR	-	-
TOPLAM	60	100

Grafik-18

Verilen yanıtlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %80’lik çoğunluğunun işledikleri bütün ders konularında uygulama çalışması yaptırdığı görülmektedir. %20’sinin ise bazı konularda uygulama çalışması yaptırmadığı görülmektedir.

Kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminin dört öğretim alanından biri olan uygulamalı çalışmalara Resim-İş öğretmenlerinin estetik, eleştiri ve sanat tarihinde daha fazla yer verdiği görülmektedir. Oysa yöntem, dört disiplin alanına da eşit ağırlıkta ve birbirini takip eden etkinlikler şeklinde yer verilmesini öngörmektedir.

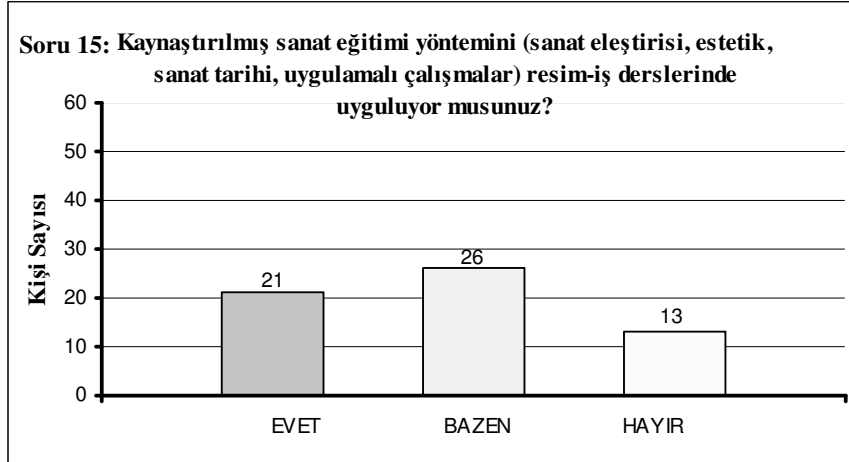
3.1.2.15. “Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemini (sanat eleştirisi, estetik, sanat tarihi, uygulamalı çalışmalar) Resim-İş derslerinde uyguluyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %35’i “evet”, %43,3’ü “bazen”, %21,6’sı ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-22, Grafik-19)

Tablo-22

Soru 15	f	%
EVET	21	35
BAZEN	26	43,3
HAYIR	13	21,6
TOPLAM	60	100

Grafik-19

Verilen yanıtlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %35’i Resim-İş derslerinde kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminden yararlanırken, %43,3’lük çoğunluğu bu öğretim yöntemini bazen uygulamaktadır. %21,6’lık bir kısım ise yöntemden yararlanmamaktadır.

Burada kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminin dört öğretim alanı tek tek ele alındığında Resim-İş öğretmenleri tarafından estetiğe yönelik çalışmalara %75, eleştiriye ve yoruma %61,4, sanat tarihsel açıdan incelemeye %56,6 ve uygulamalı çalışmalara %80 oranında yer verildiği görülmektedir. Estetik, eleştiri, sanat tarihi ve uygulamalı çalışmaları bir bütün olarak ele alan kaynaştırılmış sanat eğitimi yönteminden Resim-İş derlerinde yararlanılması %35 gibi düşük bir orandadır. Buradan Resim-İş öğretmenlerinin kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve uygulamaları hakkında yeterince bilgi ve deneyim sahibi olmadıkları ve öğrencilerin sanatsal gelişimleri için bunun önemini kavrayamadıkları sonucunu çıkarabiliriz. Her ne kadar Resim-İş dersinin işlendiği sınıfların sanat etkinliklerine uygunluğu ve ders saati süresi yetersiz görülse de, bu yöntemi uygulayabilen öğretmenlerin olması tam anlamıyla olmasa da uygulanmaya çalışıldığının bir göstergesidir.

3.1.3. “Resim-İş Dersi Çoklu Zekâ Uygulamalarını Araştırma Sorularının Sonuçları

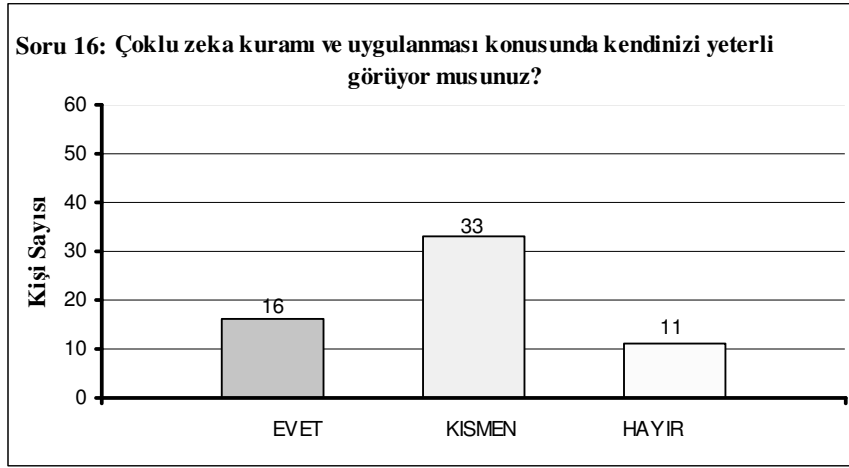
3.1.3.1. “Çoklu zekâ kuramı ve derslerde uygulanması konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %26,6’sı “evet”, %55’i “kısmen”, %18,3’ü ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-23, Grafik-20)

Tablo-23

Soru 16	f	%
EVET	16	26,6
KISMEN	33	55
HAYIR	11	18,3
TOPLAM	60	100

Grafik-20

Verilen yanıtlara göre Resim-İş öğretmenlerinin %26,6’lık az bir kısmı Resim-İş derslerinde çoklu zekâ kuramına dayalı bir öğretim için kendini yeterli görürken, %55’lik çoğunluğu kısmen yeterli olabildiklerini düşünmektedir. %18,3’ünün ise kuram ve uygulamaları hakkında yeterli olmadığı görülmektedir.

Resim-İş öğretmenlerinin eğitimde çoklu zekâ kuramı uygulamaları konusunda genel olarak yeterli olmadığını ve 2003-2004 öğretim yılından bu yana geçen üç yıllık sürede uygulama üzerine yeterli bilgi ve deneyime ulaşamadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

3.1.3.2. “Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitimde çoklu zekâ kuramının uygulanması konusunda yaptığı çalışmaları yeterli görüyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruyu ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %11,6’sı “evet”, %18,3’ü “kısmen”, %70 çoğunluğu ise “hayır” olarak yanıtlamıştır. (Tablo24-, Grafik-21)

Tablo-24

Soru 17	f	%
EVET	7	11,6
KISMEN	11	18,3
HAYIR	42	70
TOPLAM	60	100

Grafik-21

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %11,6’sı Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitimde çoklu zekâ kuramı uygulamaları konusunda öğretmenleri bilgilendirmeye ve yetiştirmeye yönelik çalışmalarını yeterli görürken, %18,3’lük bölümü kısmen yeterli görmektedir. %70 gibi bir çoğunluğu Bakanlığın öğretmenlere yönelik bu çalışmalarının yetersiz olduğunu düşünmektedir.

Eğitimde çoklu zekâ kuramının uygulayıcıları olan öğretmenlerle eğitim hedeflerine ulaşılabilmesi, çoklu zekâ kuramı uygulamaları konusunda öğretmenlerin daha bilgili ve deneyimli olmasını gerektirmektedir. Ayrıca kuramın eğitimde uygulanabilirliği ders araç-gereçlerinin, eğitim teknolojilerinin yeterli olmasını ve dersliklerin buna göre düzenlenmesini de gerektirmektedir.

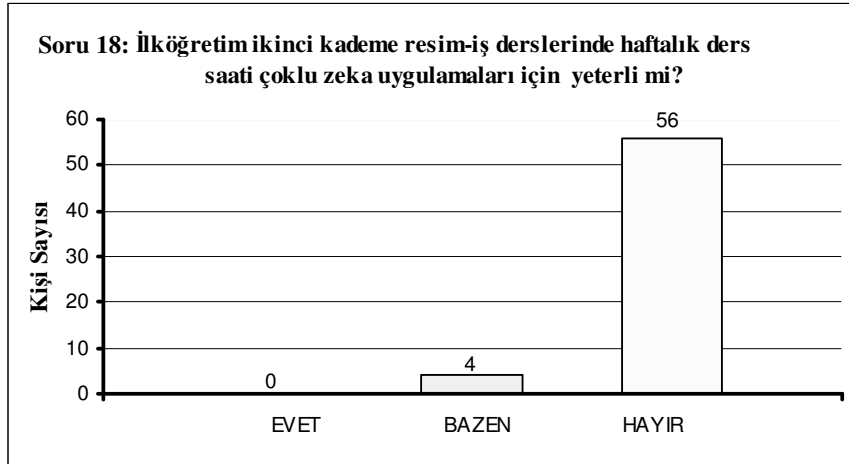
3.1.3.3. “İlköğretim ikinci kademe Resim-İş derslerinde haftalık ders saati çoklu zekâ uygulamaları için yeterli mi?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %6,6’sı “bazen”, %’93,3’ü ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-25, Grafik-22)

Tablo-25

Soru 18	f	%
EVET	-	-
BAZEN	4	6,6
HAYIR	56	93,3
TOPLAM	60	100

Grafik-22

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %6,6’lık çok az bir kısmı ilköğretim okullarının ikinci kademesinde Resim-İş dersi haftalık ders saatinin çoklu zekâ kuramı uygulamaları için bazen yeterli olduğu görüşündedir. %93,3’lük çok büyük bir kısmı ise

bunun yetersiz olduğunu düşünmektedir. Resim-İş haftalık ders saatinin yeterli olduğunu gören öğretmen yoktur.

İlköğretim okulları ikinci kademesinde Resim-İş dersi haftada 1 ders saati olarak okul programlarında yer almaktadır. Resim-İş dersinin haftada 1 saat olması, uzun süreli ve birbiriyle bağlantılı etkinlikleri gerektiren, eğitimde çoklu zekâ kuramı uygulamalarından istenilen sonucun alınmasını olumsuz yönde etkilemektedir.

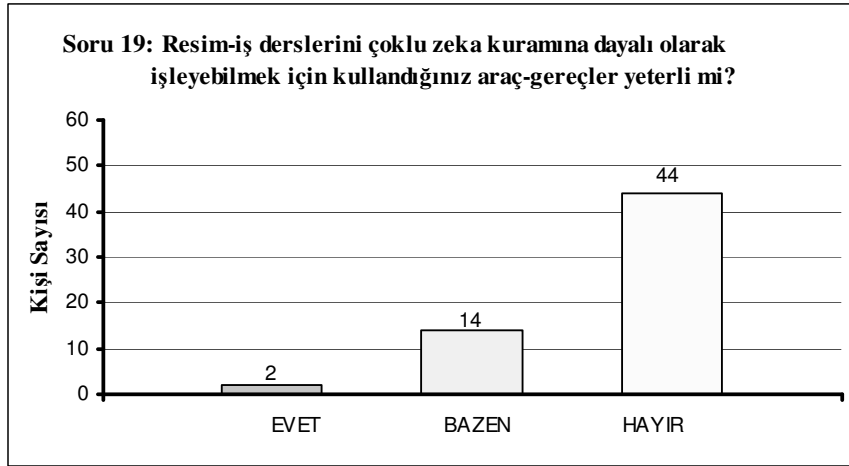
3.1.3.4 “Resim-İş derslerini çoklu zekâ kuramına dayalı olarak işleyebilmek için kullandığınız araç-gereçler yeterli mi?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Bu soruyu ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %3,3’ü “evet”, %23,3’ü “bazen”, %73’ü ise “hayır” olarak yanıtlamıştır. (Tablo-26, Grafik-23)

Tablo-26

Soru 19	f	%
EVET	2	3,3
BAZEN	14	23,3
HAYIR	44	73,3
TOPLAM	60	100

Grafik-23

Verilen yanıtlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %3,3'lük çok az bir kısmının derslerde kullandığı araç-gereç ve eğitim teknolojilerinin çoklu zekâ uygulamaları için yeterli olduğu görülmektedir. %23,3'ü ise işledikleri konuya göre ya da okulda ortak kullanılan araçları boş bulabildiklerinde yeterli olduğu, %73,3 gibi büyük bir çoğunluğun araç-gereç imkânlarının yetersiz olduğu ortaya çıkmaktadır.

Eğitim uygulamalarında farklı zekâ alanlarına hitap edebilecek çeşitli araç-gereçlerden yararlanan çoklu zekâ kuramıyla Resim-İş derslerinde istenilen hedeflere ulaşılabilmesi için ihtiyaç duyulan araç ve gereçlerin yeteri kadar sağlanmadığı görülmektedir.

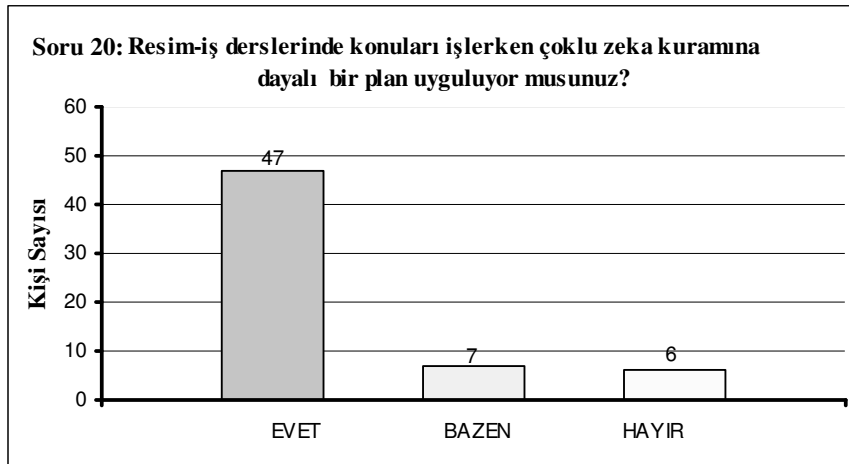
3.1.3.5. “Resim-İş derslerinde konuları işlerken çoklu zekâ kuramına dayalı bir plan uyguluyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %78,3'ü “evet”, %11,6'sı “bazen”, %10'u ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-27,Grafik-24)

Tablo-27

Soru 20	f	%
EVET	47	78,3
BAZEN	7	11,6
HAYIR	6	10
TOPLAM	60	100

Grafik-24

Bu sonuçlara göre Resim-İş öğretmenlerinin %78,3'ü ders planlarını çoklu zekâ kuramına dayalı olarak hazırlarken (EK-), %11,6'sı bunu bazen yapmaktadır. %10'u ise plânlarını çoklu zekâ kuramına göre hazırlamamakta ve derslerde uygulamamaktadır.

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun Resim-İş dersinde yapacakları çoklu zekâ etkinliklerini ders planlarında belirttiği ve etkinlikleri önceden plânlamanın önemini kavramış olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.1.3.6. “Ders plânlarını hazırlarken, bütün zekâ türlerine göre etkinlikler hazırlıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

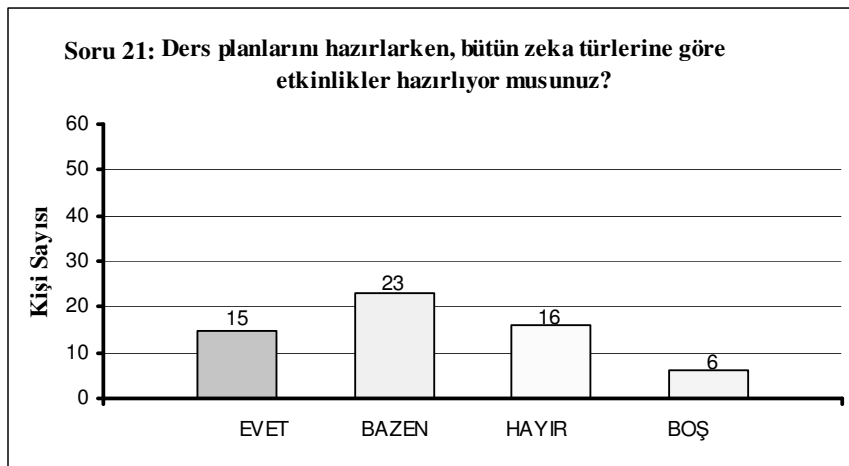
Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %25'i “evet”, %38,3'ü “bazen”, %26,6'sı ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-28, Grafik-25)

Öğretmenlerin %10'u 20. soruda “hayır” cevabını işaretlediği için bu soruyu boş bırakmıştır.

Tablo-28

Soru 21	f	%
EVET	15	25
BAZEN	23	38,3
HAYIR	16	26,6
BOŞ	6	10
TOPLAM	60	100

Grafik-25

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin verdiği yanıtlara göre, %25'i bütün zekâ alanlarına göre hazırladıkları etkinlikleri plânlarında belirtirken %38,3'ü sekiz zekâ alanına göre etkinlikleri bazen planlarına almaktadır. %26,6'sı ise herhangi bir ders konusunda plân hazırlarken sekiz zekâ alanını birden hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir.

3.1.3.7. “Resim-İş dersinde öğrencileri, çoklu zekâ kuramı ve uygulama yöntemleri hakkında bilgilendirdiniz mi?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

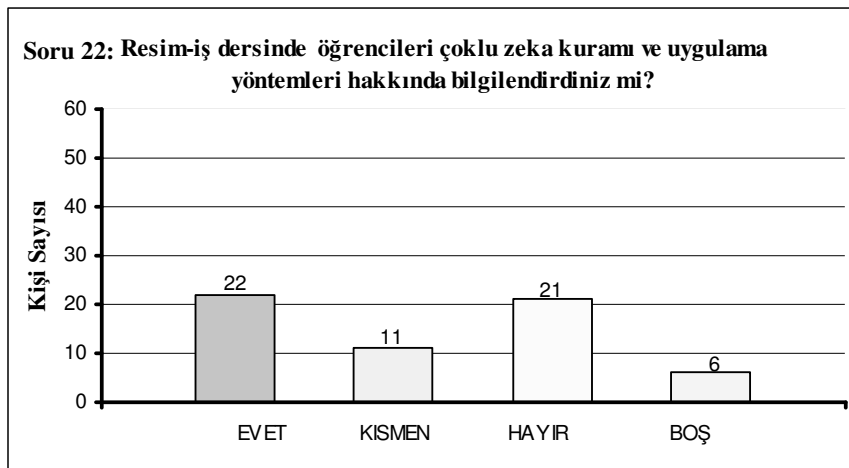
Bu soruya ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %36,6'sı “evet”, %18,3'ü “kısmen”, %35'i ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-29, Grafik-26)

Öğretmenlerin %10'u 20. soruda “hayır” cevabını işaretlediği için bu soruyu boş bırakmıştır.

Tablo-29

Soru 22	f	%
EVET	22	36,6
KISMEN	11	18,3
HAYIR	21	35
BOŞ	6	10
TOPLAM	60	100

Grafik-26

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %36,6 sı öğrencileri çoklu zekâ kuramı ve öğretim yöntemleri hakkında bilgilendirmiştir. %18,3'ü bunu kısmen yapmaktayken, %35'i ise öğrencileri bilgilendirmeye gerek duymamıştır.

Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin çoğunluğunun, çoklu zekâ kuramı öğretim yöntemleri ve bunların derste uygulanması konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi gerekliliğinin önemini kavrayamadığı görülmektedir.

3.1.3.8 “Öğrencilerin güçlü ya da zayıf olduğu zekâ alanlarını tespit ettiniz mi?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

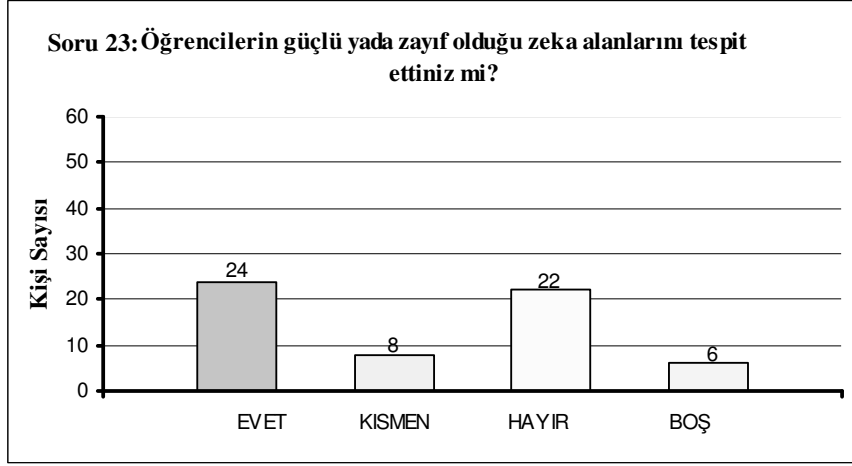
Ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %40'ı “evet”, %13,3'ü “kısmen”, %36,6'sı ise “hayır” yanıtını vermiştir. (Tablo-30, Grafik-27)

Öğretmenlerin % 10'u 20. soruda “hayır” cevabını işaretlediği için bu soruyu boş bırakmıştır.

Tablo-30

Soru 23	f	%
EVET	24	40
KISMEN	8	13,3
HAYIR	22	36,6
BOŞ	6	10
TOPLAM	60	100

Grafik-27

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %40'ı öğrencilerin güçlü ya da zayıf zekâ alanlarını tespit ederken, %13,3'si bunu kısmen yapmaktadır. %36,6lık kısmı ise zekâ alanlarını tespit etmemektedir.

2003-2004 Eğitim-Öğretim yılından itibaren "İlköğretimde Yönelme Yönergesi" yürürlüğe girmiştir. Yönergeye göre her öğretim yılının ikinci yarısı dönemde "Öğrenci Gözlem Formu" (EK - 4) ile bütün branş öğretmenleri her öğrenci için bu gözlem formu ile çoklu zekâ alanlarını tespit etmektedir. Verilen yanıtlardan öğretmenlerin bu gözlem formlarından yeterince yararlanmadığı ortaya çıkmaktadır.

3.1.3.9. “Resim-İş derslerini işlerken öğrencilerde en çok hangi zekâ türünü veya türlerini gözlemliyorsunuz? Üç zekâ alanını sırasıyla belirtiniz .” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

Tablo-31

Soru 24:Çoklu Zekâ Alanları	1. Sırada Gözlemlenen Zekâ Alanı		2. Sırada Gözlemlenen Zekâ Alanı		3. Sırada Gözlemlenen Zekâ Alanı		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Sözel - Dilsel Zekâ	3	5	3	5	7	11,6	13	7,2
Matematiksel-Mantıksal Zekâ	1	1,6	12	20	18	30	31	17,2
Görsel - Uzamsal Zekâ	37	61,6	8	13,3	1	1,6	46	25,5
Müziksel - Ritmik Zekâ	1	1,6	4	6,6	5	8,3	10	5,5
Bedensel - Kinestetik Zekâ	8	13,3	17	28,3	9	15	34	18,8
Sosyal - Kişiler Arası Zekâ	-	-	1	1,6	3	5	4	2,2
İçsel – Bireysel Zekâ	3	5	8	13,3	7	11,6	18	10
Doğacı – Varoluşçu Zekâ	1	1,6	1	1,6	4	6,6	6	3,3
Boş	6	10	6	10	6	10	18	10
TOPLAM	60	100	60	100	60	100	180	100

Resim-İş öğretmenlerinin öğrencilerde en çok gözlemlediği üç zekâ alanına bakıldığında;

Birinci sırada en çok gözlemlenen zekâ alanının %61,6 oranıyla “Görsel-Uzamsal Zekâ” olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla %13,3 ile bedensel-kinestetik zekâ, %5’lik oranlarıyla sözel-dilsel zekâ ile içsel-bireysel zekâ ve %1,6 oranlarla matematiksel-mantıksal zekâ, müziksel - ritmik zekâ, doğacı-varoluşçu zekâ alanları izlemektedir.

İkinci sırada en çok gözlemlenen zekâ alanı ise %28,3 ile “Bedensel - Kinestetik Zekâ” dır. Ardından %20 matematiksel-mantıksal zekâ, %13,3’lük oranlarıyla, görsel-uzamsal zekâ ile içsel-bireysel zekâ alanlarıdır. Diğer zekâ alanlarının azalan oranlarda bunları takip ettiği görülmektedir.

“Matematiksel-Mantıksal Zekâ” %30 ile üçüncü sırada en çok gözlemlenen zekâ alanıdır. Daha sonra %11,6 oranlarıyla sözel-dilsel Zekâ ile içsel-bireysel zekâlar gelmektedir. Yine bunları daha düşük oranlarla diğer zekâ alanları izlemektedir

Öğretmenlerin % 10’u 20. soruda “hayır” cevabını işaretlediği için bu soruyu yanıtlamamıştır.

En çok gözlemlenen üç zekâ alanının geneline bakıldığında yine %25,5 ile “Görsel-Uzamsal Zekâ” ilk sırada gelmektedir. Bunu %18,8’le “Bedensel - Kinestetik Zekâ” ve %17,2 ile “Matematiksel-Mantıksal Zekâ” izlemektedir. (Tablo-27)

3.1.3.10. “Ölçme ve değerlendirme yaparken öğrencilerin belirgin oldukları zekâ türlerini dikkate alıyor musunuz?” sorusuna verilen öğretmen yanıtları:

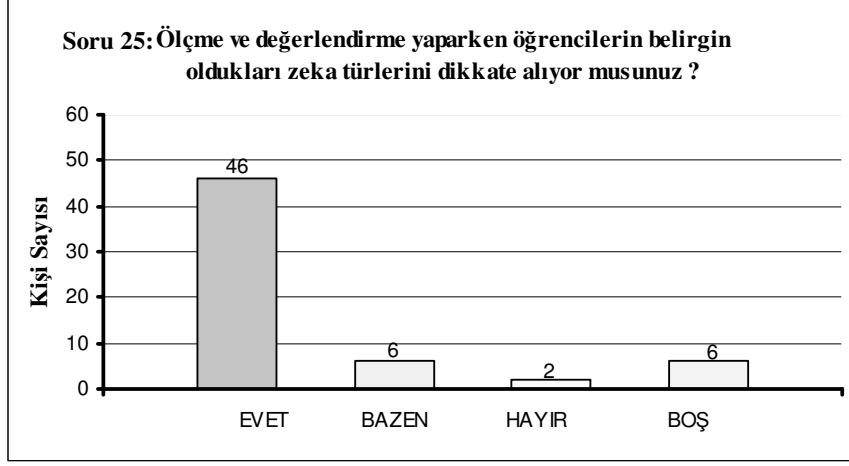
Bu soruyu ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin %76,6’lık çoğunluğu “evet”, %10’u “bazen”, %3,3’ü ise “hayır” olarak yanıtlamıştır. (Tablo-32, Grafik-28)

Öğretmenlerin % 10’u 20. soruda “hayır” cevabını işaretlediği için bu soruyu boş bırakmıştır.

Tablo-32

Soru 25	f	%
EVET	46	76,6
BAZEN	6	10
HAYIR	2	3,3
BOŞ	6	10
TOPLAM	60	100

Grafik-28

Bu sonuçlara göre, Resim-İş öğretmenlerinin %76,6'lık çoğunluğu öğrenci çalışmalarını değerlendirirken öğrencinin zekâ alanlarına dikkate aldığını, %10'u buna bazen dikkat ettiğini, %3,3'lük çok az bir bölümü ise bunu dikkate almadan değerlendirme yaptığını ifade etmiştir.

“Öğrencilerin güçlü ya da zayıf olduğu zekâ alanlarını tespit ettiniz mi?” sorusuna öğretmenlerin %40'ı “evet” yanıtı, bu sorudaki zayıf ya da güçlü zekâ alanlarının dikkatle değerlendirme yapılmasındaki %76,6'lık “evet” yanıtı ile çelişmektedir. Buradan ankete katılan Resim-İş öğretmenlerinin çoğunluğunun öğrencinin zayıf ya da güçlü zekâ alanlarının tespitinde bu amaçla yapılmış testlerden çok, kendi gözlemlerine dayalı bir yöntem izlediği sonucu çıkmaktadır.

IV. BÖLÜM

SONUÇLAR ve ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

İlköğretim ikinci kademe Resim-İş derslerinde kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi (KSEY) ve çoklu zekâ kuramı uygulamalarına resim-iş öğretmenlerinin yaklaşımlarını belirlemek amacıyla uygulanan anket sorularından elde edilen bulgularla şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Bursa ili merkez üç ilçesinde (Nilüfer, Osmangazi, Yıldırım) Resim-iş derslerine giren öğretmenlerin tamamına yakını, üniversitelerin Resim-İş bölümlerinden mezun öğretmenler oluşturmaktadır.

Resim-iş öğretmenlerinin %55'i ülkemizde ilköğretim II. kademede sanat eğitiminin verildiği ders olan Resim-İş dersi eğitim programının, sanat eğitimiyle kazandırılması gereken davranışlara cevap veremediğini belirtmiştir. Bu sonuçla ilköğretim okulları II. kademede Resim-İş dersi eğitim programı amaç ve davranışları, sanat eğitimi hedefleri için yetersiz görülmektedir.

İlköğretim okullarının fiziki şartları Resim-İş derslerinde çoklu zekâ kuramı uygulamaları için yeterli değildir. Dersler sanat eğitimi için uygun olmayan dersliklerde işlenmektedir. Araştırma kapsamındaki ilköğretim okullarından bünyesinde resim-iş atölyesi bulunan okul oranı %10 ile çok azdır. Farklı zekâ alanlarına sahip öğrencilere ulaşabilmek amacıyla çok çeşitli ders araç-gereçleri, materyaller ve eğitim teknolojilerinin kullanılmasını gerektiren çoklu zekâ kuramı uygulamaları için Resim-İş derslerinde kullanılan araç-gereç ve materyaller yetersiz kalmaktadır. Resim-iş öğretmenleri, fiziki şartlar yetersiz olmasına rağmen öğrenci çalışmalarının sergilenmesine önem vermektedir.

Resim-İş dersleri genellikle derslik ve atölyelerde işlenmektedir. Müze ve sergi gezileri gibi etkinliklere yeterince yer verilmemekte, derslerin işlenmesinde dersliklerle sınırlı kalmaktadır. Oysa sergi ve müze gezileri gibi aktiviteler öğrencilere farklı sanat eserlerini gözlemleyip tanıyabilecekleri bir ortam sunar.

Resim-iş öğretmenleri öğrencileri hemen her konuda araştırmaya yönlendirerek bu yönlerinin gelişmesine önem vermektedir.

İlköğretim ikinci kademe Resim-İş dersleri KSEY öğretim alanlarına ait etkinliklere öğretmenlerin yer verdiği görülmektedir. Öğretmenlerin %57'si sanat tarihi etkinliklerine, %61'i sanat eleştirisi etkinliklerine, % 75'inin estetik öğretim alanı etkinliklerine ve %80'inin uygulamalı çalışma etkinliklerine yer verdiği görülmektedir. Ülkemizde halen uygulamalı çalışmaları ağırlıklı bir resim eğitimi verildiği açıktır. Oysa KSEY öğretim alanlarının konuya göre eşit ağırlıklarda bir bütün olarak plânlanması ve etkinliklerinin uygulanması gerekmektedir. Bu sonuçlara göre Resim-iş öğretmenlerinin KSEY öğretim alanları hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. KSEY'ini tam anlamıyla uygulamaya çalışan öğretmenlerin oranı %35'dir. Resim-iş öğretmenlerinin çoğunluğunun KSEY konusunda yeterli olmadığı, yönetime gereken önemi vermediği ve bunun derslerde yeteri kadar uygulanmadığı görülmektedir. Ancak yinede olumsuzluklara rağmen yöntemi uygulamaya gayret gösteren öğretmenlerin bulunması, şartlar iyileştirildiğinde daha geniş bir öğretmen kitlesi tarafından uygulanabileceğinin bir göstergesidir.

Öğretmenlerin KSEY konusunda yetersiz olmalarının altında bir kaç neden yatmaktadır. Bu nedenlerden biri ülkemiz üniversitelerinde öğretmen adaylarına yönelik KSEY kapsayan eğitim çalışmaları, 1997 yılından itibaren Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası tarafından yürütülen Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi kapsamında başlamıştır. Ancak sanat eğitiminde gelişmiş ülkelere göre yöntemin öğretilmesinde ve uygulanmasında geç kalınmıştır. 1998 yılından sonra öğretmenliğe başlayan resim-iş öğretmenlerinin KSEY üzerine eğitim almış olması dolayısıyla öğretmenler arasında yaygın bir öğretim yöntemi olarak yerini alamamıştır. Diğer bir neden ise Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) öğretimde çoklu zekâ kuramı uygulanmasını zorunlu kıldığı gibi KSEY'ne Resim-İş derslerinde uygulama zorunluluğu getirmemesi ve Resim-İş dersi eğitim programında yönetime yer vermemesidir. Dolayısıyla öğretmenler yöntem hakkında kendini geliştirme çabasına girmemekte ve yöntemin uygulanması tamamen resim-iş öğretmenlerinin bilgi, deneyim ve isteğine kalmaktadır. Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi

Öğretmen Eğitiminin sanat eğitimi kapsamındaki KSEY üzerine yapılan çalışmalar, amacına yeterince ulaşamamaktadır.

Resim-İş öğretmenlerinin %27'si çoklu zekâ kuramının derslerde uygulanmasında kendini yeterli görmektedir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin bilgi ve deneyim isteyen çoklu zekâ kuramı uygulamaları için bu yüzde oranı oldukça düşüktür. MEB'in eğitimde çoklu zekâ kuramı uygulamaları hakkında öğretmenlere yönelik eğitim faaliyetleri, resim-iş öğretmenleri tarafından yetersiz görülmektedir. Çoklu zekâ kuramına dayalı eğitim-öğretimin başladığı 2003-2004 Öğretim yılında bu yana geçen üç yıllık sürede resim-iş öğretmenlerinin yeterli bilgi ve deneyime ulaşamadığı görülmektedir. Kendini sürekli geliştirerek güncel eğitim-öğretim uygulamalarını takip etmesi gereken resim-iş öğretmenlerinin bu konuda eksikleri olduğu ortaya çıkmaktadır.

Resim-iş derslerinin haftalık bir ders saati olması, çoklu zekâ kuramına dayalı sanat eğitimi etkinlikleri için yetersizdir. Uygulama etkinlikleri açısından oldukça geniş bir süre isteyen KSEY'de çoklu zekâ kuramından yararlanmak ihtiyaç duyulan süreyi daha da artırmaktadır. Dolayısıyla haftalık bir ders saati sürenin Resim-İş dersi için ayrılmış olması beklentilerin karşılanmasında en büyük engel olduğu söylenebilir.

Öğretmenler çoklu zekâ kuramı uygulamaları konusunda kendilerini yeterli görmese de, %78'i ders plânlarını kurama göre hazırlamaktadırlar. Bunda MEB'in ders planlarının çoklu zekâ kuramına dayalı yapılması zorunluluğu etkilidir. Çoklu zekâ kuramına göre plan hazırlayan öğretmenlerin %25'i sekiz zekâ alanına da plânlarında yer vermektedir. Haftada bir ders saatlik sürede sekiz zekâ alanında etkinliklerin yapılabilmesi, uygulama yeterliliği açısından bir çelişki oluşturmaktadır.

Çoklu zekâ kuramına dayalı eğitim-öğretim öncesinde öğrencilerin, kuramın uygulama yöntemleri konusunda bilgilendirilmesi ve öğrencilerin zekâ profillerinin çıkarılması önemlidir. Resim-iş öğretmenlerinin yalnızca %37'si öğrencileri kuram hakkında bilgilendirmektedir. %40'ı ise öğrencilerin zayıf ve güçlü zekâ alanlarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapmıştır.

Resim-İş dersinde öğrencilerde en belirgin olarak ortaya çıkan zekâ alanları sırasıyla; “görsel-uzamsal zekâ”, “bedensel-kinestetik zekâ” ve “matematiksel-mantıksal zekâ” alanlarıdır. Resim-iş dersi sanat etkinliklerinin bu üç zekâ alanında öğrencileri daha çok geliştirdiği ortaya çıkmaktadır.

Öğretmenler ölçme ve değerlendirme yaparken öğrencilerin çoklu zekâ alanlarındaki gelişmişlik düzeyini dikkate almaktadır; ancak resim-iş öğretmenlerinin çoğunluğu, öğrencinin zayıf ya da güçlü zekâ alanlarının tespitinde bu amaçla yapılmış testlerden çok, kendi gözlemlerine dayalı bir yöntem izlemektedir.

Resim-iş öğretmenlerinin çoklu zekâ kuramı ve uygulamalarını yeterince benimsemedikleri görülmektedir. Bunda ders saati süresinin sanat eğitimi etkinliklerinin plâna uygun olarak zamanında tamamlanmasında yetersiz olması, dersliklerin fiziki şartlarının uygun olmaması, araç-gereçler ve materyallerin eksikliği ile çağdaş eğitim teknolojilerinden yeterince yararlanılamaması en büyük etkenlerdir.

4.2. Öneriler

Araştırma sonucunda İlköğretim II. kademe Resim-İş derslerinde çoklu zekâ kuramı ve kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi (KSEY) uygulamalarıyla sanat eğitimi amaçları doğrultusunda istenilen hedeflere ulaşabilmek için çeşitli önerilerde bulunulmuştur:

- İlköğretim okullarının ikinci kademesinde 1992 yılından beri yürürlükte olan resim-iş programı yeniden gözden geçirilmelidir. Program hazırlanırken öğrenci merkezli eğitim ve çoklu zekâ kuramına dayalı bir öğretim sistemi uygulandığı unutulmamalıdır. Sanat eğitiminin ülkemizdeki karşılığı olan Resim-İş derslerinde kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi gibi geçerli yöntemler de programa alınmalıdır. MEB üniversitelerle daha fazla işbirliğinde bulunmalıdır.
- Resim-iş derslerini amaca uygun bir şekilde işlenebilmesi için gerekli ve en önemli ihtiyaçlardan biri olan atölyeleri her okulda oluşturarak, fiziki yeterlilik sağlanmalıdır. Atölye oluşturulduktan sonra araç-gereçler ve gerekli eğitim teknolojilerinin kazandırılmasında okul yönetimi ve velilerin destekleri alınabilir. Ayrıca bu ihtiyaçlar illerde bulunan Eğitim Araçları Merkezleri'nden de karşılanabilir.
- Uygulama yöntemleri gereği çoklu zekâ kuramı da KSEY'de çok çeşitli ders araç-gereçlerine ihtiyaç duymaktadır. Bunların sağlanması halinde iki yöntemin birlikte uygulanmasıyla sanat eğitiminin hedeflerine daha çok yaklaşılabilecektir.
- Haftada bir ders saati olan Resim-İş dersinin süresi, dersin işlenebilmesi için her türlü fiziksel şartlar (atölye, araç-gereç, eğitim teknolojileri) yerine getirilmiş olsa

da kapsamlı ve geniş uygulama alanları bulunan KSEY ve çoklu zekâ uygulamaları için yeterli olmadığından istenilen sonuçlar alınamayacaktır. Dolayısıyla Resim-İş dersinin haftalık ders saati artırılmalıdır.

- Resim-iş öğretmenleri düzenli olarak hizmet içi eğitim kurslarına ve seminerlere alınmalıdır. Bu kurslarla öğretmenler KSEY ve çoklu zekâ kuramı gibi çağdaş ve geçerli uygulamalar hakkında bilgilendirilmeli, kişisel deneyimlerini paylaşmaları sağlanmalıdır.
- Sanat eğitimcileri ve program geliştirme uzmanları tarafından KSEY ve çoklu zekâ kuramı uygulamaları üzerine hazırlanan plânlar ve örnekler öğretmenlere sunulacak şekilde doğru uygulamalar yapılması ve öğretmenlerin tecrübe kazanması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akpınar, Yavuz, “Çoklu Zekâ kuramına Göre Hayat Bilgisi Dersinde Sınıf İçi Etkinliklerin İncelenmesi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü), Bursa 2004.
- Alakuş, Ali Osman, Dünden Bugüne Görsel Sanatlar Eğitimimizin Genel Bir Görünümü, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:160, Güz/2003 s:244
- Artut, Kazım, Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri, Anı Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2002.
- Berksoy, Funda, Aydın Portreleri, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa 2002.
- Bozkurt, Nejat, Sanat ve Estetik Kuramları, Asa Kitabevi, 3. Baskı, Bursa 2000.
- Bümen, T. Nilay, Okulda Çoklu Kuramı, Pagema Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2004.
- Çağlayan, Ahmet, Öğretimde Özlenen Öğretmenler, Ağaç Yayınları, İstanbul 2004.
- Çellek ,Tülay, Sanat ve Bilim Eğitiminde Yaratıcılık, Pivolka, Sayı:8, Yıl:2, 2003, s.4-11.
- Demirel, Özcan v.dğr., Eğitimde Çoklu Zekâ, Pagema Yayıncılık, Ankara 2006.
- Demirel, Özcan ve Kamile Ün, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Şafak Matbaası, Ankara 1987.
- Dobbs, Stephen Mark, Learning in and Through Art- A Guide to Discipline-Based Art Education, Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, California, U.S.A. 1998.
- Edman, Irwin, Sanat ve İnsan, Çeviren: Turhan Oğuzkan, İnkılap ve Aka Kitabevleri, 2. Baskı, İstanbul 1977.
- Erden, Münire ve Akman Yasemin, Eğitim Psikolojisi, Arkadaş Yayınevi, 4. Baskı, Ankara 1997.
- Erinç, M. Sıtkı, Resmin Eleştirisi Üzerine, Ütopya Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2004.
- Etiğe, Serap, Sanat Eğitimi Yazıları, İlke Yayınevi, Ankara 1995.

- Eyice, Semavi, Sanat Tarihi Eğitimi , Sanat ve Bilgi-Sanat ve Plastik Sanatlar Eğitimi Dergisi, (www.sanatvebilgi.com)Sayı:1, Nisan 2003
- Fischer, Ernst, Sanatın Gerekliliği, Çeviren: Cevat Çapan, Payel Yayın Evi, 8. Baskı, İstanbul 1995.
- Gardner, Howard, Frames of Mind,(Zihin Çerçeveleri), Çeviren:Ebru Kılıç, Alfa Yayınları, İstanbul 2002.
- Gökaydın, Nevide, Çağdaş Eğitime Bakış, Milli Eğitim Dergisi, Sayı153-154, Kış-Bahar/2002,s.2
- Gökaydın, Nevide, Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1998.
- Gökaydın, Nevide, Temel Sanat Eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Isbell, Rebecca T. and Raines, Shirley C., Creativity and the Arts with Young Children, Thomson Delmar Learning Inc., Canada 2003.
- İşler, Ahmet Şinasi, İlköğretimin İlk Yıllarındaki Sanat Eleştirisi Uygulamaları ve Bu Uygulamaların Eleştirel Düşünme Gelişimi Açısından Önemi,Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:18(1), 2005/135-149 s.148
- Kehnemuyi, Zerrin, Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimi, Yapı Kredi Yayınları, 4.Baskı, İstanbul 2004.
- Kılıçkan, Hüseyin, İlköğretim 7. Sınıf Resim-İş Kitabı, İnkılap Kitap Evi, Ankara 2002.
- Kırıçoğlu, Olcay T., Sanatta Eğitim: Görmek Öğrenmek Yaratmak, Pagema Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2002.
- Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, İlköğretim Sanat Öğretimi, YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, YÖK Yayınları, Ankara 1997 b.
- Kırıçoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, Orta Öğretim Sanat Öğretimi, YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, YÖK Yayınları, Ankara 1997 a.

- Kurtuluş, Yıldız, İlköğretimde Resim-İş Derslerinin Haftalık Ders Dağılımı İçindeki Yeri ve Öğrenciler Üzerindeki Etkileri, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:153-154 / Kış-bahar 2002, 119-124 s.119
- MEB İlköğretim Okulu Ders Programları, Resim-İş Programı, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 2000.
- Özçelik, Durmuş Ali, Eğitim Programları ve Öğretim, ÖSYM Yayınları, Ankara 1992
- Özsoy, Vedat, Sanat (Resim) Eğitiminde Müze ve Okul İşbirliği ve Müzeye Dayalı Bazı Öğretim Yöntemleri, Milli Eğitim Dergisi, Sayı153-154, Kış-Bahar/2002,s.5
- Read, Herbert, Sanatın Anlamı, Çeviren: Güner İnal,Nuşin Asgari, Türkiye İş Bankası Yayınları, 2. Baskı, İstanbul 1974.
- Russell, Bertrand, Eğitim Üzerine, Çeviren: Nail Bezel, San Yayınları, 3. Baskı, İstanbul1996.
- Saban, Ahmet, Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitim, Nobel Yayın Dağıtım, 4. Baskı, Ankara 2004.
- San, İnci ve Hasan Güleriyüz, Yaratıcı Eğitim ve Çoklu Zekâ Uygulamaları, Artım Yayınları, Ankara 2004.
- San, İnci, Sanat Eğitimi Kuramları, Ütopya Yayınevi, İstanbul 2003.
- San, İnci, Sanat ve Eğitim, Ütopya Yayınevi, 3. Baskı, Ankara 2004.
- San, İnci, Sanatla Eğitim Üzerine Yeni Düşünceler, Milli Eğitim Dergisi, Sayı:139 Temmuz-Ağustos-Eylül/1998, s.21
- Tansuğ, Sezer, Sanatın Görsel Dili, Remzi Kitabevi, İstanbul,1988.
- Turani, Adnan, Çağdaş Sanat Felsefesi, Varlık Yayınları, İstanbul 1974.
- Ünver Erdem, Sanat Eğitimi, Nobel Yayınevi, Ankara 2002.
- Vural, Birol, Öğrenci Merkezli Eğitim ve Çoklu Zekâ, Hayat Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 2004.
- Yavuz, Halide S., Yaratıcılık, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul 1989.

Yavuz, Kudret Eren, Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulama Rehberi, Ceceli Yayınları, Ankara 2004.

Yavuz, Kudret Eren, Eğitim-Öğretimde Çoklu Zekâ Teorisi ve Uygulamaları, Ceceli Yayınları, 4. Baskı, Ankara 2003.

Yeşilyaprak, Binnur, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Pagema Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2002.

EKLER

EK-1 MEB Resim-İş Dersi Programı

Ek-1.a. Resim-İş Eğitiminin İlkeleri

Ek-1.b. İlköğretim Okulları İkinci Kademe Resim-İş Dersi Sınıf Amaçları

Ek-1.c. Resim-İş Dersi 6. Sınıf Konuları ve Özel Amaçları

Ek-1.d. Resim-İş Dersi 7. Sınıf Konuları ve Özel Amaçları

Ek-1.e. Resim-İş Dersi 8. Sınıf Konuları ve Özel Amaçları

EK-2 Ünite ve Ders Planı Örnekleri

Ek-2.a. Kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemine göre hazırlanan bir ünite planı formatı

Ek-2.b. İlköğretim ikinci kademe için kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemine hazırlanan bir ünite planı örneği

Ek 2.c Sanat eserleri incelemesi konusunda kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zeka kuramı için tematik yaklaşımlı bir ders planı örneği

EK-3 Anket Uygulaması

Ek-3.a. Anket Uygulaması Yapılan İlköğretim Okulları Listesi

Ek-3.b. Anket Formu

Ek-3.c. Anket İzin Belgesi

EK-4. Öğrenci Gözlem Formu

EK-1 MEB RESİM-İŞ DERSİ PROGRAMI

EK-1.a. Resim-İş Eğitiminin İlkeleri

İlköğretimde uygulanacak Resim-İş eğitiminde belirlenen amaçlara ulaşılması için aşağıdaki ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekir. Bunlar:

- a. Her çocuğun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.
  - b. Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır. Sözelimi; çocukların gelişim basamakları açısından “İzlenimci, yapıcı ve karışık” olmak üzere üç değişik grupta olabileceklerine dikkat edilmelidir. İzlenimci gruplar, nesnelere bir bütün olarak renk ya da leke ilişkileri içinde algırlar. Örnek olarak; bir kuşu dış hatları ile çizgileri kesintiye uğratmaksızın çizerler. Yapıcı gruplar, nesnelere üç boyutlu hacimli olarak algırlar. Parçaları birbirine ekleyerek, bütünü oluşturmayı tercih ederler. Karışık gruplar ise izlenimci ve yapıcı grup özelliklerini taşırlar.
  - c. Uygulamalar sırasında iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir. Grup özelliği gösteren bireylerden oluşan bir sınıfta iki ve üç boyutlu çalışmalar dengeli bir şekilde yaptırıldığında, öğrencilerin yatkınlıklarına göre imkan tanınmış olur. Ayrıca çocuğun yapısına uygun gereci ve alanı belirlemek için onların çeşitli gereçleri denemelerine fırsat verilir.
  - d. Resim-İş dersi diğer derslerin sürekli uygulama alanı olarak düşünülmemelidir. Resim-İş dersi “Bir ifade dersidir.” sözünden “Çocuğun kendini dışa vurması” anlamı çıkarılması gerekirken, bu genellikle, “Çocuğun başka derslerde öğrendiklerini Resim dersinde çizgi ve renkle ya da üç boyutlu biçimlerle anlatması” olarak değerlendirilmektedir. Bu yüzden Resim dersini diğer derslerle ilgili araç ve gereçlerin yapımı, onarımı gibi etkinlikler için ayrılmış zaman olarak düşünülmemelidir.
  - e. Dersler ilginç duruma getirilmelidir: Konuyu verirken "Şunu ya da bunu yapın." yerine, olayı ilginç bir dille anlatarak veya oyunlaştırarak öğrenciye yaşatmalı ve konuyla öğrenci arasındaki duygusal iletişim sağlanmalıdır.
- Seçilen konular çocuğun yaşına, ilgisine, hayal gücüne, coşku dolu evrenine uygun olmalı, ayrıca çevresinde gelişen olayın güncelliğinden de yararlanılmalıdır. Gereçler konuya uydurularak seçilmelidir. Sözelimi; bayram, panayır, eğlence, lunapark vb. konular renkli çalışmalara daha uygun olur.

f. Zararlı etkenlerden kaçınılmalıdır: Özellikle ergenlik çağına giren çocuklar için, sanat değeri olmayan ve özgün tasarım örneği niteliği taşımayan zevkten yoksun sinema afişleri, posterler, kartpostallar, reklamlar, çirkin tabelalar, niteliksiz kitaplar ve dergi resimleri, estetik eğitimi açısından son derece zararlı unsurlardır. Bu yüzden ilgiyi dağıtırlar. Önlem olarak sanat eserleri ve özgün tasarım örnekleri ile nitelikli röprodüksiyon (tıpkı basımların kullanılmasına ve çocukların zararlı etkenlerden korunmasına dikkat edilir.

g. Resim-İş eğitimi çocuğa göre olmalıdır: Kendini evrenin merkezi olarak gören çocuk, bütün olayları kendi şiir dolu evreninde yasayarak duyar, biçimlendirerek dile getirir. Çocuk yetişkin insanın küçültülmüş örneği olarak görülmemelidir. Çocuğun yaptıklarını, görülen ya da yaşanan gerçeklerle karşılaştırmaktan özellikle kaçınılmalıdır. İyi niyetli ve bu alanda bilgisi yeterli olmayan yetişkinler, çocukları kendi anlayışları doğrultusunda çizmeye yönelterek zararlı olmaktadır. Sözgelimi, çocuklar nesnelerin görünen doğal renklerini değil; kendine göre güzel ve ilginç bulduğu renkleri kullanırlar. Ağacı ya da gökyüzünü kırmızıya boyayan çocuğa "Ağaç kırmızı olur mu?" diyerek eleştirmek, onun şiirsel evrenini yıkarak kendi evrenimize çekmeye zorlamak doğru değildir. Bu durumda kendi evreni ile yetişkinlerin evreni arasında bocalayan çocuk öz güvenini yitirerek ya "Yapamıyorum, sen yapar mısın?" diye tutturacak ya da Resim dersinden soğuyacaktır. Tüm bu zararlı etkenlere karşı alınacak en önemli önlem, çocukların kendilerine güvenmelerini sağlamaktır.

h. Teorik bilgiler çalışmalar sırasında verilmelidir: Derslerde, kuru bilgiler vermekten kaçınılmalı, dersler sıkıcı olmaktan kurtarılmalıdır. Gerekli teorik bilgiler tanımlamalar biçiminde değil, yeri geldikçe uygulamalar sırasında sezdirilmelidir. Sözgelimi; renklerin anlatım imkanları ile renk uyumuna ilişkin bilgiler konu ve öykü içerisinde sezdirilebilir. Köy manzarası konusu ile beyazın, deniz konusuyla mavinin, sis ve yağmur konusuyla grinin, çeşitlemeleri sezdirerek renk uyumu kavratılabilir.

Değerlendirmede, gelişme süreci göz önünde tutulmalı, çalışmaların sergilenmesine önem verilmelidir. Her çocuk yaptığı çalışmayı sergilenmiş görmekten haz duyar. Sanat eğitiminde değerlendirme, çocuğun çalışmalarını tek tek değil, gelişme süreci de göz önüne alınarak yapılmalıdır.

EK-1.b. İlköğretim Okulları İkinci Kademe Resim-İş Dersi Sınıf Amaçları

1. Bu programda genel amaçlara dayalı olarak Resim-İş dersinin sınıf amaçları tek tek ele almıştır. Bu amaçların ölçülebilir ve gözlenebilir hale getirilebilmeleri için her amacın altına davranışlar konmuştur.

Sınıf amaçlarının tümü bir bütün olarak düşünülmüştür. Bu nedenle gerektiğinde sınıf amaçları arasında yer değişikliği yapılabilir.

Resim-İş dersinin özel amaçlarının; çevresinden, öğrenciye ilginç gelecek bir veya birden fazla konu ile zenginleştirilerek verilmesine özen gösterilecektir.

2. Amaçlardan ve davranışlardan sonra konu başlıkları; her işlenişin basında sıralanmıştır. Bu amaçlara göre konunun örnek işlenişi verilmiş, verilmeyen diğer amaçların işlenişleri ise öğretmenin yaratıcılığına bırakılmıştır. Okul ve çevre şartlarına uygun değişik işlenişle yapmaları bu dersin daha zevkli hale gelmesine yardımcı olur.

3. Program içerisinde yer alan değerlendirmeler, verilen örnek işlenişlere göre seçilmiştir. Buna göre işleniş yapılmayan amaçlara uygun değerlendirmeler, öğretmen tarafından yapılacaktır.

4. Özellikle birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda bilgi basamağında verilen amaçlara ilişkin değişik teknik, araç ve gereçlerin kullanılması doğrudan öğretme yöntemi ile değil, uygulamalar sırasında sezdirilerek verilmelidir.

5. İlköğretim okulları birinci devrede saydam boya türü çalışmaları öğrencilerin geniş yüzeyleri rahat kapatabilmeleri için verilmiştir. Teknik zorlamalara gidilmemelidir.

6. Çok madde ile temas sağlanarak gözlem ve incelemeye imkan tanımak için evlerde ve sınıfın uygun yerlerinde estetik ve değişik malzemelerden oluşan koleksiyon örnekleri yapılmalıdır.

7. Özellikle birinci devrede doğrudan çizgi ve renk etütleri yapmak yerine, gerçekleştirdikleri çalışmalar üzerinde çizgi ve renk bilgileri sezdirilerek verilmelidir.

8. Tasarım bilgisi verilirken, imkanlar ölçüsünde özgün tasarım ürünlerinden örnekler gösterilmeli, sağlanamaz ise bunların kaliteli röprodüksiyonları derslerde kullanılmalıdır.

9. Öğrencilerin ilgisini çekerek, çevrede bulunan imalathaneler, fabrikalar, atölyeler, stüdyolar vb. yerler gezdirilerek, onların imajlarının gelişmesi sağlanmalıdır.

10. Sınıf, okul ve gösteri salonlarının dekorasyonunda, öğrencilere gruplar halinde çalışabilecekleri tasarım projeleri yaptırılmalıdır.

11. Resim-İş dersinin bu programa uygun olarak işlenebilmesi için film, slayt, video kasetlerinden ve röprodüksiyonlarından yararlanılması okul, çevre olanaklarının kullanılması gerekmektedir. Okul idareleri tarafından konularla ilgili film, slayt, video kasetleri ve röprodüksiyon örnekleri temin edilmelidir.

EK- 1.c. Resim –İş Dersi 6. Sınıf Konuları ve Özel Amaçları

6. Sınıf Konuları

Çizgisel Çalışmalar
Güzel Sanatlar Bilgisi
Çizgilerle Grafiksle Çalışmalar
Baskı Resim Teknikleri ile Çalışmalar
Renkli Çalışmalar
Duyguları İfade Edici Çalışmalar
Röprodüksiyon İnceleme
Üç Boyutlu Biçimlendirme Çalışmaları
Grafik Tasarım
Sanat Eserleri

6. Sınıf Özel Amaçları

- Amaç 1:** Güzel sanatların önemini ve gerekliliğini kavrayabilme.
Amaç 2: Çizgisel çalışmalarda kullanılan çeşitli gereçleri tanıyabilme.
Amaç 3: Çizgi ve çizgi çeşitlerini tanıyabilme.
Amaç 4: Çizgilerle grafiksle çalışmalar yapabilme.
Amaç 5: Baskı resim tekniklerini tanıyabilme.
Amaç 6: Koyu, orta, açık leke değerlerini kavrayabilme.
Amaç 7: Koyu, orta, açık değerlerle oluşturulmuş düzenlemeler yapabilme.
Amaç 8: Doğadaki güzellikleri görerek edindiği izlenimleri çalışmalarına aktarabilme.
Amaç 9: Doğadaki varlıkların ve olayların ilginç gelen yönlerini farklı teknikler kullanarak leke değerleri ile düzenleme yapabilme.
Amaç 10: Renk bilgisi.
Amaç 11: Renk bilgisini renk çemberinde uygulayabilme.
Amaç 12: Örtücü boya ve teknikleri bilgisi.
Amaç 13: Saydam boya ve teknikleri bilgisi.
Amaç 14: Sevginin ve yaşama sevincinin ne olduğunu kavrayabilme.

Amaç 15: Sevgiye ve yaşama sevincine ilişkin duygu, düşünce ve gözlemlerini resim diliyle anlatabilme.

Amaç 16: Dikkat ve algılama gücünü geliştirici bellek eğitimi yapabilme.

Amaç 17: Duygularım ve hayat gücünü geliştirmek için öykü, masat gibi sözlü anlatım öğelerini, görsel anlatıma dönüştürebilme.

Amaç 18: İki boyutlu çalışmalarda artık malzemeleri kullanabilme.

Amaç 19: Üç boyutlu biçimlendirme ve inşa çalışmaları yapabilme.

Amaç 20: Tasarım bilgisi.

Amaç 21: Savurganlık konusundaki duygu, düşünce ve bilgilerini grafik tasarımı olarak yansıtabilme.

Amaç 22: Yakın ve uzak çevredeki sanat olaylarına ilgi duyuş.

Amaç 23: Çeşitli sanatçı ve tasarımcıların eserlerini röprodüksiyon ve fotoğrafları ile bunlara ilişkin yazılı kaynakları biriktirerek görsel sanatlarla ilgili bakış açısı kazanabilme.

Amaç 24: Tarihî eserleri, anıtları, müzeleri, galerileri, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyarak sanat eserlerini koruyabilme.

Amaç 25: Kompozisyon bilgisi.

Amaç 26: Okul içinde ve dışında bireysel olarak veya yardımlaşarak geniş ve dar ölçülerde kompozisyonlar tasarlayarak uygulayabilme.

Amaç 27: Bol figürlü çalışmalar yapmaya ilgi duyuş.

EK-1.d. Resim-İş Dersi 7. Konuları ve Sınıf Özel Amaçları

7. Sınıf Konuları

Güzel Sanatların Önemi
Görsel Biçimleme Öğeleri
Doku Çalışmaları
Bitki Etütleri
Renkli Çalışmalar
Kompozisyon Çalışmaları
İki Boyutlu Çalışmalar
Üç Boyutlu Çalışmalar
Sanatın Yaşama Katkısının Önemi
Duyguları İfade Edici Çalışmalar
Röprodüksiyon İnceleme
Sanatçı Üslupları ve Sanat Akımları
Çalışmalarında Dramadan Yararlanma
Rekreasyon (Yeniden Düzenleme) Çalışmaları
Tasarım Çalışmaları
Sanat Eserlerinin Korunmasının Önemi

7. Sınıf Özel Amaçları

Amaç 1: Güzel sanatların önemini ve gerekliliğini kavrayabilme.

Amaç 2: Görsel biçimlendirme öğelerinin neler olduğunu tanıyarak çalışmalarında uygulayabilme.

Amaç 3: Çevre ile ilgili gözlemlerini ve tepkilerini taslak defterine biçimsel anlatım öğeleri ile aktarabilme.

Amaç 4: Görsel çalışmalarda doku bilincine varabilme.

Amaç 5: Kara kalemle değişik bitki etütleri yapabilme.

Amaç 6: Renk bilgisi.

Amaç 7: Renkle ilgili bilgilerini renk çemberinde uygulayabilme.

Amaç 8: Görsel alanda eleştirel çalışmalar yapabilme.

Amaç 9: Doğadan gözlemleyerek elde ettiği etütleri yeniden düzenleyerek estetik kompozisyonlar yapabilme.

Amaç 10: Kitle iletişim araçları yardımı ile derlediği kaynakları, görsel çalışmalarında uyarıcı olarak kullanabilme.

Amaç 11: Değişik yörelerdeki kültürel, sanatsal etkinliklerini inceleyerek iki veya üç boyutlu çalışmalara aktarabilme.

Amaç 12: Değişik ulusların kültürlerinden edindiği izlenimleri ve yorumları görsel olarak ifade edebilme.

Amaç 13: Çalışmalarında farkında olmadan uygulanan görsel ve estetik kuralların değerinin bilincine varabilme.

Amaç 14: Sanat etkinlikleri yoluyla sanatın yaşama katkısını sezebilme.

Amaç 15: Hayatım etkileyen ve değişik sanat etkinlikleri yoluyla oluşan duygularını çalışmalarına yansıtabilme.

Amaç 16: Sanat eseri veya sanat değeri olan röprodüksiyon örneklerini inceleyerek sanata ilgi duyabilme.

Amaç 17: Sanatçı üslupları ve sanat akımları hakkında temel bilgiler edinebilme.

Amaç 18: Sanatçıların kullandıkları özgün baskı resim tekniklerini inceleyerek bunları fikirlerini ifade etmek için çalışmalarında kullanabilme.

Amaç 19: Heykelde denge, hacim, hareket, ölçü ve oranın neler olduğunu kavrayabilme.

Amaç 20: Kültürel ve sanatsal etkinliklerle ilgili proje çalışmaları yapabilme.

Amaç 21: Görsel anlatımda yaratıcı kişilik gelişimi için dramadan yararlanabilme.

Amaç 22: Artık malzemelerle rekreasyon (yeniden düzenleme) çalışmaları yapabilme.

Amaç 23: Sevinç, neşe, korku, kaygı, endişe gibi kişisel psikolojik durumların iki veya üç boyutlu sanatsal formlara dönüştürebilme.

Amaç 24: Değişik tasarım alanlarıyla ilgili bilgiler edinebilme.

Amaç 25: Geleneksel tasarım örnekleriyle ilgili araştırma yaparak bilgi edinebilme.

Amaç 26: Tarihi eserleri, anıtları, müzeleri, galerileri, sanatçı ve tasarımcı atölyelerini tanıyarak sanat eserlerini koruyabilme.

EK-1.e. Resim-İş Dersi 8. Sınıf Konuları ve Özel Amaçları

8. Sınıf Konuları

Görsel Biçimleme Öğeleri
Bol Figürlü Çalışmalar
İki Boyutlu Çalışmalar
Afiş Tasarımı
Duygu, Düşünce ve Gözleme Dayanan Çalışmalar
Basta Çalışmaları
Özgün Baskı Tekniklerini İnceleme
Kitle iletişim Araçlarından Yararlanma
Üç Boyutlu Çalışmalar
Röprodüksiyon İnceleme Sanat Eserleri

8. Sınıf Özel Amaçları

- Amaç 1:** Görsel biçimlendirme öğelerinin neler olduğunu tanıyabilme.
- Amaç 2:** Desen bilgisi.
- Amaç 3:** Bol figürlü çalışmalar yapabilme.
- Amaç 4:** Doğadaki güzellikleri gözlemleyerek çalışmalarına yansıtabilme.
- Amaç 5:** Çevre ile ilgili gözlemlerini ve problemlerini afiş tasarımı olarak aktarabilme
- Amaç 6:** Sevgi ve yaşama sevinci ne ilişkin duygu, düşünce ve gözlemlerini çalışmalarına aktarabilme.
- Amaç 7:** Özgün baskı resim teknikleri bilgisi.
- Amaç 8:** Özgün baskı resim tekniklerini inceleyerek, bunları imajlarını ifade etmek için çalışmalarında kullanabilme.
- Amaç 9:** Renkli resim tekniklerini kullanarak duygu ve düşüncelerini iki boyutlu çalışmalara aktarabilme.
- Amaç 10:** Çevrede kullanılmayan geniş yüzeyler için estetik değeri olan çalışmaları kağıt yüzeyine tasarlayabilme.
- Amaç 11:** Çalışmalarında farkında olmadan uygulanan görsel ve estetik kuralların değerinin bilincine varabilme.

- Amaç 12:** Sanatsal faaliyetleri yoluyla, sanatın hayata katkısını sezebilme.
- Amaç 13:** Kitle iletişim araçlarını görsel çalışmalarında uyarıcı olarak kullanabilme.
- Amaç 14:** Güzel sanatlar ve teknoloji arasında bağlantı kurabilme.
- Amaç 15:** Artık malzemelerin sanatsal formlara dönüştürülmesi imkanı araştırılarak üç boyutlu çalışmalar yapabilme
- Amaç 16:** Özgün sanat eseri veya röprodüksiyon inceleme yöntemin kavrayabilme.
- Amaç 17:** Türk plastik sanatları bilgisi.
- Amaç 18:** Belli başlı çağdaş dünya plastik sanatları bilgisi.
- Amaç 19:** Geleneksel Türk sanatları ve tasarım örnekleri bilgisi.
- Amaç 20:** Müzeleri, öğrenme yerlerini, sanatçı galerilerini ve atölyeleri, tasarımcı stüdyoları, mimarlık büroları, zanaatçı işliklerini gezerek inceleme alışkanlığı kazanabilme.

Ek-2.a. Kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemine göre hazırlanan bir ünite planı formatı

Tema : Dersin ana başlığı

Konu Alanı					
DİSİPLİN	ELEŞTİRİ	SANAT TARİHİ	UYGULAMA	ESTETİK	DEĞERLENDİRME
Hedef davranışlar Kavramlar Sanat Formu Teknikler Sanatsal elemanlar ve ilkeler	1 Eleştirme ve keşfetme	2 Ne, ne zaman, nerede, kim gibi sorulan tartışma ve yanıt arama	3 Algılama Tasarlama, Yapma, Yaratma	4 Ölçüt koyma	
Plan ve Hazırlık	Öğretim araçlarının seçimi	Kaynak hazırlama	Malzeme hazırlığı	Sanat yapıtlarının sergilenmesi	
Güdüleme	Örnek	Sanat tarihsel sorular yöneltme	Örnekler üzerinde konuşma, tartışma	Soru-yanıt değerlendirme	
Öğretim Süreci	1 Örnek üzerinde konuşma • Betimleme • Çözümleme • Yorum • Yargı	2 Sanat ilişkin sorular sorma Haritada yer gösterme	• Görme • Gördüğünü anlatma • Malzemeyi tanıma • Bütünlük yaratma • Anlam yükleme • Dağıtma ve toplanma süreci • Temizlik •Malzemeleri zararlarında korunma	Kendi yapıtlarına, baskalarının yapıtlarına yargısı ile yaklaşma	Ölçüt hazırlama
Öğretim araçları	Tıpkı basımlar Soru Kağıtları Video Slayt	Harita Kitap (bölüm gösterilerek)	Malzeme, öğretmen ve öğrencilerin çalışmalarında örnekler	Kaynak kitap Doğal nesnelere Çalışmalardan örnekler	
Öteki disiplinlerle ilişkisi	Öteki Sanat Dalları	Coğrafya Antropoloji Arkeoloji	Fen (Kimya, Fizik, Biyoloji)	Ahlak	
Öğretmenin değerlendirme yöntemi	Sözlü ya da kısa yazılı	Sözlü ya da kısa yazılı	Çalışma sürecinde değerlendirme Dosya incelemesi	Sonuçların sergilenmesi	Toplam sonuç

Kaynak: Kırıoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, Orta Öğretim Sanat Öğretimi, YÖK Yayınları, Ankara 1997-a.

Ek-2.b. İlköğretim ikinci kademe için kaynaştırılmış sanat eğitim yöntemine hazırlanan bir ünite planı örneği

Tema : Gölge Oyunu

Disiplin	Eleştirisi	Sanat Tarihi	Uygulama	Estetik
Başlık	Jawa gölge oyununu eleştirebilme	Türk Karagöz Oyunu	Gölge oyunu; kukla yapımı	Kağıt kukla sanatı mıdır ?
Hedef Davranışlar	Jawa gölge oyununu eleştirebilme;	3 Tartışma;	4 Algı;	5 Tartışma;
1 Öğrenilecek kavramlar	Bir özgün kukla çözümlemesi;	• Ne ? Gölge oyunu	• Kukla yapma,	• Kuklalar bir sanat
• Sanat biçimi; gölge oyunu, oyunlaştırma	• Betimleme	• Nerede ? Türkiye’de	• Pozitif/negatif örünü	• Yaptı mıdır ?
• Teknikler; iki boyutlu çalışma, Tempera boyama	• Çözümleme	• Ne zaman ? 13. Yüzyıl	• Yaratma : Çağdaş gölge oyunu	• Halk öyküleri sanatı mıdır ?
• Sanat elemanları; ikinci boyut, pozitif/negatif uzam	• Yorum	• Kim ?	• Araç : Karton, boya, fırça, kesiciler	
• Sanat ilkeleri; hareket	• Yargı	• Niçin Söylem öğretmek, günlük yaşam, ahlaki değerler		
Öğretim süreci	Araştırma ; özgün Jawa gölge oyunu (Batara Guru)	• Kıyaslama; Türk, Wayang gölge oyunu		
	1 Çalışma Kağıtları	Dünya haritasında Jawa’yı bulma ;	1 Kavramları açıklama :	
	2 Tartışma	1 Öğrenciye soru yöneltilmek;	2 Süreci gösterme	
	3 Bulmaca; karmaşık örüntülerle mizah, tek boyutlu gölge oyunu	Sanatçıya ne sormak isterdiniz?	3 Süreç içinde değerlendirme	
	1 Tıpkı başlıklar : Özgün Endonezya ve Türk kuklaları (Karagöz)	2 Bali’yi haritada göster.	4 Kavramları özetleme	
	2 Anket; sanat eleştirisi	3 Tarih ve mitolojiyi açıkla.		
	3 Kukla söylemlerine ilişkin öyküler	Dünya haritası	Ödev; İşlem basmaklarını gösteren çalışma kağıtları	
Güdüleme	Reiniger’in gölge tiyatrosu ve gölge filmi: Schone Wolf’un ışık ve gölge ile oyun	Video gösterisi : Tehlikeli yaşam yolu <i>Dalang</i> ve konu ile ilgili çalışma kağıtları	Ölçüt kağıdı	Türk Karagöz gölge oyunu
Öğretim Kaynakları	Sözel sanatlar; halk öyküleri ve gölge oyunları	Coğrafya, yerel arazi, Parşömen elde edilmesi	• Ustalık	
Öteki konu alanları ile ilgi	Öğrencilerin kendi yapıtlarını değerlendirmeleri	Öğrencilerin gölge oyunu sunması	• Özgünlük	
Öğretmenin değerlendirme yöntemi			• Örüntü	
			• Hareket	
			• Bilim	
			• Anatomi	Ahlak : Konuşmaların eğitici olması
			• İç Mimarlık; Sahne hazırlığı	
			Sonuçların sergilenmesi	

Kaynak: Kırıñoğlu, Olcay ve Mary Stokrocki, **Orta Öğretim Sanat Öğretimi**, YÖK Dünya Bankası, Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, YÖK Yayınları, Ankara 1997 a.

Ek 2.c Sanat eserleri incelemesi konusunda kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemi ve çoklu zeka kuramı için tematik yaklaşımli bir ders planı örneği

Dersin adı	RESİM-İŞ
Sınıf	6
Ünitenin Adı	SANAT ESERLERİNİN İNCELENMESİ
Konu	RÖPRODÜKSİYON (TIPKIBASIM) İNCELEME
Süre	6 DERS SAATİ

DİSİPLİN KONU ALANI	ELEŞTİRİ	SANAT TARİHİ	UYGULAMA	ESTETİK	
HEDEF DAVRANIŞLAR / KAVRAMLAR	1. Seçilmiş özel sanat yapıtlarını tanıma sınıflandırabilme. 2. Tamamlanan resimlerin insan duygularını nasıl etkilediğini tartışma. 3. İki ayrı sanatçının aynı konuyu nasıl farklı çalışabildiklerini tartışma.	1. Sanat tarihinde sanatsal değişimler, akımlar üsluplar. 2. Sanatçıların yapıtlarının dönem ve üsluplara göre sınıflandırma anlayışının kazandırılması 3. Müze ziyaretleri sonucunda elde edilen verilerin sonuçlarını değerlendirme.	1. Resimde konu dağarcığının gelişmesi 2. Farklı betimsel tekniklere yönelmek. Baskı, kolaj, boyama teknikleri. 3. Figür ve renklerin kullanımında duygusal psikolojik tercihler	1. Tıpkı basım (röprodüksiyon) ve özgün çalışmalarını tartışabilme. 2. Resmi diğer sanatsal çalışmalardan farklılığını kavrama 3. Ünlü sanatçıları ve sanat yapıtlarını tanıma	
PLAN ve HAZIRLIK	Konu ile ilgili örnek röprodüksiyon çalışmalarının seçimi	İncelenecek sanat eserlerinin dönemleri ve özellikleri hakkında kaynaklar.	Baskı, kolaj veya çeşitli boyama teknikleri ile uygulamada kullanılacak malzemeleri hazırlığı	Yapılan çalışmaların sergilenmesi	
GÜDÜLEME	Konuyla ilgili örnekleri gösterilmesi	Sanat tarihsel sorular yöneltme	Yapılan çalışmalar hakkında konuşma.	Çalışmalar hakkında soru-cevap ve değerlendirme.	
ÖĞRETME ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ	Bedensel – Kinestetik	Drama yöntemi ile anlatım.	Müze gezisi	Yapılan çalışmaları çerçeveleme	Sergi düzenleme işleri.
	Sözel - Dilsel	Örnekler üzerinde betimleme çözümlenme –yorum-yargı	İncelenen sanatsal akımlar üsluplar hakkında konuşma	Yapılan çalışmalar hakkında konuşma, soru sorma.	Yapılan çalışmalara değer yargısı ile yaklaşma.
	Görsel - Uzamsal	Konu ile ilgili örneklerin, film vb. izlenmesi,	Örneklerin dönemlerine ait renk, mimari, kültür olaylarını anlama.	Kendi çalışmasında öğrendiklerini uygulama.	Başkalarının çalışmalarını kendi çalışmasını değerlendirme.
	Matematiksel - Mantıksal	Aynı veya farklı dönemlere ait eserleri eşleştirme.	İncelenen akım veya üsluplara ait semboller, şekilleri vb. fark etme	Kendi çalışması ile öğrendikleri arasında ilişki kurabilme.	İncelenen akımın üslubun diğer çalışmalardan farklılığını kavrama
	Müziksel - Ritmik	Müziğin insan duygularını nasıl etkilediğini tartışma	Döneme ait müzik eserlerini dinletme.	Çalışma konsantrasyonu için uygulamaya uygun bir müzik dinletme	Sergi esnasında müzik dinletisi
	Kişiler Arası	Farklı akımlar ve dönemler tartışma	Gurup halinde müze gezisi.	İşbirliğine dayalı uygulama etkinliklerinde bulunma.	Sergi çalışmalarına katılma.
	İçsel	Kendi fikir ve düşüncelerini yansıtabilme.	Sanatsal akımlar üsluplar ve dönem hakkında yorumlar yapma.	Konu ile ilgili olarak özgün bir çalışma hazırlama.	Sınıf ortamında yapılan çalışmalar hakkında değerlendirme yapma.
	Doğacı	Doğanın sanatsal akımları nasıl etkilediğini tartışma.	İncelenen eserlerde o dönemdeki çevre bilincini algılama.	Uygulama çalışmasını bir doğa gezisi sırasında yapma.	Yapılan çalışmalarda çevre bilincini yansıtmama.
ÖĞRETİM ARAÇLARI	Tıpkı basımlar, video ve slayt gösterileri, soru kağıtları	Kitaplar, haritalar,	Uygulamada kullanılacak malzemeler, örnekler	Kaynak kitaplar, sergilemede kullanılacak malzemeler.	
ÖLÇME / DEĞERLENDİRME	Sözlü yada yazılı sınav	Sözlü yada yazılı sınav	Uygulama çalışmasını değerlendirme veya dosyasını inceleme	Sonuçların sergilenmesi	

.....
Resim Öğretmeni

Uygundur
...../...../.....

.....
Okul Müdürü

Ek 3.a. Anket Uygulaması Yapılan İlköğretim Okulları Listesi

Nilüfer İlçesi

1. Abdurrahman Vardar İlköğretim Okul
2. Ahmet Uyar İlköğretim Okulu
3. Alara İlköğretim Okulu
4. Ali Karasu İlköğretim okulu
5. Canaydın İlköğretim Okulu
6. Cavit Çağlar İlköğretim Okulu
7. Demirci ilköğretim Okulu
8. Dilek Özer İlköğretim Okulu
9. Fethiye İlköğretim Okulu
10. İbrahim Uyar İlköğretim Okulu
11. Karamehmet İlköğretim Okulu
12. Nedim Öztan İlköğretim Okulu
13. Nosab İlköğretim Okulu
14. Rüveyda Dörtçelik İlköğretim Okulu
15. Süleyman Cura İlköğretim Okulu
16. Vahide Aktuğ İlköğretim Okulu
17. Zekâi Gümüşdiş İlköğretim Okulu

Osmangazi İlçesi

1. Bahar Semiha Acar İlköğretim Okulu
2. Başaran İlköğretim Okulu
3. Barbaros İlköğretim Okulu
4. Bilge Malcıoğlu İlköğretim Okulu
5. Dr.Ayten Bozkaya İlköğretim Okulu
6. Gevher Sönmez İlköğretim Okulu
7. Hanife Murat İlköğretim Okulu
8. Hatice Salih İlköğretim Okulu
9. Kamil Sarıaydın İlköğretim Okulu

10. Karabalçık Celal Sönmez İlköğretim Okulu
11. Ovaakça İlköğretim Okulu
12. Panayır İlköğretim Okulu
13. Sabiha Köstem İlköğretim Okulu
14. Sabri Katırcı İlköğretim Okulu
15. Şehit Doğan Sevinç İlköğretim Okulu
16. Sönmez İlköğretim Okulu
17. Şükrü Şankaya İlköğretim Okulu
18. Zafer İlköğretim Okulu

Yıldırım İlçesi

1. Adnan Menderes İlköğretim Okulu
2. Ahmet Hamdi Tanpınar İlköğretim Okulu
3. Akıncıtürk İhsan Dikmen İlköğretim Okulu
4. Alırzabey İlköğretim Okulu
5. Arif Nihat Asya İlköğretim Okulu
6. Ayşe Müzeyyen Tozluoğlu İlköğretim Okulu
7. Cumhuriyet İlköğretim Okulu
8. Dumlupınar İlköğretim Okulu
9. Emek İlköğretim Okulu
10. Erdoğan Şahinoğlu İlköğretim Okulu
11. İhsan Dikmen 4. İlköğretim Okulu
12. Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu
13. Mümin Gençoğlu 2 İlköğretim Okulu
14. Peyami Safa İlköğretim Okulu
15. Selçuk Hatun İlköğretim Okulu
16. Yıldırım Belediyesi İlköğretim Okulu
17. Yunus Emre İlköğretim Okulu

Ek-3.b. Anket Formu

ANKET FORMU

Değerli Öğretmenler,

Bu anket, İlköğretim II. kademe Resim-iş derslerinde uygulanan sanat etkinliklerinde öğretmenlerin çoklu zeka kuramını ve kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemini nasıl uyguladıklarını belirlemeyi hedefleyen bir bilimsel araştırma için düzenlenmiştir. Araştırma Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-İş Eğitimi Bölümü'nde yapılan yüksek lisans çalışmasına veri toplamayı amaçlamaktadır.

Anket formunda birinci bölümde (A) kişisel bilgilere, ikinci bölümde (B) ilköğretim ikinci kademe resim-iş dersi sanat etkinliklerine, üçüncü bölümde ise (C) resim-iş derslerinde çoklu zeka uygulamalarına yönelik toplam 25 adet soruya yer verilmiştir.

Bu ankette yer alan soruları dikkatle okuyarak, sizin için en uygun olan yanıtı soru karşılığındaki bölüme işaretlemeniz veya boş bırakılan bölüme doldurmanız istenmektedir. Vereceğiniz cevaplar ile elde edilecek verilerin güvenilirliği netlik kazanacak ve bu bilgiler yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Lütfen değerlendirilmemiş soru bırakmayınız.

Gösterdiğiniz ilgiye teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Muhlis ARABACI
Yüksek Lisans Öğrencisi

Anketin Uygulandığı Okul: .....

A. Kişisel Bilgiler

Öğretmenin Branşı : .....

Öğretmenin Üniversitede Mezun Olduğu Bölüm :.....

Öğretmenin Mesleki Deneyimi (Yıl):.....

Öğretmenin Cinsiyeti : ..... **Evet** **Bazen** **Havır**
B.Resim-İş Dersi Sanat Etkinliklerini Araştırma Soruları **Kısmen**

1. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ikinci kademe resim-iş dersi programını sanat eğitimi için yeterli görüyor musunuz? ( ) ( ) ( )
2. Okulunuzda resim-iş atölyesi var mı? ( ) ( )
3. Sınıfınızın fiziki şartları resim-iş dersleri etkinlikleri için yeterli mi? ( ) ( ) ( )
4. Sınıfınızda resim-iş dersi etkinliklerini sergilemek için kullanılan bir köşe var mı? ( ) ( ) ( )
5. Okulunuzda resim-iş dersi etkinliklerini sergilemek için kullanılan bir alan var mı? ( ) ( ) ( )
6. Öğrencileri sanat merkezlerine, sergilere, müzelere vb. yerlere götürüyor musunuz? ( ) ( ) ( )
7. Yeni bir konuya geçmeden önce öğrencilere konu ile ilgili araştırma yaptırıyor musunuz? ( ) ( ) ( )
8. Resim-iş derslerinde öğrencileri sanat, sanatçı ve sanat eserleri ve estetik konularında bilgilendiriyor musunuz? ( ) ( ) ( )
9. Resim-iş derslerinde konu ile ilgili sanat tarihi bilgilerini öğrencilere veriyor musunuz? ( ) ( ) ( )
10. Öğrencilerin kendi ürettikleri çalışmalar hakkında yorum yaptırıyor musunuz? ( ) ( ) ( )
11. Öğrencilere çeşitli sanatçılara ait çalışmalar hakkında yorum yaptırıyor musunuz? ( ) ( ) ( )
12. Öğrencilere birbirlerinin çalışmaları hakkında yorum yaptırıyor musunuz? ( ) ( ) ( )
13. Öğrencilerin yaptıkları çalışmalar ve çeşitli sanat eserleri üzerine sınıfta eleştiri yapıyor musunuz? ( ) ( ) ( )
14. Resim-iş derslerinde işlediğiniz bütün konularda uygulama çalışması yaptırıyor musunuz? ( ) ( ) ( )
15. Kaynaştırılmış sanat eğitimi yöntemini (sanat eleştirisi, estetik, sanat tarihi, uygulamalı çalışmalar) resim-iş derslerinde uyguluyor musunuz? ( ) ( ) ( )

C. Resim-İş Dersi Çoklu Zeka Uygulamalarını Araştırma Soruları

Evet   Bazen   Hayır
Kısmen

16. Çoklu zeka kuramı ve derslerde uygulanması konusunda kendinizi yeterli görüyor musunuz?

( ) ( ) ( )

17. Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitimde çoklu zeka kuramının uygulanması konusunda yaptığı çalışmaları yeterli görüyor musunuz?

( ) ( ) ( )

18. İlköğretim ikinci kademe resim-iş derslerinde haftalık ders saati çoklu zeka uygulamaları için yeterli mi?

( ) ( ) ( )

19. Resim-iş derslerini çoklu zeka kuramına dayalı olarak işleyebilmek için kullandığımız araç-gereçler yeterli mi?

( ) ( ) ( )

20. Resim-iş derslerinde konuları işlerken çoklu zeka kuramına dayalı bir plan uyguluyor musunuz?

( ) ( ) ( )

(Cevabınız "hayır" ise diğer soruları boş bırakabilirsiniz.)

21. Ders planlarını hazırlarken, bütün zeka türlerine göre etkinlikler hazırlıyor musunuz?

( ) ( ) ( )

22. Resim-iş dersinde öğrencileri çoklu zeka kuramı ve uygulama yöntemleri hakkında bilgilendirdiniz mi?

( ) ( ) ( )

23. Öğrencilerin güçlü yada zayıf olduğu zeka alanlarını tespit ettiniz mi?

( ) ( ) ( )

24. Resim-iş derslerini işlerken öğrencilerde en çok hangi zeka türünü veya türlerini gözlemliyorsunuz? Üç zeka alanını sırasıyla belirtiniz.

1)..... 2)..... 3).....

25. Ölçme ve değerlendirme yaparken öğrencilerin belirgin oldukları zeka türlerini dikkate alıyor musunuz ?

( ) ( ) ( )

Ek-3.c. Anket İzin Belgesi

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

16 ARALIK 2005

Sayı : B.08.4.MEM.4.16.00.07-050/ 67198

Konu : Anket Uygulama İzni.

VALİLİK MAKAMINA

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisi Muhlis ARABACI'nın "Sanat Eğitiminde Çoklu Zeka Kuramı ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitim Yönetimi (İlköğretim ikinci Kademe Resim-İş Eğitimi Programı Örneği) konulu tez çalışmasını İlimiz Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer ilçelerindeki İlköğretim Okullarında derse giren Resim-İş öğretmenlerine uygulanmasını, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 24/11/2005 tarih 350/5117 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Söz konusu anket çalışması İlimiz Nilüfer Rehberlik ve Araştırma Merkezi Müdürlüğünde kurulan komisyon tarafından incelenmiş olup; İlimiz Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer ilçelerindeki İlköğretim Okullarında derse giren Resim-İş öğretmenlerine eğitim öğretimin aksatılmadan uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde gereğini müsaadelerinize arz ederim.

OLUR
.../.../2005

Bekir ERGÖK
Vali a.
Vali Yardımcısı

Reşat UMBASAR
MTEB/İzmir Müdür V.

Çarşamba Pazarı Sementi Eski Odun Pazarı Mevki Ayrıntılı bilgi için irtibat:T.YAZIR Şube Md.
Yeni Hükümet Konağı A Blok Osmangazi 16050 BURSA
Telefon: (0 224) 256 70 00 / 137 Faks : (0 224) 256 66 80
e-posta : bursamem@meb.gov.tr. Elektronik Ağ : www.bursamem.gov.tr.

EK-4. Öğrenci Gözlem Formu

İLİ..... İLÇESİ..... Öğrencinin adı: Soyadı		.....İLKÖĞRETİM OKULU ../../ ÖĞRETİM YILI GÖZLEM RAPORU		no: sınıfı:	tarih:	
Bu rapor öğrencimizin ilgi, istek, yetenek ve kişilik özellikleri doğrultusunda yönlendirilmesini sağlamak amacıyla, sınıf/branş öğretmenlerinin gözlemlerinin değerlendirilmesiyle hazırlanır. Veli ve gerektiğinde öğrenci görüş bildirdikten sonra, öğrenci dosyasında saklanmak üzere veli tarafından okula geri gönderilir.						
İLGİ VE YETENEKLER				KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ (öğrencide gözlenen özellikler (X) işareti ile belirtilir)		
(G) GELİŞTİRİLEBİLİR: gözlemlenen süreçte söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyine uygun görülmemektedir. (Y) YETERLİ: gözlemlenen süreçte söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyine uygun fakat sürekli olmayan bir gelişim göstermektedir. (B) BELİRGİN: gözlemlenen süreçte söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyine uygun sürekli bir gelişim göstermektedir. (C) ÇOK BELİRGİN: gözlemlenen süreçte söz konusu ilgi ve yetenek, yaş düzeyinin üzerinde bir gelişim göstermektedir.	SÖZEL DİL BİLGİSİ	Dil kurallarını bilme ve dili kurallarına uygun kullanma bilme Yaratıcı yazılar yazabilme Okuduğunu, dinlediğini ve izlediğini anlayıp yorumlayabilme Yaş ve seviyesine uygun sözcük dağarcığına sahip olabilme Boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirmeye istekli oluş	KİŞİSEL ÖZELLİKLER	DÜRÜSLÜK DİKKAT GİRİŞİMCİLİK SORUMLULUK		
	KİŞİLERARASI (sosyal)	Yakın ve uzak çevresindeki olay ve gelişmeleri izleme becerisi Ekonomik, sosyal ve kültürel yaşamla ilgili bilgileri öğrenmeye istekli oluş Tarihsel ve toplumsal olayların neden-sonuçları yorumlayabilme Toplumsal yaşama kurallarını bilme ve uygulama Kişisel hak ve özgürlüklerinin farkında oluş	TOPLUMSAL ÖZELLİKLER	İŞBİRLİĞİ YAPABİLME BAŞKALARINA SAYGI ÇEVRESİNDEKİLERLE UYUM YARDIM SEVERLİLİK		
	MANTIKSAL- MATEMATİKSEL	Matematiksel işlemlere karşı olumlu tutum geliştirebilme Sayılar arasındaki ilişkiyi kavraya bilme Soyut kavramları yorumlayabilme Analitik düşünme becerisi Deney ve gözlemleri yorumlayabilme	GENEL ÖZELLİKLER	TEMİZLİK, DÜZENLİLİK TUTUMLULUK EŞYALARI KORUMA KURALLARA UYMA		
	GÖRSEL- UZAMSAL	Tasarım ve çizimler yapabilme becerisi Sanatsal yaratma hazzını duyabilme Resim ve renklerle ifade etmeye istekli oluşu Grafik harita ve tabloları yorumlayabilme Görsel sunuları izlemeye istekli oluşu Bağımsız iş yapabilme becerisi Kendine güven duygusu kazanabilme Kendi başına ürünler oluşturabilme Gerçekçi ve başarılı olmaya istekli oluş Kendi özelliklerinin farkında olma	KATILDIĞI SOSYAL VE KÜLTÜREL ETKİNLİKLER	Etkinlikler		
	İÇSEL	Müziğe karşı ilgi duygusu Sesleri doğru algılayabilme ve kullanabilme Ritim tutabilme Müzik aleti çalabilme becerisi Müziksel etkinliklere katılmaya istekli oluş	AKADEMİK BAŞARISI	Aldığı ödül ve dereceler		
	MÜZİKSEL- RİTMİK	Bilgi duygu ve düşüncelerini mimik ve davranışlarla ifade etme Yaparak ve dokunarak öğrenmeyi tercih ediş Bedenini koordinasyon içinde ustaca kullanabilme Sportif etkinliklere katılmaya istekli oluş Çalışma ve ilişkilerinde el-kol hareketlerini kullanmaya eğilimli oluş	AKADEMİK BAŞARISI	Eğitici kol ve kulüp		
	BEDENSEL- KİNESTETİK	Doğa ve doğa olaylarına ilgi duygusu Çevreyi koruma bilinci kazanabilme Varlık ve nesnelere sınıflandırabilme becerisi Hayvanların bakım ve korunmasına istekli oluş Bitki yetiştirmeye istekli oluş	AKADEMİK BAŞARISI	Seviye tespit sınav sonuçları		
	DOĞA					
	VELİ GÖRÜŞÜ: (8. sınıf öğrenci velileri, öğrenci için uygun gördükleri eğitim programını da görüşleri içinde belirtirler.)					
					Adı soyadı: İmzası:	
ÖĞRENCİ GÖRÜŞÜ: (8. sınıf öğrencileri, devam etmek istedikleri eğitim programını da görüşleri içinde belirtirler)						
DÜZENLEYEN: SINIF/SUBE REHBER ÖĞRETMENİ Adı soyadı: İmza :				.././200 OKUL MÜDÜRÜ:		

ÖZGEÇMİŞİM

1976 yılında Bilecik/Bozüyük'te doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Bursa'da tamamladım. 1996 yılında Uludağ Üniversitesi, Bursa Meslek Yüksek Okulu, Gıda Teknolojisi Bölümü'nden, 2000 yılında Uludağ Üniversitesi Resim-İş Öğretmenliği Bölümü, Tekstil Ana Sanat Dalı'ndan mezun oldum.

Eylül 2000'de İş ve Teknik Eğitimi Öğretmeni olarak Bursa/Yenişehir 100. Yıl İlköğretim Okulu'na atandım. 2004-2006 yılları arasında Bursa Ovaakça İlköğretim Okulu'nda görev yaptım. Şu an Bursa/Orhaneli Termik Santral İlköğretim Okulu'nda Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni olarak görev yapmaktayım.

2003 yılında Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda başladığım yüksek lisans eğitimimi Yard. Doç. Gonca ERİM'in danışmanlığında "Sanat Eğitiminde Çoklu Zekâ Kuramı ve Kaynaştırılmış Sanat Eğitimi Yöntemi (İlköğretim İkinci Kademe Resim-İş Eğitimi Programı Örneği İle)"konulu tez ile sürdürmekteyim.

Muhlis ARABACI